

**A kábeltelevíziós szektort érintő
versenyfelügyeleti eljárások
tapasztalatai**

TARTALOMJEGYZÉK

<u>1</u>	<u>BEVEZETÉS</u>	3
<u>2</u>	<u>A MAGYARORSZÁGI KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÁSI PIAC SZERKEZETE</u>	5
2.1	<u>A KÁBELTELEVÍZIÓS SEKTOR TECHNIKAI FEJLŐDÉSE</u>	5
2.2	<u>HAZAI SZOLGÁLTATÓK</u>	10
2.3	<u>KÁBELSZÖVETSÉGEK</u>	14
<u>3</u>	<u>A KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÁS NYÚJTÁSÁNAK JOGI KERETEI</u>	16
3.1	<u>AZ ÁGAZATI SZABÁLYOK</u>	16
3.1.1	<i><u>A kábeltelevízió szolgáltatás fogalmának jogszabályi meghatározásai</u></i>	16
3.1.2	<i><u>A kábeltelevízió szolgáltatás végzésének jogszabályi feltételei</u></i>	16
3.1.3	<i><u>A korszerű adatátvitel követelményének jogszabályi megfogalmazása, az „egyhatodos” szabály és az infrastruktúrák közti verseny</u></i>	20
3.2	<u>SZERZŐI JOGI SZABÁLYOK</u>	22
3.3	<u>AZ ELŐFIZETŐI SZERZŐDÉSEKRE VONATKOZÓ JOGSZABÁLYI ELŐÍRÁSOK</u>	24
<u>4</u>	<u>A KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÓKKAL SZEMBEN LEFOLYTATOTT VERSENYFELÜGYELETI ELJÁRÁSOK TANULSÁGAI</u>	26
4.1	<u>A BEJELENTÉSEK ÉS VERSENYFELÜGYELETI ELJÁRÁSOK STATISZTIKAI ELEMZÉSE</u>	26
4.2	<u>A VERSENYFELÜGYELETI ELJÁRÁSOK TARTALMI ELEMZÉSE</u>	37
4.2.1	<i><u>Önkormányzat, mint eljárás alá vont</u></i>	37
4.2.2	<i><u>A Tpv. szerinti piacmeghatározás és az erőfölény megállapítása</u></i>	40
4.2.3	<i><u>A kábeltelevízió szolgáltatás előfizetési díjának vizsgálata</u></i>	48
4.2.4	<i><u>A kábeltelevíziós vállalkozások által alkalmazott általános szerződési feltételek vizsgálata</u></i>	58
4.2.5	<i><u>A programcsomagok összeállításának, tartalmának vizsgálata</u></i>	69
4.2.5.1	<i><u>A csatornák csomagolásának ténye</u></i>	69
4.2.5.2	<i><u>A Tv2 és RTL Klub elhelyezése</u></i>	73
4.2.5.3	<i><u>Egyéb műsorok elhelyezése</u></i>	74
4.2.5.4	<i><u>A prémium csatornák</u></i>	82
<u>5</u>	<u>KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK</u>	84
	<u>1. SZ. MELLÉKLET</u>	88
	<u>2. SZ. MELLÉKLET</u>	91

1 BEVEZETÉS

Az elmúlt években a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) számos versenyfelügyeleti eljárást indított kábeltelevízió szolgáltatók ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt. Az eljárásokban a hivatal vizsgálta a szolgáltatók inflációt meghaladó mértékű díjemeléseit, díjmódosításra a szolgáltatókat egyoldalúan jogosító általános szerződési feltételeket, egyoldalúan végrehajtott programcsomag módosításokat.

Nyilvánvaló tény, hogy az eljárás alá vont kábeltelevízió szolgáltatók által az előbbi magatartásokkal okozott fogyasztói sérelmek illetve egyes szolgáltatók és magatartások esetében a tényleges versenyjogi visszaélések évről-évre megisméklődnek. Ezért a GVH e tanulmány formájában szükségesnek látta azoknak a kérdéseknek a megválaszolását, hogy egyrészt elég hatékonyan használja-e a rendelkezésre álló eszköztárát az előbb említett problémák közül az ezekkel is tetten érhetőek megoldására, illetve a problémák természete indokol-e és milyen, a versenyjogiaktól eltérő más eszközöket megoldásuk hatásossága érdekében.

A GVH Infokommunikációs Irodája által készített tanulmány alapvető célja, hogy választ adjon e kérdésekre az eddig a kábeltelevízió szolgáltatókkal szemben gazdasági erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt lefolytatott versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatait elemezve, tanulságait értékelve. Ezen alapvető célon túl, illetve elérése érdekében szükséges mértékben a tanulmány be kívánja mutatni a kábeltelevízió szolgáltatási szektor jellemzőit, eddigi és lehetséges fejlődését.

A GVH ezúton kívánja kifejezni köszönetét azoknak a hatóságoknak, testületeknek, szervezeteknek, amelyek a hivatal megkeresésére válaszolva értékes segítséget nyújtottak a tanulmány elkészítéséhez.

A tanulmány a GVH-n belüli szakmai munka végeredménye, a GVH azonban szükségesnek látja, hogy lehetőséget adjon a szakmailag hozzáértő közönség számára **észrevételek** megtételére. Az észrevételek megtételére rendelkezésre álló időszakot követően a GVH áttekinti az érkezett észrevételeket, indokolt esetben módosítja a tanulmány szövegét, és csak ezt követően bocsátja ki a végleges változatot.

Az észrevételek megtételére 2003. szeptember 1-ig, kizárólag írásban van lehetőség emailen (ktv@gvh.hu - lehetőleg csatolt winword dokumentum formájában), illetve postai úton vagy faxon (lásd a [GVH elérhetőségeit](#)), a tanulmány megnevezésének a borítékon, illetve a fax kísérőn történő feltüntetése mellett. Kérjük, hogy amennyiben a GVH szabályozási javaslataival összefüggésben kívánnak észrevételt megfogalmazni, azt a hírközlési törvény folyamatban lévő módosításának határidejére tekintettel két héten belül juttassák el ugyanilyen módon számunkra.

2 A MAGYARORSZÁGI KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÁSI PIAC SZERKEZETE

2.1 A kábeltelevíziós szektor technikai fejlődése

A magyarországi kábeltelevíziózás struktúrája szerves fejlődés eredményeként jött létre. Egy-egy városi lakóház, vagy kisebb települések önszerveződése nyomán az egyedi vételt felváltó ún. kisközösségi antennarendszerek, amelyek jellemzően egy központi antennából és a hozzá csatlakozó hálózatból álltak, a '70-es években alakultak ki. A kisközösségi antennarendszert egy épület vagy épülettömbön belül, illetve több közel egymás mellett épült lakóház esetében használták, néhány száz vevőkészülék ellátására.

Az évtized második felében létrejött nagyközösségi antennarendszerek csak a kiszolgált vevőkészülékek számában tértek el a kisközösségi antennarendszerektől. A '80-as évek végén ez kiegészült az időközben elindult műholdas vétellel, amelyet igénybevéve a nagyközösségi antennarendszer külföldi adók vételére is lehetővé vált. Ekkor a továbbítható műsorok száma alig haladta meg a tízet, a szolgáltatás díja általában a közös költség része volt.

Az antennarendszerek jelentős része volt az önkormányzatok tulajdonában, amelyek a programkínálat fejlődésével és a vételezés lehetőségével együtt tapasztalható, a kisebb közösségek számára önállóan már nehezen finanszírozható költségek növekedése következtében bekapcsolódtak a szervezésbe és a finanszírozásba, a későbbi korszerűsítés azonban már elmaradt¹. A hálózatok a '90-es évek elején jellemzően soros (< 300 MHz) rendszerűek voltak, amely azt jelentette, hogy egy több emeletes épületben minden lakásba ugyanaz a szolgáltatás jutott el, illetve nemfizetés esetén az adott előfizetőt nem lehetett kizárni a szolgáltatásból. A '90-es években megindult egy koncentrációs folyamat, melynek során hazai és külföldi tőkéből működtetett vállalkozások kezdték el felvásárolni a megnövekedett költségeket és szükséges beruházásokat vállalni nem tudó tulajdonosoktól az igencsak eltérő műszaki színvonalú, gyakran elhanyagolt hálózatokat, és hozzáláttak a felújításhoz, korszerűsítéshez, amely elsősorban a csillagpontosítást jelentette. Ezt több körülmény ösztönözte: egyrészt a Médiatörvény² előírása – amely szerint korszerű adatátvitelre kell alkalmassá tenni a hálózatokat –, másrészt minél több telekommunikációs szolgáltatás nyújtására – így telefonálásra is alkalmassá kell válniuk, versenykörnyezetet

---

¹ Ez többek között az önkormányzatoknál is jelentkező forráshiányára vezethető vissza.

² A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény 115. § (8)

teremtve ezáltal a következő évezred elején felszabaduló vezetékes telefonálás piacán. A koncentrációt több jogszabályi előírás is keretek közé szorította³, azonban az igazi akadályt jelenleg is a pénz, a tőke hiánya okozza. A koncentrációs folyamat időközbeni lelassulásának további okai, hogy szinte elfogytak a stratégiai szolgáltatók által értékesnek tekintett hálózatok, illetve a beruházásra szánt összegeket a korábban megvásárolt hálózatok átépítésére fordítják. A hálózatok, illetve ritkább esetben vállalkozások felvásárlása következtében alakult ki a piac jelenlegi formája: van négy jelentős, az ország több mint száz településén – köztük a megyeszékhelyeken és nagyobb városokban is –, a kábeltelevízió előfizetők 55-60 %-át kiszolgáló vállalkozás, és mellettük több mint 400 kisebb vállalkozás.

A kábeltelevízió hálózatok legfontosabb elemei:

- A fejállomás, amely a műholdakról és a földfelszíni adókról érkező, valamint a helyileg előállított jeleket feldolgozza, átalakítja.
- Gerinchálózat, amely nagy távolságokra juttatja el a jeleket a fejállomásról, illetve vissza. Ezt – a fejállomás és az előfizetők ingatlanjai közötti távolság függvényében – követheti vonal- illetve elosztó hálózat. A gerinc-, vonal-, illetve elosztó hálózatokban - attól függően, hogy koaxiális vagy optikai (üvegszál) vezetékről van-e szó - számos egyéb eszközt – így például a hálózat hosszától és keresztmetszetétől függő mértékben jelentkező elektromos veszteség miatt erősítőket – alkalmaznak.
- Házhálózat, az előfizetők ingatlanjain belül kiépített, általában a szolgáltató tulajdonában lévő hálózat, amely a leggyakrabban a már említett soros vagy csillagpontos elrendezésű. A házhálózat feladata, hogy a jeleket eljuttassa az épületen belüli előfizetőkhez.

A kábeltelevíziós műsorelosztásra ma használatos hálózatok közül az optikai kábellel épített tekinthető a legkorszerűbbnek. Az optikai kábelt jelenleg főként a gerinchálózat építésére, tehát nagy távolságok áthidalására illetve nagy mennyiségű, akár jelek kétirányú átvitelére használják. A réz koaxiális kábelhez képest az optikai kábel:

- nagyobb az átviteli kapacitása;
- kisebb a csillapítása, azaz kevesebb a jelvesztés, ezért kevesebb erősítőt igényel, amivel párhuzamosan javul az átvitt jelek minősége és javul a szolgáltatás megbízhatósága, az üzembiztonság;

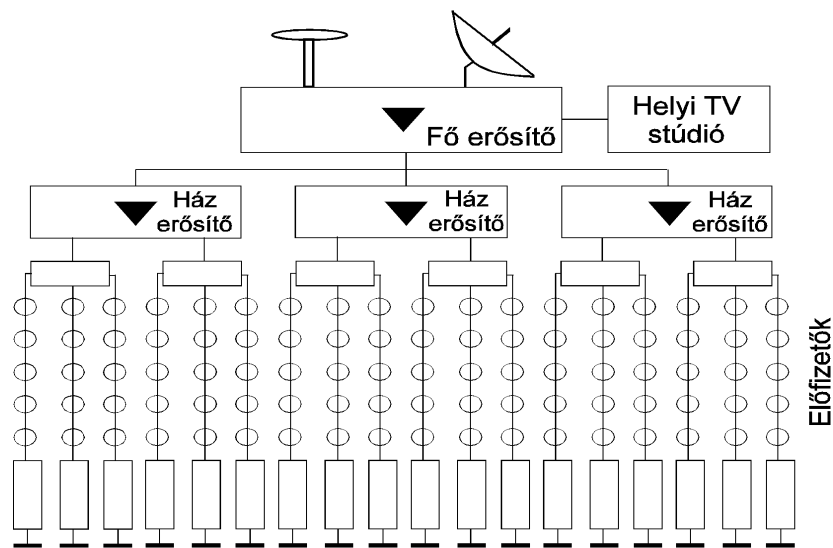
---

³ E jogszabályi keretek részletes bemutatása a tanulmány 3. fejezetében olvasható

- mivel fényjeleket továbbít és nem elektromos jeleket, nem gyúlékony;
- vékonyabb, könnyebb és hajlékonyabb a réz vezetéknél.

Mivel az optikai hálózat kiépítése a legköltségesebb megoldások közé tartozik, önmagában ritkán fordul elő; a teljes kábeltelevíziós műsorelosztó hálózat gyakran ún. hibrid (HFC – Hibrid Fibre Coax) hálózat, mely egyaránt tartalmaz optikai (fényvezető) részeket és koaxiális (fémvezető) részeket. Ez a fajta technológia maximálisan alkalmas interaktív szolgáltatások nyújtására, abban az esetben, ha a hálózat megfelelő sávszélességű.

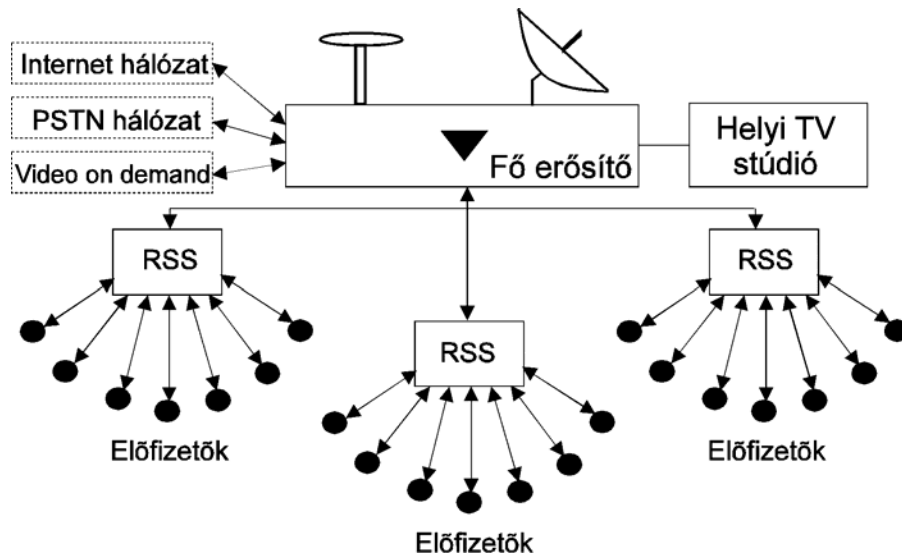
A soros rendszerű hálózatok többségében tisztán koax hálózatok.

1. ábra: Soros rendszerű kábeltelevíziós hálózat⁴

A soros rendszer hátránya, hogy minden előfizető egységesen ugyanazt a szolgáltatást veheti igénybe, egy ponton jelentkező hiba érinti a hálózatra csatlakozó többi előfizetőt is. Ezen kívül a nemfizető előfizető rendszerből történő kikapcsolása nehezen vagy sehogyan sem valósítható meg.

⁴ forrás: Dobrocsi László: A kábeltelevíziózás versenyjogi vonatkozásai (szakdolgozat 2003, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Környezet és Versenyjogi Tanszék)

2. ábra: A csillagpontos hálózat felépítése⁵

A csillagpontos hálózat egyik lényeges eleme az ún. csillagponti szekrény, amely a benne elhelyezett szűrőkkel jelosztóként működve biztosítja, hogy minden előfizetőhöz az általa előfizetett programsomag jusson el. A rendszer előnye tehát, hogy általa megvalósítható a közel igény szerinti szolgáltatás. A legkorszerűbb hálózatoknál ezt az ún. szűrőzést már a vállalkozás központjából számítógépekkel vezérlik.

A kezdeti 300 MHz-es koaxális hálózatokból még mindig található, de egyre jellemzőbb az 550; 750 vagy 862 MHz-es nagyobb kapacitású és fejlettebb HFC hálózat. A a Frekvenciasávok Nemzeti Felosztási Táblázata⁶ (frekvencia felosztási terv) határozza meg, hogy milyen frekvenciasávokban milyen szolgáltatások nyújthatóak, anélkül, hogy ezek zavarnák egymást. Kezdetben egy 300 MHz-es hálózaton csak 10-12 csatorna volt fogható. Majd a más szolgáltatások nyújtására fenntartott, de nem használt frekvenciatartományokat is a kábeltelevíziózás szolgálatába állították így a továbbított csatornák száma folyamatosan nőtt: a frekvenciasáv felső határa 862 MHz. Így a mai hibrid technológiájú 862 MHz-es hálózaton 50-nél is több csatorna továbbítható.

A kétirányú adatátvitelre is alkalmas hálózatokon általában az alsó frekvenciasávokban van az ún. visszirány, amely az előfizetőtől jövő információkat továbbítja. Műszakilag soros rendszeren is megoldható visszirány kialakítása – igaz, jelentősebb beruházással –, tehát

⁵ forrás: Dobrocsi László: A kábeltelevíziózás versenyjogi vonatkozásai (szakdolgozat 2003, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar, Környezet és Versenyjogi Tanszék)

⁶ a 284/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet

interaktív hálózat hozható létre, azonban a szolgáltató érdekét inkább a csillagpontos házhálózatok kialakítása szolgálja. Ugyanis minél több szolgáltatás érhető el ugyanazon a hálózaton, annál nagyobb a jelentősége, hogy a szolgáltatásokért nemfizető igénybevevőket a rendszerből egyedileg, a többi előfizetőtől függetlenül tudják kikapcsolni. Az egyszerű műsorelosztáson túl nyújtott szolgáltatások köre pedig a technikai-technológiai lehetőségek fejlődésével folyamatosan bővül ma is:

- igény szerinti videózás (VOD – video on demand), közel igény szerinti videózás (NVOD – near video on demand);
- pay per view, impulse pay-per-view,
- Internet szolgáltatás;
- segélyhívás, liftfelügyelet, vagyonvédelmi videó rendszer;
- távbeszélő és adatátviteli szolgáltatások;
- távmunka, távoktatás;
- távhőszabályozás, stb.

A fenti szolgáltatások elterjedése mellett a nemzetközi tapasztalatok alapján várható, hogy a televíziózásban is egyre nagyobb szerephez jut, illetve a távközlés ágazatának tapasztalatai alapján valószínűsíthető, hogy hosszú távon egyeduralomra tör a digitális technológia.

A digitalizáció még több szolgáltatás igénybevételét, ún. multiplexek segítségével még több TV csatorna továbbítását teszi lehetővé még jobb minőségben. A technológia televízió-műsor vezeték nélküli eljuttatásán túl egyéb multimédiás szolgáltatásokra, nagy sebességű kép-, hang-, és adatátvitelre alkalmas.

2.2 Hazai szolgáltatók

Ma a háztartások kb. 45 %-ában van kábeltelevízió, s az előfizetők 55-60 %-nak (kb. 1,1-1,2 millió háztartás) a négy legnagyobb kábeltelevízió szolgáltató valamelyike nyújt szolgáltatást. Ezek a UPC Magyarország Kft., a MatávkábelTV Kft., a FiberNet Rt. és az EMKTV Kft. E négy vállalkozás mellett több, mint négyszáz kisebb szolgáltató tudhatja magáénak az előfizetők 40-45 %-át.

1. táblázat: A kábeltelevízió szolgáltatásra vonatkozó fontosabb adatok⁷

	1998	1999	2000	2001
Szolgáltatók száma	514	437	442	437
Bekapcsolt lakások száma (ezer)	1301	1527	1614	1604
Előfizetők száma (ezer)	1287	1458	1607	1593

forrás: KSH - Statisztikai évkönyv

A legfrissebb, a Hírközlési Területi Hivatal 2003. márciusi adatai szerint 440 szolgáltató és megközelítőleg 2 millió kábeltelevízió előfizető van az országban.

⁷ A szolgáltatók számára vonatkozóan többféle adat létezik. Nyilvántartják a szolgáltatókat a HIF, az ORTT, illetve a kábeltelevíziós vállalkozások szövetségei. A HIF-től – az időközben hatályát veszített – a távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvény 20. §-a szerint (hatályban volt 1997. augusztus 16-tól) szolgáltatási engedélyt kellett kérni közcélú távközlési szolgáltatás, így a kábeltelevízió szolgáltatáshoz is. Ezáltal a HIF nyilvántartást vezetett az engedéllyel rendelkező szolgáltatókról. Azonban számos vállalkozás engedély nélkül szolgáltatott, így a HIF nyilvántartása nem volt pontos.

Az ORTT-hez történő bejelentési kötelezettséget a Médiatörvény állapította meg (hatályos 1996. február 1-től). A 115. § alapján a törvény hatálybalépésekor már működő műsorelosztóknak – ide tartoznak a kábeltelevízió szolgáltatók is – az ORTT felállítását – amelyet a Médiatörvény hatálybalépését követő 45 napon belül meg kellett tenni – követő harminc napon belül, a tevékenységét később kezdőnek pedig a megkezdés előtt harminc nappal kellett azt bejelenteni a testületnek. A bejelentésnek nem volt feltétele a HIF engedély megléte, de nem is mentesített alóla. Így a HIF és az ORTT statisztikai eltérő adatokat tartalmazhattak a kábeltelevízió szolgáltatók számáról.

A kábelszolgáltatókról érdekképviselői szervezeteik, az ún. kábelszövetségek is – amelyekről később még lesz szó – rendelkeztek adatokkal, amely azonban ugyancsak nem tekinthetőek maradéktalanul pontosnak, hiszen a tagság ezekben a szövetségekben nem kötelező.

Fentiek miatt a táblázatban szereplő adatok inkább csak hozzávetőlegesek és nagyságrendi adatoknak tekintendők, amelyek azonban a tendenciákat – szolgáltatók számának csökkenése, előfizetők számának növekedése, stagnálása – vélhetően megfelelően mutatják.

A következőkben a piacvezető szolgáltatókat mutatjuk be.

*UPC Magyarország Kft.*⁸

A UPC Magyarország Kft. jogelődjét, a Kábeltel Kábeltelevíziós Szolgáltató Kft-t 1994 novemberében alapították. A névváltozás 1999 februárjában történt. 1999. augusztus 31-én a Kábelkom és a Kábeltel - az addigi két piacvezető kábeltelevíziós csoport - közel 20 vállalkozása olvadt be a UPC-be. A Kábelkom akkoriban 10 nagyobb vidéki városban (Székesfehérvár, Tatabánya, Veszprém, Pécs, Dunaújváros, Eger, Szolnok, Miskolc, Debrecen, Nyíregyháza) és környékükön, a Kábeltel pedig 6 vidéki városban (Sopron, Szombathely, Nagykanizsa, Mór, Mezőtúr, Budaörs), valamint Budapest 12 kerületében nyújtott kábeltelevízió szolgáltatást. A tevékenységüket 1992-ben megkezdő elődvállalat csoportok az első igazán jelentős beruházói voltak a magyar kábeltelevíziózásnak. A későbbiek folyamán további vállalkozásokat - Satimex Híradástechnikai Kft., City Kábel Telekommunikációs Kft., Zuglói Kommunikációs Szolgáltató Kft. - vásárolt meg a UPC. A UPC jelenleg a Telekabel Hungary N.V. és a Kabelkom Holding Co. közös tulajdonában van.

A UPC Magyarország Kft. megalakulását követően gyors terjeszkedésbe kezdett: dinamikusan növelte előfizetőinek számát, s így jelenleg mintegy 40 település kb. 650 ezer – az összes magyarországi kábeltelevízió előfizető kb. egyharmada – háztartásának kábeltelevízió szolgáltatásáról gondoskodik.

*MatávkábelTV Kft.*⁹

A MatávkábelTV Kft.-t 1998. június 30-án alapította a Matáv Rt. 100%-os leányvállalataként az általa addig ellátott kábeltelevízió szolgáltatásra, amit 1999 első napjaiban vett át. Még 1999-ben a Hungária Biztosító Rt. megvásárolta a Matávtól a MatávkábelTV Kft. üzletrészeinek 25 %-át, valamint a szavazati jogok 75 %-át. Az üzletrészek 25 %-nyi szavazati jogot biztosító 75 %-a a Matáv tulajdonában maradt. 2000. december 1-jén az Investel Magyar Távközlési Befektetési Rt. megvásárolta a Matávtól az MatávkábelTV Kft. üzletrészeinek 75 %-át. Az Investel Rt. részvényei 49 %-ban a Matáv, 51 %-ban pedig a

---

⁸ források: cégnyilvántartás; www.hif.hu; www.upc.hu

⁹ források: cégnyilvántartás; www.matavkabel.hu; www.hif.hu; www.gvh.hu (Versenytanácsi határozatok)

Matáv 100 %-os tulajdonában levő Egertel Rt. tulajdonában vannak, így az MatávkábelTV Kft. továbbra is a Matáv (közvetett) irányítása alatt maradt¹⁰.

1999. és 2000. folyamán több, főleg önkormányzati tulajdonú, kábeltelevíziós hálózatot vásárolt. 2000. végén a Délkábel Kft., míg 2001. végén a Szegedi Kábeltelevíziós Rt. olvadt be a MatávkábelTV Kft-be.

A MatávkábelTV Kft. jelenleg közel 40 vidéki településen és 11 budapesti kerületben szolgáltat, előfizetőinek száma eléri a 300 ezret, ami az összes előfizető kb. 15 %-a.

*FiberNet Rt.*¹¹

A Fibernet Rt. 1999-ben jelent meg Magyarország kábeltelevíziós piacán. A Fibernet fő tulajdonosa az angliai székhelyű Argus Capital International, mely több pénzügyi alapon keresztül, összesen kilencvenszázalékos tulajdonrészrel rendelkezik a társaságban. A fennmaradó tíz százalékon más külföldi befektetők osztoznak. Az Argus Capital Intl. anyavállalata egy amerikai biztosítótársaság, a Prudential Insurance Company of America.

A Fibernet megjelenését követően főleg vidéki városokban kezdett hálózatokat vásárolni és felújítani.

A cég vidéken kb. 80 településen és Budapest két kerületében szolgáltat, előfizetőinek száma kb. 120 ezer, ami az összes előfizetőnek kb. 6 %-a.

*Egyesült Magyar Kábeltelevízió Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (EMKTV)*¹²

Az EMKTV Kft. 1998-ban jött létre, majd 2000 júniusában a vállalkozás és öt másik kábeltelevízió szolgáltató cég – az INTERNET-TELE Szolgáltató és Kereskedelmi Kft., az Epa-HCS Távközlési Szolgáltató Kft., a Telenetto Híradástechnikai Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., a Terézvárosi Kábeltelevízió és Kereskedelmi Kft., a HCS Invest Távközléstechnikai és Szolgáltató Kft. –beolvadásos egyesülésről határozott, így 2001. január 1. óta az EMKTV e vállalkozások jogutódjaként folytatja tevékenységét. "

---

¹⁰ A Matáv Rt. 25 %-os részesedéssel rendelkezik a MatávkábelTV Kft-ben valamint irányítási jogot megtestesítő jogosultságai vannak. (Vj-218/2000)

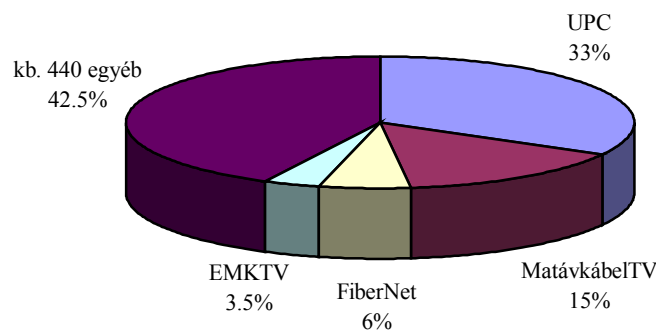
¹¹ forrás: cégnyilvántartás; www.hif.hu

¹² forrás: cégnyilvántartás; www.hif.hu; www.emktv.hu;

A vállalkozás a Romanian Cable Systems, egy holland társaság és magánszemélyek tulajdonában van.

A cég Budapest hat kerületében és vidéken Dorog, Hatvan, Kiskunhalas városokban szolgáltat, előfizetőinek száma kb. 70 ezer, mely az összes előfizető kb. 3,5 %-a.

1. ábra: A szolgáltatók piaci részesedése

E négy nagyobb szolgáltató mellett több száz kisebb is működik az országban. Pontos számuk a létező nyilvántartások már jelzett eltérései miatt nehezen meghatározható. Az előfizetők mintegy felét szolgálják ki. Az egyes hálózatok előfizetőinek száma viszonylag alacsony, egy-két száz előfizetőtől néhány tízezerig terjed. Néhol egy-egy vállalkozás több, egymáshoz közel fekvő kicsi faluban, községben szolgáltat, de előfizetőik száma relatíve így sem jelentős.

Az ilyen vállalkozások rendszerei gyakran elavultak, nem rendelkeznek felújításra fordítható kellő mennyiségű tőkével, de az ezáltal elérhető plusz szolgáltatásokra - pl. Internet - általában fizetőképes kereslet léte sem általános. Néhol az HBO csatorna sem elérhető, mert a hálózat üzemeltetőinek bizonyos előfizetői létszám alatt nem éri meg szerződni a műsorkészítővel.

A kevés előfizetővel rendelkező, nem túl tőkeerős kábelszolgáltatóknak lehetőségük van arra, hogy a korszerűsítéshez pályázati pénzek¹³ segítségével forrást szerezzenek. A következő lépés pedig talán a kis rendszerek regionális hálózatba kötése lehet.

2.3 Kábelszövetségek

A szolgáltatók mellett szólni kell az érdekeiket képviselő szövetségekről is, amelyek fontos szerepet töltenek be azzal, hogy egységesen jelenítik meg a tagjaik közé tartozó valamennyi - így nemcsak a nagyobb, hanem a kisebb előfizetői létszámmal rendelkező - szolgáltató érdekeit.

Magyarországon jelenleg két nagy kábelszövetség van: Magyar Kábelkommunikációs Szövetség (MKSZ) – alapítva 1994 februárjában – és a Magyar Kábeltelevíziós és Hírközlési Szövetség (MKHSZ) – alapítva 1989 decemberében –, amelyek elsősorban a szolgáltatók érdekképviselését, érdekvédelmét látják el. A két szövetség tagjai között megtaláljuk szinte az összes kábeltelevízió szolgáltatót.

A szövetségek általában éves tagdíj ellenében a következő feladatokat látják el illetve szolgáltatásokat nyújtvák:

- Az iparági jogszabályok változásának figyelemmel kísérése, véleményezése, részvétel a jogalkotási folyamatban.
- A tagok tájékoztatása a tevékenységüket érintő kérdésekről illetve ezzel kapcsolatban konzultáció a különböző hatóságokkal.
- Kapcsolattartás érdekképviselési, különböző szakmai szervezetekkel, hatóságokkal, tartalomszolgáltatókkal, műsorkészítőkkel.

Ez utóbbi funkciójuk a piaci folyamatokra is kiható mértékű jelentőséggel bír, hiszen a kábeltelevízió szolgáltatásban elválaszthatatlanul összekapcsolódik a műsorelosztók infrastruktúrája valamint a műsorszolgáltatók által biztosított tartalom. Ahhoz, hogy ez utóbbi, tehát a műsorok eljuthassanak nézőikhez, a kábeltelevíziós hálózatra van szükség, tehát a műsorelosztóknak és a műsorszolgáltatóknak meg kell állapodniuk egymással. A kábelszövetségek az általános szakmai szokásoknak megfelelően arra törekcsenek, hogy tagjaik nevében, valamennyiüket összefogva és ezáltal a kisebb előfizetői táborral rendelkezők alkupozícióját is növelve egységes, de eltérést megengedő keret-szerződések

---

¹³ Ezek között kiemelt jelentősége van az ORTT Műsorszolgáltatási Alapja által kiírt pályázatoknak.

formájában jussanak a műsorszolgáltatókkal megállapodásra a műsorok elosztásának mindkét fél számára elfogadható feltételeiről.

3 A KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÁS NYÚJTÁSÁNAK JOGI KERETEI

3.1 Az ágazati szabályok

3.1.1 A kábeltelevízió szolgáltatás fogalmának jogszabályi meghatározásai

A távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvény (Tt.) 3. §-a a kábeles műsorelosztást a **nem koncesszióköteles** tevékenységek körébe sorolta és a jogalkalmazó által kialakított gyakorlat a műsorelosztó hálózatot a törvény 1997-es módosításáig a közcélú hálózatoktól elkülönítetten, a **zártláncú** hálózatok között tartotta nyilván, így a hálózatüzemeltetés, valamint a műsorelosztó szolgáltatás ugyanazon engedély alapján volt nyújtható. A hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény (Hkt.) 4. §-a értelmében a kábeles műsorelosztási szolgáltatás **hírközlési szolgáltatásnak** minősül, így a Hkt. hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó előírásai eltérésekkel ugyan, de megfelelően alkalmazandók.

A Médiatörvény a műsorszolgáltatás terjesztésének technikai oldala szempontjából a műsorszórást, illetve a műsorelosztást különbözteti meg. A műsorelosztás a 2. § 26. pontja szerint a műsorszolgáltató által előállított jelek egyidejű, változatlan továbbítása vezetékes (kábeles) hálózaton vagy nem műsorszóró rádiótávközlő rendszeren a műsorszolgáltató telephelyétől, illetőleg a műsorszétesztő hálózat végpontjától elkülönült szervezet közbeiktatásával az arra jogosult felhasználó vevőkészülékéhez, a tíznél kevesebb vevőkészülék csatlakoztatására alkalmas hálózat segítségével történő jeltovábbítás kivételével. Nem minősül műsorelosztásnak a telekhatáron belüli vezetékrendszer (pl. társasház).

A törvény 121. § (3) bekezdése értelmében a műsorelosztás szabályairól külön törvényt kell alkotni, ez a jogszabály azonban a mai napig nem született meg.

3.1.2 A kábeltelevízió szolgáltatás végzésének jogszabályi feltételei

A Tt. 1997-es módosításáig¹⁴ a műsorelosztási tevékenység megkezdésének feltétele a használatbavételi (vagy végleges fennmaradási) **engedély** beszerzése volt.

---

¹⁴ 1997. évi LXXV. törvénnyel.

A Tt. 1997. évi módosítás megszüntette zárláncú hálózat fogalmát és a kábeltelevíziós hálózat egyértelműen a közcélú hálózatok közé került, a vezetékes műsorelosztás pedig **közcélú távközlési szolgáltatássá** minősült. A módosítást követően a kábeltelevíziós hálózatok vonatkozásában is az egyes távközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló 48/1997. (III. 14.) Korm. rendelet szolgáltatásengedélyezésre vonatkozó rendelkezései váltak irányadóvá, eszerint elváltak egymástól a szolgáltatási és létesítési engedélyek.

Az 1999. évi LXVI. törvény – összhangban az 1999/64/EC irányelvvel – úgy módosította a Tt-t, hogy a távközlési szervezetek nem bérelhetnek, nem létesíthetnek és nem szerezhettek rendelkezési jogot a közcélú távbeszélő hálózattal párhuzamos kábeltelevíziós hálózatok felett a 30 ezernél kisebb lakosú települések kivételével. További követelményt támasztott a módosítás a koncessziós távközlési szolgáltatókkal szemben és előírta, hogy amennyiben kábeltelevíziós tevékenységet is végeznek, akkor erre önálló jogi személyiségű társaságot kell alapítaniuk, így zárva ki a nem kívánatos keresztfinanszírozás lehetőségét. Ez a rendelkezés nem vonatkozott azokra a nem jogi személyiségű vállalkozásokra, amelyek szolgáltatási területén az előfizetők létszáma nem érte el az 5 ezer főt.

A Hkt. hatályos előírásai alapján kábeles műsorelosztási szolgáltatást - eltérően más hírközlési szolgáltatásoktól - **csak jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság** végezhet kivéve, ha szolgáltatási területén összes előfizetőjének száma az ötezetet nem haladja meg¹⁵. A szolgáltatást annak megkezdése előtt nyilvántartás céljából **be kell jelenteni** a hatóságnál.

A törvény 4. § (3) bekezdése – összhangban a Bizottság 99/64/EC irányelvvel¹⁶ – előírja, ha a távbeszélő szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató kábeles műsorelosztási szolgáltatást kíván nyújtani, erre külön gazdálkodó szervezetet kell létrehozni **(strukturális elkülönítés)**.

A 4. § (4) bekezdés értelmében nem létesíthet, illetve nem szerezhethet rendelkezési jogot a saját, illetve egymás távközlő hálózatával párhuzamos, műsorelosztási tevékenységre

---

¹⁵ A Hkt. 103. § (6) bekezdése értelmében a rendelkezés 2004. január 1-től hatálytalan.

¹⁶ Pontosított formában, ám ugyanezen rendelkezést tartalmazza ezen irányelvet 2002. október 6-án felváltó 2002/77/EK sz. irányelv is.

alkalmas kábeles hálózaton a harmincezres népességszám alatti települések kivételével a távbeszélő szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező (JPE) szolgáltató, illetve az olyan gazdálkodó szervezet, melyben a párhuzamos hálózattal rendelkező JPE szolgáltató közvetve vagy közvetlenül befolyásoló részesedéssel rendelkezik. E paragrafus (4) bekezdése lényegében a távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvényt módosító 1999. évi LXVI. törvény megfelelő rendelkezéseit veszi át. A '99-es törvénymódosítással a jogalkotó már az infrastruktúrák közötti versenyt igyekezett előkészíteni, illetve a vezetékes távbeszélő hálózat (PSTN) és a kábeltelevíziós hálózat egy kézbe kerülésével feltehetően fenyegető veszélyeket (a műszaki fejlesztések esetleges visszafogása, a versenyző infrastruktúrák kialakulásának megakadályozása, a szolgáltatók között jelentkező verseny csökkenése) **üzletági korlátozással**¹⁷ elhárítani. A Hkt. 103. § (6) bekezdése értelmében az JPE szolgáltatót terhelő műsorelosztási tevékenységre alkalmas kábeles hálózatlétesítési és rendelkezési jog szerzési tilalom 2004. január 1-ig áll fenn.

A Médiatörvény 115. § (3) bekezdése **nyilvántartásba vételi kötelezettséget** ír elő a műsorelosztó számára tevékenysége megkezdése előtt, ez a bejelentés azonban nem mentesít más jogszabályokban előírt engedélyek megszerzése alól. A törvény szerint az üzemben tartó - ha ez nem ütközik törvénybe vagy nemzetközi szerződésbe - **nyilvántartásba vétel alapján jogosult elosztani** bármely magyarországi vagy külföldi műsorszolgáltatást, 1996. július 1-jétől pedig **köteles** rendszere révén **elosztani a közszolgálati műsorszolgáltató valamennyi műsorát**, amennyiben ezek vételkörzete kiterjed az adott fejállomásra. Ezeket a műsorokat alapszolgáltatásként kell elosztani és ezen műsorok elosztásáért többletdíjat az előfizetőtől nem lehet kérni. Az elosztás valamennyi közszolgálati műsorszolgáltató számára díjmentes és a közszolgálati műsorszolgáltató sem követelhet műsorai elosztásáért az üzemben tartótól ellenszolgáltatást. A műsorelosztót - kapacitása további tíz százalékáig, de legfeljebb három műsorszolgáltatóig - a magyarországi *körzeti vagy országos műsorszolgáltatók, illetve a helyi műsorszolgáltatók* - különös tekintettel a helyi közműsor-szolgáltatóra vagy helyi nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatóra - szerződéses ajánlatára szerződéskötési kötelezettség terheli az olyan műsorszolgáltató irányába, amelynek napi műsorideje a négy órát eléri. Az

---

¹⁷ A jogalkotó a hatásos távközlési piacnyitás érdekében a verseny kialakulását - a már létező távközlő hálózatokon - szigorú, átmeneti szabályozással, tehát a szolgáltatás alapú verseny támogatásával segíti elő, a cél azonban az infrastruktúra alapú verseny, a valódi választási lehetőség megteremtése az új piacra lépőknek a

összes elosztott csatornák közül az egy műsorszolgáltatóhoz tartozók száma nem érheti el a 20%-ot.

Piacfelügyelet

1997-ig a területi felügyelet a 13/1991. (VI. 15.) KHVM rendelet szerinti minőségfelügyelet keretében a használatbavételi, illetve végleges fennmaradási engedéllyel rendelkező kábeles műsorelosztó hálózatokat (mint zárláncú távközlési hálózatokat) évente legalább egy alkalommal megvizsgálták, majd minősítették és annak eredményét a hálózat üzemeltetőjének tanúsították. A Tt. 1997-es módosítását követően megszűnt a hatóság rendszeres, évenkénti ellenőrzési kötelezettsége¹⁸, és hivatalból, illetve bejelentésre vizsgálta csak meg, hogy a szolgáltatás megfelel-e a honosításra került európai szabvány¹⁹ - mely csak az előfizetői csatlakozási pontra írt elő rendszerkövetelményeket - által támasztott követelményeknek.

A hírközlési hatóság jelenleg a Hkt. 70. § (4) bekezdése alapján jogosult a kábeltelevízió szolgáltatásokra is kiterjedő piacfelügyeleti tevékenység folytatására, melynek keretén belül a Hkt. 84. § szerint figyelemmel kíséri a hírközlési piac működését és az arra vonatkozó jogszabályok megtartását. Vizsgálja többek között a hatósági engedélyben foglaltak megvalósítását, az általa egyeztetett és jóváhagyott általános szerződési feltételek megfelelő alkalmazását és érvényesülését, a hírközlési szolgáltatók működését, bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettségük teljesítését, a hírközlési szolgáltatások minőségét és az ezzel kapcsolatos panaszokat. A kábeltelevízió szolgáltatások vonatkozásában a hírközlési hatóság figyelemmel kíséri, hogy azok megfelelnek-e a jogszabályoknak, a bejelentésben vállaltaknak és az általános szerződési feltételeknek. A minőség vonatkozásában a korábbi nemzeti

---

fogyasztóknak hozzáférést biztosító hálózatok között. Ebből a megfontolásból ered tehát a kábeltelevíziós hálózatok feletti létesítési és rendelkezési jog szerzési tilalom bevezetése a Hkt-ba.

¹⁸ A kötelezettség a 29/1997. (XII. 20.) KHVM rendelet hatálybalépésével egyidejűleg szűnt meg.

¹⁹ EN 50083-7 jelzetű európai szabvány. A 7 kötetből álló honosított szabványsorozat száma: MSZ EN 500083

szabvány alkalmazásának kötelező jellege megszűnt²⁰, a hatóság piacfelügyeleti tevékenysége során a szolgáltatók által vállalt minőségi követelmények teljesülését vizsgálja²¹.

3.1.3 A korszerű adatátvitel követelményének jogszabályi megfogalmazása, az „egyhatodos” szabály és az infrastruktúrák közti verseny

A Médiatörvény 115. § (8) bekezdése annak 2002. végén bekövetkezett módosításáig előírta, hogy 2003. január 1-jéig a korszerű adatátviteli követelményeknek megfelelően át kell építeni a kábeltelevíziós rendszereket.

A módosított (8) bekezdés szerint a műsorelosztó rendszerek műszaki szabványait az informatikai és hírközlési miniszter rendeletben szabályozza. A szabályozást úgy kell kialakítani, hogy az újonnan kiépülő rendszerek, illetve a már meglévő rendszerek további kiépítése megfeleljen a korszerű adatátvitel követelményeinek. Műsorelosztó rendszerek építése esetén a rendelet hatálybalépésétől, már meglévő rendszerek esetében pedig az átépítést 2003. január 1-jétől kell érvényesíteni. Olyan, már kiépített műsorelosztó rendszereknél, amelyeknek gerinchálózata nem felel meg a rendeletben szabályozottaknak, a további lakossági csatlakozások kiépítésénél a rendeletben foglaltakat ugyancsak 2003. január 1-jétől kell érvényesíteni.

A törvény 115. § (8) bekezdésében foglalt rendelkezések már korán a szakmai viták keresztüzébe kerültek leginkább azért, mert alapvető problémát jelentett, hogy egy tartalomszabályozásra hivatott törvényben foglaltak meg infrastruktúrára vonatkozó műszaki követelményeket. A rendelkezés továbbá – igaz, két irányból – de lényegében hátrányosan érinti mind a kisebb, mind pedig a fejlesztésekre áldozni kész és képes nagyobb kábeltelevíziós társaságokat is.

A korszerű adatátviteli követelményeknek való megfelelés előírása összhangban a 95/51/EC irányelvvel arra irányul, hogy alkalmassá váljon a kábeltelevíziós műsorelosztó hálózata távközlés területén való felhasználására. Ennek fényében a hálózatok korszerűsítési kötelezettsége az adat- és hangátviteli képesség megteremtését jelenti, de ennél több a jogszabályi rendelkezésekből nem olvasható ki. Azt követően pedig, hogy az irányadó

---

²⁰ A nemzeti szabványok kötelező alkalmazásának megszüntetéséről szóló 2283/2001. (X.5.) Korm. határozat annak érdekében, hogy a szabványosítás tekintetében az európai közösségi szabályozással az összhang megvalósuljon, felhívta az érintett minisztereket, hogy intézkedjenek az általuk jogszabállyal kötelezővé tett szabványok kötelező jellegének megszüntetéséről.

szabvány alkalmazhatóságának kötelező jellege megszűnt, és a minőségi követelmények a vállalkozások által vállaltak függvénye lett, a kötelezést tartalmazó előírás keretei még haloványabbak lettek. Minthogy az adat- és hangátvitelt lehetővé tevő visszirányítás komoly anyagi ráfordítást igényel, ezért a kisebb vállalkozások ennek a kötelezettségnek szinte alig tudtak eleget tenni.

A nagyobb társaságok korszerűsítési kedvét pedig egy másik médiatörvénybeli rendelkezés veszi el. A törvény a **tájékoztatási monopóliumok kialakulásának megakadályozása** preambulumban rögzített célkitűzésével összhangban a 115. § (4) bekezdésében előírja, hogy a műsorelosztó vállalkozás vételkörzete nem haladhatja meg a körzeti műsorszolgáltatás (amely a 2. § 15. pontja szerint egy olyan terület, ahol az ország lakosságának kevesebb, mint fele él) törvényben megszabott legmagasabb mértékének – tehát az összlakosság felének – egyharmadát (tehát lényegében az összlakosság egy hatodát). Mindez azt jelenti, hogy a rendelkezés nem korlátozza az infrastruktúra tulajdonlását, csak az azon nyújtható szolgáltatásokkal elérhető előfizetők körét. Ennek ellenére a kábeltelevíziós társaságok nem birtokolnak számottevő olyan hálózatot, amelyen nem végeznek műsorelosztó tevékenységet, eszerint a műsorelosztásra vonatkozó egyhatodos korlátozás a kábelhálózat tulajdonlására is kihat, így a szabályozás együtt kezeli az infrastruktúrát és a rajta keresztül továbbított tartalmat. Ezzel főleg azon kábeltelevíziós vállalkozásokat sújtja, amelyek integrált szolgáltatásokat (Internet, kábeltévé, telefon) kívánának nyújtani ugyanazon a kábelben. Számukra hátránnyal járhat, ha egy kiépített, értéknövelt és integrált szolgáltatások nyújtására alkalmas hálózaton a hármas stratégia (data, video, voice) csak meghatározott elemét kínálhatják. Bár a Médiatörvény célja fentiek szerint valószínűleg az volt, hogy ezzel a korlátozással megakadályozza a hálózatok tulajdonjogának koncentrálódását, ezzel tájékoztatási monopóliumok kialakulását, ám megítélésünk szerint ez a rendelkezés nem a célkitűzéshez köthető piaci szegmensben avatkozik be a gazdaságba. Ha a rendelkezés megalkotásának célja ugyanis a tájékoztatási monopóliumok kialakulásának megakadályozása volt, akkor egyrészt mi alapján állítható, hogy aki az össznépeesség egyhatodánál több előfizetőnek nyújt műsorelosztási szolgáltatást, az már tájékoztatási monopóliumhelyzetben van; másrészt, vajon – a kábeltelevíziós piac jellemzően helyi szinten jelentkező természetes monopólium jellege miatt – mennyiben különböznek a tájékozódás feltételei adott területen

---

²¹ A 249/2001. (XII.18.) Korm. rendelt 18. § (1) bekezdése értelmében a szolgáltató általános szerződési feltételeiben köteles az előfizetői szolgáltatásokra vonatkozóan minőségi célértékeket meghatározni.

élő fogyasztók számára abban az esetben, ha vállalkozás az ország egyhatodát, annál kisebb területet, vagy éppen a felét látja el. A rendelkezés ráadásul a műsorelosztásra alkalmas, egymással esetlegesen versenyző technológiák fejlődésének irányait is beszűkíti.²²

Ki kell emelni továbbá, hogy a kérdéses rendelkezés lényegében a törvény egy másik célkitűzésének a megvalósítását lehetetleníti el. A 115. § (8) bekezdése szerinti korszerű adatátviteli követelményeknek megfelelő hálózat-átalakítási kötelezettség mögött ugyanis burkoltan megjelenik a **távközlés és a kábeltelevíziózás konvergenciájának elősegítése**, és az a felismerés, hogy a kábeltelevíziós hálózat alternatívát kínálhat a vezetékes távbeszélő hálózattal (PSTN) szemben. A Médiatörvény ezért is írja elő a kábeltelevíziós hálózatok korszerűsítését (kétirányúvá történő átalakítását), de az egyhatodos korlátozással pont az e cél mögött meghúzódó konvergencia elősegítése ellen hat, mert azon vállalkozások, melyek alkalmasak és készek volnának arra, hogy értéknövelt szolgáltatásokat nyújtsanak, a terjeszkedési korlát miatt nem tudják a méretgazdaságosság előnyeivel élve hálózataikat széles körben kihasználni. Így a **kábeltelevíziós műsorelosztó hálózat** végső soron **csak korlátozottan tud a PSTN alternatív infrastruktúrájává válni**, úgy tűnik annak ellenére, hogy a jogalkotó a távközlésről szóló 1992. évi LXXII. törvényt módosító 1999. évi LXVI. törvénnyel az infrastruktúrák közötti verseny elősegítése érdekében még üzletági korlátozást is alkalmazott a távközlési szolgáltatók vonatkozásában, melyet a Hkt. is fenntart 2004. január 1-ig.

3.2 Szerzői jogi szabályok

A kábeltelevíziós átvitel szerzői jogi értelemben röviden egyidejű, változatlan továbbközvetítés és **akkor jogszerű**, ha (1) a médiajogi értelemben vett műsorelosztó a szerzői jogi jogosult engedélyét a jogdíj megfizetésével megszerezte, és (2) az átvitt műsorok vonatkozásában az érintett rádió- illetőleg televízió szervezettől is engedélyt kért.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 16. § (1) bekezdése értelmében a mű minden egyes felhasználásához szerzői engedély szükséges. A Szt. 17. § e) pontja alapján a

---

²² Ezek közé tartozik a mikrohullámú rendszeren keresztül történő műsorelosztási tevékenység, illetve egy, a kábeltelevíziós csatornaválasztékhoz hasonló, esetleges műholdas platform üzemeltetése. Hangsúlyozni kell, hogy ezen technológiák elvi helyettesítő lehetőségként kerülnek szóba, a valós versenyzési lehetőséget csak konkrét szituáció elemzésekor lehet felmérni. Ezen valós versenyhelyzetnek szabhat gátat a médiatörvény 1/6-os szabálya a terjeszkedési korlátok megteremtésével.

mű felhasználásának minősül különösen a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánosságához történő továbbközvetítése. A Sztj 26. § (3) és (4) bekezdéseiben foglalat rendelkezések szerint sugárzásnak tekintendő a kódolt adások továbbítása, a műsorhordozó jelek kódolása, újrakódolása, s mint ilyen, engedélyhez kötött díjfizetési kötelezettséggel járó tevékenységnek minősül. Az ilyen felhasználásért az eredeti rádió- és televízió szervezet és a kódolt műsort nyilvánosságához közvetítő szervezet egyetemlegesen felel.

A törvény 28. § (2) bekezdése szerint a rádió- vagy televízió szervezet műsorában sugárzott műveknek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánosságához történő továbbközvetítése (röviden: egyidejű, változatlan továbbközvetítés) tekintetében **egyszerűsített jogszerzést** tesz lehetővé a felhasználó számára. Ez alapján ugyanis a szerző hozzájárulását megadottnak kell tekinteni, ha a továbbközvetítő (jellemzően a kábeltelevíziós társaság) az irodalmi és zenei művekkel kapcsolatos szerzői jogok közös kezelését végző szervezetnek befizette a megállapított díjat. Ez a jogdíj nem csak a felhasználási engedély ellenértéke, hanem ebből az előadóművészek is részesednek.

Az egyidejű, változatlan továbbközvetítés esetén a közös jogkezelőnek fizetett jogdíjon túl a műsort sugárzó szervezettől is engedélyt kell kérni. A rádió- és televízió szervezetek ugyanis a Sztj. 80. § (1) bekezdés a) pontja alapján kizárólagos engedélyezési joggal rendelkeznek. Ezen szervezetek kizárólagos szomszédos joga a kábeltelevíziók és a műsorszolgáltatók közti szerződések révén érvényesíthetők. Azért, hogy az érintettek ne külön-külön szerződjenek egymással, illetve a rádió- és televízió szervezetek az egyidejű, változatlan továbbközvetítés terén fennálló engedélyezési jogukat hatékonyan tudják érvényesíteni, a közös jogkezelő szervezet közvetítésével a műsorszolgáltatók érdekképviselői szervezeteik révén **keretszerződéseket** kötöttek a magyarországi kábeltelevíziós szövetségekkel.

A kábelszervezetek mindezek mellett sok esetben közvetlenül további jogdíjakat is fizetnek más (a közös jogkezelő által nem képviselt) rádió- és televízió szervezeteknek. E díjakat a kábelszervezetek műsordíjaknak nevezik.

3.3 Az előfizetői szerződésekre vonatkozó jogszabályi előírások

A kábeltelevízió szolgáltató kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatását a fogyasztó számára távközlési előfizetési szerződés alapján nyújtja. A távközlési előfizetői szerződésekre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésekre vonatkozó rendelkezéseit a távközlési előfizetői szerződésekről szóló 249/2001. (XII. 18.) Korm. rendeletben foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel kell alkalmazni. Az előfizetői szerződés az előfizetői szolgáltatás²³ nyújtása tárgyában a szolgáltató és az előfizető között létrejött szerződés, amely a szolgáltató általános szerződési feltételeiből és az egyedi előfizetői szerződésből áll. Az előfizetői szolgáltatásokra vonatkozóan a szolgáltatónak általános szerződési feltételeket kell készítenie. A rendeletben foglaltaktól a szolgáltató az általános szerződési feltételekben csak akkor térhet el, ha az eltérést a rendelet kifejezetten megengedi.

A távközlési előfizetői szerződésnek kötelezően részét képező általános szerződési feltétel (röviden ászf) fogalmára is a Ptk. 209/C §-ában szereplő meghatározás érvényesül. Általános szerződési feltételnek minősül tehát az a feltétel, amelyet az egyik fél több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, előre meghatároz és amelynek meghatározásában a másik fél nem működhet közre. A rendelet melléklete a feltételek kötelező minimális tartalmának meghatározásával tartalmi vonatkozásban kiegészíti a Ptk. ászf definícióját.

Azon túlmenően, hogy a kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatást nyújtó fél – a szolgáltató – az előfizetői szerződés részét képező általános szerződési feltételeket egyoldalúan, előre meghatározza, a rendelet alapján jogosult arra is, hogy az általános szerződési feltételek módosítását is egyoldalúan végezze. Ennek a kábeltelevízió szolgáltatókra vonatkozó jogszabályi feltétele, hogy azokat az eseteket, amikor a szolgáltató egyoldalú szerződésmódosítási jogával élhet, és az egyoldalú szerződésmódosítás esetén az előfizető tájékoztatásának módját az általános szerződési feltételeknek tartalmaznia kell.

A rendelet meghatározza azokat az értesítési formákat, amelyek útján a szolgáltató egyoldalú szerződésmódosítását az előfizetők tudomására hozhatja. A hatályos rendelkezések szerint a szolgáltató az általános szerződési feltételek módosításáról – ideértve a szolgáltatás díjának szolgáltató által történő módosítását is – annak hatályba lépése előtt legalább 15 nappal

---

²³Az előfizetőnek nyújtott kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatás is ennek minősül a hivatkozott Korm. rendelet 3. § e) pontja alapján.

köteles az előfizetőt értesíteni. Az értesítésnek kötelezően az alábbi adatokat kell tartalmaznia: utalás az általános szerződési feltételek módosítására, a módosítások lényegének rövid leírása, a módosítások hatályba lépésének időpontja, a közzétett általános szerződési feltételek elérhetősége, a módosított díj összege.

A kábeltelevízió szolgáltató általános szerződési feltételeinek módosításáról szóló értesítésnek eleget tehet az előfizető közvetlen, írásbeli értesítésével (levélben), vagy elektronikus levélben, egyéb távközlési úton,²⁴ az előfizetők körétől függően országos vagy megyei lapban legalább 2 alkalommal feladott közleményben, vagy az előfizetők köréhez igazodó terjesztésű ingyenes időszakos információs lapban feladott közleményében, vagy minden, az előfizető számára különdíj mentesen elérhető információs csatornán legalább 15 napig, legalább napi 3 órán át történő közzétételével.

---

²⁴ E két értesítési módot a szolgáltató akkor alkalmazhatja, ha maradandó módon rögzíteni tudja, hogy a szóbeli értesítést az előfizető tudomásul vette, vagy az elektronikus dokumentumban foglalt értesítést az előfizetőnek megküldték.

4 A KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÓKKAL SZEMBEN LEFOLYTATOTT VERSENYFELÜGYELETI ELJÁRÁSOK TANULSÁGAI

4.1 A bejelentések és versenyfelügyeleti eljárások statisztikai elemzése

2. táblázat: A GVH bejelentései

<i>Év</i>	<i>Összes bejelentés a GVH-ban</i>	<i>KTV-s bejelentések száma^{25,26}</i>
1997	644	37 (5,7 %;)
1998	524	82 (15,6 %;)
1999	529	92 (17,4 %)
2000	694	101 (14,6 %)
2001	769	91 (11,8 %)
2002	721	139 (19,3 %)

3. táblázat: A GVH eljárásai²⁷

<i>Év</i>	<i>Összes eljárás a GVH-ban</i>	<i>KTV-s eljárások száma²⁸</i>
1997	166	5 (3 %)
1998	182	10 (5,5 %)
1999	212	32 (15,1 %)
2000	225	24 (10,7 %)
2001	199	10 (5 %)
2002	172	15 (8,7 %)

²⁵ A kábeltelevíziós bejelentések és eljárások természetesen nem tartalmazzák az Antenna Hungária mikrohullámú és a UPC Direct műholdas szolgáltatására vonatkozó bejelentéseket. Valamint csak azok a bejelentések szerepelnek e statisztikában, amelyek a szakmai irodához kerültek és nem az Elnökhelyettesi titkárság intézkedett (áttétel ill. bejelentő értesítése) velük kapcsolatosan.

²⁶ Zárójelben a GVH összes, adott évben érkezett bejelentéséből a kábeltelevízió szolgáltatásra vonatkozóak aránya.

²⁷ A GVH-hoz érkező bejelentések és az induló eljárások száma közötti jelentős eltérés abból adódik, hogy több bejelentés érkezik azonos tárgyban egyazon szolgáltató ellen, azonos ügyben azonban természetesen egy versenyfelügyeleti eljárás indul.

²⁸ Zárójelben a GVH összes, adott évben indított eljárásából a kábeltelevízió szolgáltatásra vonatkozóak aránya.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban Tpv.). 1997. évi hatályba lépése óta eltelt hat év a kábeltelevízió szolgáltatásokkal összefüggésben indult versenyfelügyeleti eljárásainak számát, tényállásonkénti bontásban tartalmazza a következő táblázat.

4. táblázat: A kábeltelevízió szolgáltatásra vonatkozó eljárások

<i>Év</i>	<i>Összes</i>	<i>Erőfölényes</i>	<i>Fogyasztó-megtévesztés</i>	<i>Fúzió</i>
1997	5	5	-	-
1998	10	10	-	-
1999	32	25	-	7
2000	24	14	1	9
2001	10	8	-	2
2002	15²⁹	14	1	-

Az alábbiakban ezeknek az eljárásoknak a részletesebb elemzése következik.

Az **1997**-ben indult **öt** erőfölényes **eljárásból** négy a UPC jogelődje ellen folyt. Ugyancsak **négy** vizsgálatban a szolgáltató **díjemelése** volt az eljárás tárgya, ezek **egyikénél sem** került sor **jogsértés** megállapítására. **Egy** esetben vizsgálta a GVH a szolgáltató által alkalmazott általános szerződési feltételek (**ÁSZF**) egyoldalú díjmódosításra lehetőséget adó szakaszait, amely esetben meg is állapította a **jogsértést**, továbbá **3 millió Ft bírságot** szabott ki a Versenytanács és egyúttal eltiltotta a magatartás folytatásától az eljárás alá vontat. Az eljárás alá vont élt jogorvoslati jogával, azonban a Fővárosi Bíróság a GVH határozatát helybenhagyta.

A Vj-161/1997 sz. eljárás ún. felfaló árazás gyanúja miatt indult, amelyben a Versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont nincs erőfölényben.

1998-ban összesen **tíz eljárás** indult kábeltelevízió szolgáltatók ellen, amelyből ötben a mai UPC jogelődje, egyben pedig az EMKTV egyik jogelődje volt az eljárás alá vont. **Jogsértés** megállapítására **két** eljárásban (Vj-17/1998 és Vj-99/1998 - négy magatartás tekintetében)

²⁹ Ebből 3 eljárás még folyamatban van.

került sor – mindkét esetben történt bírságkiszabás, kettőmillió illetve ötmillió forint - és **egy** esetben (Vj-175/1998) **ideiglenes intézkedésről** határozott a Versenytanács.

Az eljárások során a következőket vizsgálták: **díjemelés** vagy díjmegállapítás Tpv-t-be való ütközése **hat esetben** volt az **eljárás tárgya**, ebből **kettő** esetben állapított meg a Versenytanács **jogsértést** – figyelembe véve a programcsomagok tartalmát is³⁰. A Vj-99/1998 sz. eljárásban bírság megállapításánál terhelően vette számításba, hogy eljárás alá vont ellen több esetben (Vj-99/1996 ill. Vj-7/1997) tanúsított jogsértő magatartást. Közvetve ehhez az eljáráshoz kapcsolódik egy későbbi eljárásban meghozott ideiglenes intézkedés is. Ugyanis a Vj-175/1998 sz. eljárásban a Versenytanács ideiglenes intézkedéssel megtiltotta a következő évre – a jogsértőnek talált díj alapján (Vj-99/1998) is inflációt meghaladóan emelni tervezett –, az előfizetőkkel közölt előfizetési díjak alkalmazását, tekintettel arra, hogy tisztességtelen (túlzottan magas) ár megállapítása esetén versenyjogi eszközökkel nincs lehetőség az előfizetőket ért kárnak a károkozó által történő megtérítésére.

1998-ban **egy** esetben (Vj-17/1998) került sor az **ÁSZF egyoldalú díjmódosításra** vonatkozó szakaszának valamint **egy** esetben (Vj-99/1998) a **programcsomagok kialakításának** vizsgálatára. Mindkét eljárásban **jogsértést** állapított meg a Versenytanács.

A jogsértést megállapító határozatok valamint az ideiglenes intézkedést tartalmazó határozat ellen a vállalkozások jogorvoslatért a Fővárosi Bírósághoz fordultak. Az ideiglenes intézkedés vonatkozásában a bíróság a jogorvoslati kérelmet elutasította. A Versenytanács elmarasztaló határozatai elleni jogorvoslati kérelmek egyikét ugyancsak elutasította, míg a másik per folyamatban van.

A további **négy** eljárásban minden magatartás tekintetében³¹ **megszüntetésre** került az eljárás.

Annak ellenére, hogy – a későbbi évekhez képest – nem volt kiugróan magas a kábeltelevízió szolgáltatók ellen folytatott eljárások száma, már versenytanácsi határozat indokolásában is megfogalmazódott - az azóta is többször felmerült - a szükséges mértékű szabályozás iránti igény. A Versenytanács a Vj-99/1998 sz. eljárásban a következőket fogalmazta meg:

“Szabályozási kérdések

---

³⁰ A Vj-99/1998 sz. eljárásban a vizsgálat kiterjedt arra is, hogy a soros rendszert felváltó csillagpontos hálózaton a programcsomagok kialakításával a vállalkozás a bővített csomag felé terelte – közvetett módon e legdrágább csomag előfizetésére szorítva - az előfizetőit.

³¹ szerződéskötéstől való elzárkózás; számlavita miatt a fogyasztó rendszerből történő kikapcsolása; szolgáltatás évközi megszüntetése; jelszolgáltatás szünetelése

46.) A Versenytanács a jelen eljárás, valamint több más — részben szintén a Kábeltel, részben más kábeltelevíziós vállalkozásokkal szemben lefolytatott — versenyfelügyeleti eljárás tapasztalatai alapján indokoltnak látja a kábeltelevízió szolgáltatás területén érvényesülő szabályozás felülvizsgálatát.

47.) A kábeltelevíziózás feltételei a '90-es évek során fokozatosan átalakultak. A korábbi — részben fogyasztói önszerveződés révén, részben önkormányzati közreműködéssel és tulajdonlással létrejött, és így csak korlátozottan profitérdekelt — kábeltelevíziós szolgáltatók fokozatosan magánkézbe kerültek. E vállalkozások természetes profit növelési érdekeltiségének piaci korlátai gyakorlatilag nincsenek. A versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatai egyértelműen jelzik ugyanis, hogy:

a.) egyrészt egészen kivételes az a helyzet, amikor a fogyasztó több szolgáltató között választhat, és új szolgáltatóknak a piacralépésére is — a már lefedett területen — rendkívül csekély az esély;

b.) másrészt a műsorszórás megváltozott feltételei (két magyar közszolgálati adó műholdra kerülése) és a fogyasztói igények természetes megváltozása (a helyi adások szerepének felértékelődése, a külföldi adások iránti érdeklődés) következtében a kábeltelevíziós szolgáltatásnak csak "kényszerhelyettesítői" vannak, amelyek a minőség és/vagy a költség tekintetében számottevően kedvezőtlenebbek.

48.) Ilyen piaci helyzetben a szabályozás annak ellenére indokolt, hogy — miként jelen ügyben is — a Tpv. gazdasági erőfölénnyel való visszaélést tiltó rendelkezései is alkalmazhatóak. Ezek ugyanis önmagukban nem látszanak elégségesnek a fogyasztók érdekeinek megfelelő védelmére, mert a versenyfelügyeleti eljárás:

a.) csak utólagos lehet, és annak során nincs mód a fogyasztókat ért kár megtérítésére;

b.) a jövőbeni magatartásra pedig közvetlen előírásokat nem adhat, így csupán a példa erejével (precedens jelleggel) képes befolyást gyakorolni a piac szereplőire.

49.) Felhívja a Versenytanács a figyelmet arra is, hogy a jelenlegi szabályozás lehetőségeit is célszerű lehet jobban kihasználni. A Kábeltelnek a jelen eljárásban kifogásolt magatartására ugyanis az Üzletszabályzat³² adott módot, amelyet a távközlési törvény 9. § (2) bekezdése szerint a Hírközlési Felügyelet hagyott jóvá. Ezen Üzletszabályzat V. fejezetének 13. pontja ad lehetőséget arra, hogy "a szolgáltató az előfizetői szerződést rendes felmondással 30 napos felmondási idővel a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal felmondja", IV. fejezetének 2. pontja pedig arra, hogy a szolgáltató az előfizetők által érdemben nem ellenőrizhető indokok alapján emelje havi előfizetési díjait.”

1999. kiugróan magas ügyszámot hozott az 1996. évi LVII. törvény alkalmazásának időszakában. A 32 eljárásból 7 volt fúziós kérelem, melyekben minden esetben a kérelmező vagy a kérelmezett a MatávkábelTV Kft. volt. Egy esetben (Vj-126/1999) nem volt engedélyköteles a tranzakció, míg egy esetben (Vj-212/1999) a Versenytanács nem engedélyezte a fúziót³³.

A 25 erőfölényes eljárás több mint felében a jelenlegi 4 legnagyobb szolgáltató³⁴ vagy azok jogelődjei ellen folyt a vizsgálat. Ezek közül is kiemelendő az a 9 eljárás³⁵, amely a UPC Magyarország Kft. nevéhez fűződik, mert vagy maga a vállalkozás volt az eljárás alá vont, vagy az általa akkor már menedzselt kábeltelvízió szolgáltatók, amelyek 1999. folyamán be is olvadtak a UPC Magyarország Kft-be.

Az eljárások mindegyikében kiterjedt a vizsgálat a díjemelés mértékére – 23 eljárás – és/vagy a magyar RTL Klub és TV2 kereskedelmi csatornák legdrágább csomagba helyezésére³⁶ – 8 eljárás – és/vagy az Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF) egyoldalú díjmódosításra lehetőséget adó szakaszaira – 18 eljárás.

---

³² Vagyis a szolgáltató által alkalmazott ÁSZF

³³ A MatávkábelTV által Tata város önkormányzata kábeltelvíziós rendszerének megvásárlása.

³⁴ UPC Magyarország Kft., MatávkábelTV Kft., FiberNet Rt., EMKTV Kft.

³⁵ Vj-2/1999, Vj-4/1999, Vj-5/1999, Vj-6/1999, Vj-14/1999, Vj-23/1999, Vj-62/1999, Vj-144/1999, Vj-211/1999

³⁶ A magyar nyelvű RTL Klub és TV2 kereskedelmi csatornák elhelyezése tulajdonképpen a programcsomagok kialakítása témakörbe tartozik, de ez a két csatorna volt az, amelyre a Versenytanács kimondta, hogy a nagyon magas nézettségre, a magyar nyelvűségre és az alacsony műsordíjra tekintettel nem lehetnek kizárólag a legdrágább csomagban elérhetőek.

A **díjemelés** tekintetében **minden esetben megszüntetésre** került sor, azonban *egy* eljárásban (Vj-78/1999) *önként* vállalta az eljárás alá vont, hogy szünetelés esetén 25 Ft-tal *csökkenti* a havi előfizetési *díjat* a soros hálózatán. Ezt követően került sor a megszüntetésre.

A magyar nyelvű **kereskedelmi csatornák** ügyében **három** esetben került sor **jogsértés** megállapítására, de **bírság** egyik esetben **sem** volt. Minden további, azaz **öt** esetben **szünetelést** kért az eljárás alá vont és vállalta, hogy átteszi az alacsonyabb díjú programcsomagba a két csatornát, ezért a Versenytanács szünetelést rendelt el, majd ezt követően a megszüntette az eljárást³⁷.

Ezekben az ügyekben született határozataiban a Versenytanács több esetben felhívta a figyelmet arra, hogy a határozatban foglaltak ugyan csak az eljárás alá vontakra és csak azokon a földrajzi területeken kötelezőek, ahol jogsértést állapítottak meg, de egyben iránymutatást ad más vállalkozásoknak illetve eljárás alá vont nem vizsgált szolgáltatási területeire is a programcsomagok kialakításához.

Az **ÁSZF egyoldalú díjmódosításra** lehetőséget adó szakaszainak vizsgálata során a Versenytanács **egy** esetben állapított meg ügyzáró határozatában **jogsértést** és egyúttal kiszabott **500 ezer** forint **bírságot** is. **Kilenc** esetben az eljárás alá vont vállalta, hogy **szünetelés** esetére változtat az ÁSZF sérelmezett részén. Ez minden esetben meg is történt, így a Versenytanács megszüntette az eljárást. **Nyolc** esetben nem nyert megállapítást a jogsértés és így került **megszüntetésre** az ügy.

Ezekon kívül még több mint tízféle magatartás képezte vizsgálat tárgyát 1999-ben – pl. az ÁSZF egyoldalú programcsomag módosításra vonatkozó szakaszai vagy maga a programcsomag kialakítása; belépési díj fizetése; előfizetési díjból adott kedvezmény; a szolgáltatás hirdetése; a régi hálózatok lebontásával kapcsolatos magatartás; az egyszeri hálózatfejlesztési hozzájárulás –, amelyekben négy esetben került sor szünetelésre³⁸ és ezek közül egy esetben (Vj-61/1999) a **szünetelést követően jogsértés** megállapítására. A vizsgált hat év kábeltelevíziós eljárásait tekintve ez volt az egyetlen eset, hogy a szünetelés alatt az eljárás alá vont csak részben teljesítette a vállalt kötelezettségeit. Ez az eljárás azért sem volt szokványosnak mondható, mert a Versenytanács **közös erőfőlénnel való visszaélést**

---

³⁷ A Tpv. 75. § (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács a hivatalból indult eljárás szünetelését rendelheti el, ha a vizsgált magatartás a verseny szabadságát vagy tisztaságát csekély fokban veszélyezteti, és az eljárás alá vont vállalja, hogy tartózkodik e magatartás folytatásától, valamint megfelelő intézkedéseket tesz a már bekövetkezett jogsértés orvoslása érdekében. A szünetelés célja tehát az önkéntes jogkövetés előmozdítása.

állapított meg, azonban a bírság kiszabását mellőzte³⁹. A többi, fentebb említett, de nem kiemelt magatartások tekintetében jogsértést nem állapított meg a Versenytanács.

Négy eljárásban hozott elmarasztaló határozatot a Versenytanács, azonban valamilyen szankció alkalmazására csak egy esetben került sor. A bírsággal sújtott vállalkozás jogorvoslatért a Fővárosi Bírósághoz fordult, azonban az elutasította kérelmét.

1999-ben egy esemény jelentősen befolyásolta a későbbi évek ügyszámát: a UPC Magyarország Kft-be beolvadt 18 vállalkozás, elsősorban a Kábeltel és Kábelkom cégcsoport vállalkozásai.

2000-ben – részben az előző év fúzióinak köszönhetően – jóval kevesebb, összesen 14 erőfölényes ügy indult a kábeltelevízió szolgáltatási szektorban, volt 9 fúziós kérelem és 1 fogyasztó megtévesztéses eljárás.

A fúziós ügyekből öt esetben⁴⁰ a MatávkábelTV Kft. kért engedélyt kábeltelevíziós hálózat vásárlásához, majd egy esetben (Vj-93/2000) a beolvadáshoz. Egy esetben (Vj-218/2000) a MatávkábelTV feletti irányítás megszerzése volt a kérelem tárgya. További egy esetben megszüntetésre (Vj-58/2000) került az eljárás, mert nem volt engedélyköteles a tranzakció illetve egy esetben az eljárás felfüggesztésére⁴¹, majd miután a kérelmező kérelmét visszavonta, megszüntetésre (Vj-121/2000) került sor.

A fogyasztó megtévesztés tárgyában indult eljárás (Vj-210/2000) során a vizsgáló azt vizsgálta, hogy megtévesztő-e, ha a szükséges engedélyek hiányában nyújt a vállalkozás szolgáltatást. Az eljárás megszüntetésre került.

---

³⁸ Vj-61/1999, Vj-122/1999, Vj-198/1999

³⁹ Vj-61/1999: A Matáv Rt. által a kábeltelevízió szolgáltatás további ellátására létrehozott MatávkábelTV Kft. a a Matáv által szolgáltatott programszámnál (14) kevesebbre (7) kötött szerződést. Szünetelést követően sem változtatott az előfizetői szerződéseken, így a Versenytanács megállapította a jogsértést, azonban bírságot nem szabott ki, mert a szerződés ellenére a korábbi csatornákat nézhették az előfizetők.

⁴⁰ Vj-71/2000, Vj-72/2000, Vj-73/2000, Vj-74/2000, Vj-78/2000

⁴¹ A felfüggesztés oka az volt, hogy az ORTT megállapította, amennyiben a fúzió megvalósul, a UPC Magyarország Kft. megsérti a Médiatörvény ún. 1/6-os szabályát. A felfüggesztést elrendelő határozat hatályon kívül helyezése érdekében a UPC bírósághoz fordult. A FB a jogorvoslati kérelmet elutasította, majd az eljárás alá vont visszavonta mind a FB-hoz intézett, mind az összefonódási kérelmét.

Az erőfölényes ügyek szinte mindegyike – 14-ből 11 – **díjemelés** és/vagy az **ÁSZF egyoldalú díjmódosítást** lehetővé tevő szakasza miatt indult. (A legnézettebb magyar nyelvű kereskedelmi csatornák – TV2, RTL Klub – ügyében nem volt eljárás.) Ezek az eljárások **egy kivételével megszüntetésre** kerültek. A kivételt a Vj-126/2000 sz. eljárás jelentette, amelyben **jogsértés** megállapítására került sor az **ÁSZF** miatt és **5 millió forint bírságot** szabott ki a Versenytanács valamint **eltiltotta** a vállalkozást a jogsértőnek talált rész további alkalmazásától.

A fentebb említetteken kívül az **ÁSZF** egyoldalú programcsomag módosításra vonatkozó passzusait, a programcsomagok kialakítását vagy a programcsomag létrehozásának jogszerűségét és az előfizetői szerződéseket az **ÁSZF**-fel összefüggésben vizsgálták az eljárásokban. Ezekből **egy** esetben (Vj-119/2000) állapított meg **jogsértést** a Versenytanács a **programcsomagok kialakításával** kapcsolatban: eljárás alá vont megszüntette a programcsomagok HBO nélküli előfizetési lehetőségét. A vállalkozást a Versenytanács **eltiltotta** a magatartás folytatásától és **500 ezer forint bírságot** szabott ki.

A kábeltelevízió szolgáltatással kapcsolatos eljárások sorában – főleg a későbbi vizsgálatokra nézve – két jelentős határozat (Vj-207/2000, Vj-208/2000) született. Mindkettő annak eldöntésére irányult, hogy a szolgáltatók megsértik-e a Tpv. 21.§ b) illetve f) pontjában foglalt, árukapcsolásra vonatkozó tilalmat akkor, amikor programcsomagokat hoznak létre, ahelyett, hogy egyedileg lehetne a csatornákra előfizetni. Mindkét vizsgálat jogsértés hiányában megszüntetésre került. A későbbiekben erre még részletesebben kitér a tanulmány.

A jogsértést megállapító és egyben bírsággal is szankcionáló versenytanácsi határozatok ellen (Vj-119/2000, 500 e Ft; Vj-126/2000, 5 M Ft) eljárás alá vontak bírósághoz fordultak jogorvoslatért. Előbbiben a Fővárosi Bíróság 100 e Ft-ra mérsékelte a bírság összegét, egyebekben pedig elutasította a keresetet; míg utóbbiban a per megszüntetésre került.

Kiemelést érdemel még egy eljárás (Vj-14/2000), amely során a “vizsgálat annak megállapítására indult, hogy az *Önkormányzat* visszaélt-e gazdasági erőfölényével, amikor olyan megállapodást kötött az egyik piaci szereplővel, amely alkalmas arra, hogy további piacralépést megakadályozzon vagy jelentősen megnehezítsen. (...)

A vizsgálat megállapítása szerint azonban az eljárásra a *Gazdasági Versenyhivatalnak nincs hatásköre*, a hivatkozott szerződést ugyanis az *Önkormányzat hivatali hatáskörében*, közigazgatási szervként eljárva hozta meg, nem pedig piaci szereplőként.”

A **2001.** év a kábeltelevízió szolgáltatások területén “csendesnek” volt mondható. Összesen nyolc erőfölényes és két fúziós ügy indult.

A fúziós kérelmek egyikében (Vj-141/2001) a MatávkábelTV Kft. kérte a GVH engedélyét a Szegedi Kábeltelevíziós Rt. megvásárláshoz, másikában⁴² a UPC kérte a Zuglói Kommunikációs Kft-vel való összefonódásának engedélyezését. Mindkét fúziót engedélyezte a Versenytanács.

Az erőfölényes ügyek terén változatlanul a **díjemelés, az ÁSZF és a kereskedelmi csatornák** elhelyezése volt az eljárások középpontjában - nyolc eljárásból hétben ezek közül egy vagy több magatartást vizsgáltak -, illetve négy esetben a **programcsomagok összeállítása** is vizsgálat tárgyát képezte. **Jogsértés** megállapítására **egy** esetben (Vj-10/2001) került sor az ÁSZF egyoldalú díjmódosításra lehetőséget adó szakaszai miatt. A Versenytanács határozatában eltiltotta a jogsértő szakaszok alkalmazásától és 5 millió Forint bírságot szabott ki. Az eljárás alá vont a Fővárosi Bírósághoz fordult jogorvoslatért, amely 2002 decemberében a bírságot 3 millió forintra mérsékelte egyebekben pedig elutasította a keresetet.

Három eljárásban **szünetelés** ideje alatt változtatott az eljárás alá vont a csatornakiosztáson (Vj-20/2001 – kereskedelmi csatornák áthelyezése) illetve az ÁSZF-en (Vj-39/2001, Vj-125/2001).

1997. után ebben az évben is volt egy felfaló árazás gyanúja miatt indult eljárás (Vj-110/2001), amely ugyanazon indokolással megszüntetésre került – a releváns földrajzi piacon nincs erőfölényben az eljárás alá vont –, mint a négy évvel korábbi.

2002-ben a korábbi évekhez képest jelentősen több eljárás végződött jogsértés megállapításával és bírság kiszabásával. Összesen 15 eljárás indult, amiből egy volt fogyasztó megtévesztéses (Vj-28/2002) – amely megszüntetésre került – és 14 erőfölényes. A 15 eljárásból három⁴³ még folyamatban van. A továbbiakban csak a Versenytanácsi határozattal már lezárt ügyekről lesz szó.

Az eljárások a díjemelés, az ÁSZF egyoldalú díjmódosítási lehetősége illetve a programcsomag-összeállítás módja miatt indultak. A magyar nyelvű **kereskedelmi csatornák**

---

⁴² Vj-24/2001. Ez a Vj-121/2000-ben felfüggesztésre majd megszüntetésre került, kérelemre indult eljárásnak az újra indulása.

⁴³ 2003. június elején

elhelyezése csak egy esetben (Vj-31/2002) volt a vizsgálat tárgya, amelyben **jogsértés** megállapítására is sor került. Túlzott **díjemelés** miatt a nyolc eljárásból **háromban** követett el **jogsértést**⁴⁴ az eljárás alá vont, öt megszüntetésre⁴⁵ került. Az **ÁSZF egyoldalú díjmódosítási** lehetősége miatt a Versenytanács négy esetből **kettőben** találta **jogsértőnek** (Vj-11/2002, Vj-48/2002) azt, két esetben megszüntetésre került az eljárás⁴⁶. Az **ÁSZF programcsomag-módosítási** lehetőséget tartalmazó szakaszait négy esetből **kettőben** (Vj-11/2002, Vj-48/2002) találta **jogsértőnek** a Versenytanács, a másik kettőben (Vj-30/2002, Vj-116/2002) megszüntette az eljárást. A **programcsomagok összeállítása** a háromból⁴⁷ egyetlen egyszer **sem** volt **jogellenes**.

Egy kivétellel **jogsértés** megállapítása esetén **bírság** kiszabás is történt – négy eljárásban⁴⁸ összesen 21,5 millió forint –, illetve az ÁSZF-re vonatkozóan eltiltás a sérelmezett szakaszok további alkalmazásától; valamint a kereskedelmi csatornákat át kellett helyezni másik programcsomagba. Megjegyzendő, hogy a kábeltelevízió szolgáltatók elleni eljárásokban először (Vj-31/2002) határozott a Versenytanács úgy, hogy az eljárás alá vontnak értesítenie kell az előfizetőket a GVH döntéséről – és így magáról az eljárásról is.

Az elmarasztalt vállalkozások közül kettő fordult bírósághoz jogorvoslatért, ahol az eljárások még folyamatban vannak.

2000. után 2002-ben ismét indult eljárás Önkormányzat – Elek Város Önkormányzata – ellen (Vj-6/2002), amely esetet a tanulmány következő fejezetében részletesen bemutatjuk.

5. táblázat: 1997-2002 között kábeltelevízió szolgáltatók ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés⁴⁹ tárgyában indított versenyfelügyeleti eljárásokban hozott versenytanácsai határozatok, magatartásonkénti bontásban

---

⁴⁴ Vj-31/2002, Vj-44/2002, Vj-48/2002

⁴⁵ Vj-11/2002, Vj-30/2002, Vj-36/2002, Vj-37/2002, Vj-95/2002

⁴⁶ Ezek közül az egyikben (Vj-30/2002) az eljárás alá vont önként felhagyott az ÁSZF sérelmezett részének alkalmazásával.

⁴⁷ Vj-11/2002, Vj-36/2002, Vj-76/2002

⁴⁸ Vj-11/2002: ÁSZF egyoldalú díjmódosításra jogosító kikötése miatt 10 M; Vj-31/2002: díjemelés és a kereskedelmi csatornák miatt 5 M; Vj-44/2002: díjemelés miatt 500 ezer; Vj-48/2002 díjemelés és az ÁSZF egyoldalú díj- és programcsomag-módosításra jogosító kikötése miatt 6 M.

⁴⁹ A táblázatban szerepelnek azok a fogyasztómegettévesztéses magatartások is, amelyeket alapvetően erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indult eljárásban bírált el a Versenytanács. Ezek a Vj-63/1998 illetve a

	<i>díjemelés</i>	<i>TV2, RTL Klub</i>	<i>ÁSZF díjmódosítás</i>	<i>ÁSZF programcs. módosítás</i>	<i>program-csomag</i>	<i>egyéb</i>	<i>összesen</i>
összesen	58	11	33	6	20	33	158
megszüntetés	50	7	25	5	16	32	132
jogsértés	5	4	7	1	3	1	21
folyamatban	3	0	1	0	1	0	5

Összefoglalás:

- A 76 erőfölényes – 73 versenytanácsi határozattal lezárt – eljárásból 43 a négy legnagyobb szolgáltató vagy jogelődjei ellen indult. A többi 33 eljárás 31 különböző vállalkozás ellen folyt/folyik.
- A 73 lezárt erőfölényes eljárásból 64-ban (87,7 %) a szolgáltató által megállapított előfizetési díj és/vagy a magyar RTL Klub és TV2 kereskedelmi csatornák legdrágább csomagba helyezése és/vagy az Általános Szerződési Feltételek egyoldalú díjmódosításra lehetőséget adó szakaszai és/vagy a programcsomag kialakítása, összetétele voltak a vizsgált magatartások.
- Az előző pont négyféle kiemelt magatartásának vizsgálata során a 64 eljárásban 14-ben sértette meg a Tpv-t az eljárás alá vont.⁵⁰ A kereskedelmi csatornák miatt csak 1999-ben, 2001-ben és 2002-ben indult vizsgálat, míg a másik három jelentős magatartás miatt minden évben.
- A hat év alatt, a 73 versenytanácsi határozattal lezárt eljárásban összesen 37,5 millió forint bírságot szabott ki a Versenytanács, ebből 21,5 milliót a 2002-ben lezárt 10 ügyben.
- A jogsértést megállapító és egyúttal bírságot is kiszabó határozatok ellen két eset kivételével (Vj-31/2002, Vj-48/2002) minden alkalommal éltek jogorvoslati jogukkal az eljárás alá vontak.

Vj-61/1999 sz. eljárások. A „tisztán” fogyasztómegegyezés miatt indult eljárások viszont nem szerepelnek ebben az összesítő táblázatban.

⁵⁰ Ebben a 14 eljárásban jellemzően nem csak egy magatartás volt a vizsgálat tárgya, azonban ha bármelyik tekintetben jogsértően járt el az eljárás alá vont számításba vettem. Azon eljárásokat is, ahol több magatartás találtott sérelmesnek, csak egyszer vettem számításba.

4.2 A versenyfelügyeleti eljárások tartalmi elemzése

Az elmúlt hat év (1997-2002) kábeltelevíziós eljárásainak 85 %-ában a fentebb említett négy magatartás valamelyike vagy akár több magatartás volt a vizsgálat tárgya. A négy magatartás tulajdonképpen három körbe sorolható:

1. a kábeltelevízió szolgáltatás előfizetési díjának emelése;
2. a kábeltelevízió szolgáltató által alkalmazott általános szerződési feltételeknek a szolgáltatót egyoldalú díjemelésre illetve programcsomag módosításra jogosító kikötései;
3. a programcsomagok tartalmának összeállítása.

Az eljárásokban hozott határozatok nagy száma lehetővé teszi, hogy a Versenytanács gyakorlatát e magatartások tekintetében külön elemezzük.

4.2.1 Önkormányzat, mint eljárás alá vont

Mielőtt ezt megtesszük, teszünk egy rövid, de fontos kitérőt azért, hogy ismertessük egy olyan ügy⁵¹ tanulságait, amelyben a **GVH Versenytanácsa egy önkormányzatot marasztalt el** gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt, mert az jogos indok hiányában tagadta meg a közterület használathoz való tulajdonosi hozzájárulását egy kábeltelevízió szolgáltatótól.

Az Elek és környékén is terjeszkedni kívánó kábeltelevízió szolgáltató vezetékes műsorelosztó hálózata építésének engedélyezési folyamatában⁵² az Önkormányzat egyrészt szakhatóságként – mint helyi építési hatóság –, másrészt a közterület elkerülhetetlen érintettsége folytán, mint tulajdonos vett részt. A kábeltelevízió szolgáltatónak az Önkormányzat jegyzője nem adta meg az építési szakhatósági hozzájárulást arra hivatkozva, hogy a település képviselőtestülete megtagadta a közterület használatára vonatkozó tulajdonosi hozzájárulást. A döntés indokolása arra utalt, hogy Elek területén már működik egy soros rendszerű hálózatot üzemeltető műsorelosztó szolgáltató, amely az Önkormányzat 100%-os tulajdonában állt.

A Gazdasági Versenyhivatalhoz 2001 tavaszán érkezett először bejelentés az ügyben, melyben a sérelmet szenvedett szolgáltató a települési jegyző közigazgatási határozatát

---

⁵¹ Vj-6/2002

⁵² A Hírközlési Felügyelet (HIF) engedélyére van szükség, amelyhez az akkor hatályos, a távközlési építmények engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 29/1999. (X.6.) KHVM rendelet értelmében többek között szakhatósági hozzájárulásokat, más érintett közművek nyilatkozatait, valamint a nyomvonalal érintett területek tulajdonosaitól a távközlési építmény elhelyezésére vonatkozó tulajdonosi hozzájárulásokat kellett beszerezni.

vitatta. A GVH a bejelentést elutasította, mert a Tpv. értelmében a közigazgatási határozatok versenysértő tartalma miatt nem indíthat versenyfelügyeleti eljárást, azokat a Tpv. 85. §-a szerint végső soron bíróság előtt támadhatja meg. A bejelentés elutasító határozatában a GVH fenntartotta azt a jogát, hogy a Tpv. 85. §-a szerint vizsgálja, a közigazgatási határozat tartalma sértheti-e a versenyt. Ugyanakkor 2001. végén a sérelmet szenvedett kábeltelevízió szolgáltató ismét bejelentést tett, amelyben a tényállást kiegészítve az Önkormányzat tulajdonosi hozzájárulásának megtagadását sérelmezte. A GVH arra a következtetésre jutott, hogy a Tpv-t a tulajdonosi hozzájárulást megtagadó képviselőtestületi döntés sértheti, és erre tekintettel 2002. januárjában versenyfelügyeleti eljárást indított.

A Versenytanácsnak elsőként arról kellett döntenie, hogy a Tpv. tárgyi hatálya kiterjed-e az Önkormányzatra, mint tulajdonosra, azaz piaci magatartásnak tekinthető-e a képviselőtestület vitatott döntése, hiszen a Tpv. a törvény 1. §-a szerint csak ebben az esetben alkalmazható. A vitatott egyedi képviselőtestületi döntés tartalmában az Önkormányzat mint tulajdonos rendelkezése volt a forgalomba ugyan nem hozható, de bérbeadás vagy használatba adás útján, polgári jogi megállapodás alapján hasznosítható közterületről. Amennyiben a megállapodás megszületett volna a felek között, az mellérendeltségi, magánjogi jellegű jogviszonyt keletkeztet, és semmilyen módon nem kapcsolódik az Önkormányzat hatósági tevékenységéhez. Így a Versenytanács azt az álláspontot képviselte, hogy a képviselőtestület a magánjogi jogviszonyok lehetséges alanyaként hozott tulajdonosi döntést, így döntése értékelhető piaci magatartásként amennyiben az a piaci viszonyokat, így valamely vállalkozás piacra lépését érdemben befolyásolhatja.

Az ügyben érintett piacként elsődlegesen a távközlési építmények elhelyezésére, illetve működtetésére szolgáló terület (felszín alatti kábelhely) vagy egyéb infrastruktúra (pl. már meglévő vezeték- vagy oszlopsor) bérbeadásának és értékesítésének piaca került meghatározásra. Tekintve, hogy az adott ügyben a kábelhálózat műsorelosztási célra épült volna, másodlagosan érintett piacként került figyelembe vételre a vezetékes műsorleosztás piaca, ahol a vizsgált visszaélészerű magatartás hatása jelentkezett.

Az elsődlegesként meghatározott érintett piacon az Önkormányzat gazdasági erőfölénye azért volt megállapítható, mert egyértelműen bizonyítást nyert, hogy a közterület valamilyen mértékű használata nélkül lehetetlen kiépíteni a települést lefedő nyomvonalas létesítményt. Ebből következően a kábelhálózat kiépítéséhez a közterület nélkülözhetetlen eszköznek bizonyult, így az Önkormányzat végső soron a kábelhálózat építéséhez elengedhetetlen input

egyedüli tulajdonosa, a közterület használatáról és hasznosításáról az Ötv.⁵³ értelmében kizárólag a képviselőtestület jogosult dönteni.

A Versenytanács megállapította, hogy az Önkormányzat visszaélt a közterület tulajdonlása folytán előállott gazdasági erőfölényével a Tpv. 21. § c) pontjába ütközően. A 21. § c) pontja tiltja az ügylet jellegének megfelelő üzleti kapcsolat létrehozásától való indokolatlan elzárkózást. Az Önkormányzat az eljárás során nem tudott olyan érdemi technikai vagy gazdasági, illetőleg településfejlesztési vagy a lakosság érdekeivel egyébként összefüggő releváns indokot előhozni, amely indokolta volna a piacra lépni kívánó versenytárs vállalkozás piacról való kizárását. Az Önkormányzat védekezése az eljárás folyamán arra alapult, hogy az Önkormányzat tulajdonában álló, már működő kábelszolgáltató a képviselőtestület által jóváhagyott olyan árat alkalmaz, amely nem tartalmaz nyereséget, csak az igazolt költségek fedezésére szolgál, és ilyen módon a lakosság érdekeivel egyezően viszonylag alacsony.

A fenti érvelés azonban önmagában nem szolgálhat a súlyos versenykorlátozás mentségéül. A fogyasztók egyik érdeke valóban lehet a jó minőségű, de megfizethető árú szolgáltatás elérése, mindamelllett a szolgáltatás ára a máshol soros rendszereken nyújtott szolgáltatás árához képest nem tűnt jelentősen alacsonyabbnak⁵⁴. Emellett a Versenytanács úgy találta, hogy a valós piaci nyomást nem érzékelő vállalat hatékony működése és a változó technológiai körülményekhez való alkalmazkodása nem biztosított, következésképpen nem biztosított tartósan a fogyasztók magas színvonalú, minőségi szolgáltatáshoz fűződő hosszú távú érdeke sem. Minderre tekintettel a Versenytanács az Önkormányzat által előadottakat nem tekintette a versenytárs piacról való kizárása megfelelő indokának.

A Versenytanács a jogsértés megállapítása mellett határozatában arra kötelezte Elek Város Önkormányzatát, hogy a jövőben piacra lépni kívánó szolgáltató megkeresése esetén - mint tulajdonos - érdemben tárgyaljon a közterület használatához való hozzájárulásról. Bírság kiszabására nem került sor, tekintettel egyebek mellett az ügy tartalmának újszerű voltára.

---

⁵³ 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

⁵⁴ A vizsgálat nem érintette a szolgáltató árképzését, így erre vonatkozó elemzést nem végzett. Ugyanakkor a települési szolgáltató képviselője az eljárás során maga is úgy nyilatkozott, hogy már többször jelezte az Önkormányzat felé, hogy az alkalmazott alacsony ár nem feltétlenül tartható hosszú távon, különösen a hálózat csillagpontossá alakítását követően.

4.2.2 A Tpvt. szerinti piacmeghatározás és az erőfölény megállapítása

A Tpvt. 21.§-ban írt törvényi tényállás megvalósulásának – mely szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés – kettős feltétele van, egyrészt az eljárás alá vont vállalkozás érintett piacon fennálló gazdasági erőfölényes helyzete, másrészt az ezzel való visszaélés. Ezért a kábeltelevízió szolgáltatók által megvalósított tipikus visszaélések megítélése joggyakorlatának ismertetése előtt természetesen ismertetjük, hogy milyen megállapításokat tett a versenyhivatal az eljárás alá vont kábeltelevízió szolgáltatók által megvalósított visszaélések szempontjából releváns piacokra és a szolgáltatók gazdasági erőfölényes helyzetére vonatkozóan. Az itt következő rész az eddig lefolytatott versenyfelügyeleti eljárások elemzéseinek összegzése, azonban fontos hangsúlyozni, hogy **a GVH minden egyes vállalkozás valamely konkrét magatartásának vizsgálata során - így kábeltelevízió szolgáltatók ellen a jövőben esetlegesen induló versenyfelügyeleti eljárásokban is - egyedi piacelemzéseket végez, melyek eredménye nem feltétlenül esik egybe az itt következő megállapításokkal.**

A gazdasági erőfölény megállapíthatósága érdekében az érintett árupiacot, illetve ezzel összefüggésben az eljárás alá vont szolgáltatását ésszerűen helyettesíteni képes más szolgáltatásokat vagy ezek hiányát kell meghatározni.

A Tpvt. 14.§ (1) bekezdése értelmében az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és a földrajzi terület figyelembevételével kell meghatározni úgy, hogy a megállapodás tárgyát képező árun túlmenően az azt ésszerűen helyettesítő árukat is figyelembe kell venni. Azt, hogy a konkrét megállapodás tárgyát képező árut mely más áruk képesek ésszerűen helyettesíteni, a felhasználási célra, az árra, minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel kell megítélni (Tpvt. 14.§ (1) és (2) bekezdés).

A Tpvt. 14.§ (3) bekezdése szerint földrajzi területnek az a terület tekinthető, melyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételekkel tudja az árut beszerezni.

A kábeltelevízió szolgáltató áruját, – kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatását – az eddig lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásokban elvégzett elemzések alapján *a felhasználási cél hasonlósága*, vagyis több televíziós csatorna vétele szempontjából, technikai értelemben az alábbi áruk képesek *elvileg* helyettesíteni:

a) más kábeltelevíziós társaság kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatása

- b) az AntennaMikro (AM) szolgáltatás
- c) a UPC Direct szolgáltatása
- d) a szoba vagy tetőantenna által közvetlenül vehető földi sugárzású csatornák elérhetősége
- e) az előbbiekből bármilyen kombinációja

A Tptv. 14.§ (2) bekezdése értelmében **azonban a felhasználási cél mellett további árujellemezőket is figyelembe kell venni** az ésszerűen helyettesítő áruk meghatározásakor. Ezért össze kell vetni az egymást technikailag helyettesíteni képes előbb felsorolt szolgáltatások konkrét tartalmát, a rajtuk keresztül elérhető műsorcsatornák körét. Mindemellett figyelemmel kell lenni arra is, hogy a tartalmi szempontból hasonló kínálatban az árak és minőségre tekintettel milyen különbségek vannak. A minőségi szempontok közül lényeges az adott programcsomagban található csatornák száma, a programkínálat bővíthetősége, az adott technikai lehetőség által elérhető vételi minőség, a szükséges vételi eszközök mennyisége és kezelhetősége, valamint a kapcsolódó szolgáltatások köre.

A szolgáltatások közötti **tényleges helyettesítési kapcsolat** megállapíthatóságát továbbá az ún. átváltási költségek is befolyásolják. A kábeltelevízió szolgáltatók előfizetőit a szolgáltatásért fizetendő havi díj mellett általában egyszeri díjak is terhelik, melyek közül az összegszerűen legjelentősebbek a szolgáltatás igénybevételének megkezdésekor fizetendő díjak (belépési díj, bérelt eszközök egyszeri díja stb.). Egyik szolgáltatóról egy másik szolgáltatására történő váltáskor előfordulhat, hogy a fogyasztó által az előző szolgáltatás igénybevételére fordított – a szolgáltatás igénybevétele időtartamának hosszával arányosan megtérülő - egyszeri kiadásainak egy része még nem térült meg, és e meg nem térült kiadások nagyobbik része nem is szerezhető vissza. A kiadás így elsüllyedt költségként jelenik meg, amely a szolgáltató-váltáskor végleg elvész a „fogvatartott” fogyasztó számára.

A **tetőantenna** – miután kizárólag földi sugárzású adások vételére alkalmas – a kábeltelevízió szolgáltatók által nyújtott szolgáltatásnál lényegesen gyengébb minőségű szolgáltatás, mivel általában a szolgáltatók legszűkebb műsorcsomagjában kínált tartalom sem érhető el pusztán ezen eszköz segítségével. Emellett általánosan érvényes, hogy a kábeltelevízió szolgáltatásokénál kevesebb program nyújtására alkalmas, (RTL Klub, TV2, M1 és a Ny-i, határközeli külföldi adások), ezért nem tekinthető technikai értelemben sem helyettesítőnek, tekintet nélkül az igénybevételéhez szükséges relatíve alacsony kiadásra.

Az egyénileg vagy közösségek által beszerezhető **tetőantenna és műholdvevő kombinációja** nagy számú műsor biztosítására alkalmas, így foghatók általa a magyar közszolgálati műsorok, a TV2 és RTL Klub kereskedelmi adás, és egyéb idegen nyelvű adások. Ez a kínálat jellemzően meghaladja a kábeltelevízió szolgáltatók ún. szociális csomagjának választékát. A szociális programcsomagok előfizetői viszont szinte kizárólag alacsony jövedelmű fogyasztók, akiknél hangsúlyosan érvényesül az ún. fogvatartó hatás, vagyis a belépés egyszeri kiadása havi jövedelmük relatíve nagyobb hányadát teheti ki. A tetőantenna és műholdvevő kombinációjára való átállás ezért nem ésszerű lehetőség számukra⁵⁵. A csatornák kódolása miatt ez az eszköz nem alkalmas ugyanakkor több népszerű magyar nyelvű csatorna adásának vételére, amelyek biztosan szerepelnek a kábeltelevízió szolgáltatók alap vagy bővített csomagjaiban. Előfordulhat, hogy ez a megoldás technikai értelemben helyettesítheti egyes kábeltelevízió szolgáltatók egyes kódolt csatornákat nem tartalmazó programcsomagjainak kínálatát. A kábeltelevíziós bővített csomagok azonban már olyan és annyi kódolt csatornát tartalmaznak, amelyhez való hozzáférés egyéni fogyasztóknak nem vagy gazdaságosan nem lehetséges, ezért itt az eltérő tartalom miatt nem beszélhetünk ésszerű helyettesítésről. Hozzá kell tenni, hogy ezen kódoltan elérhető – jellemzően szakosított műsorstruktúrájú – televíziós csatornák iránti nézői igény egyre inkább nő, nézettségi mutatóik folyamatosan erősödnek a hazai fogyasztók körében. A kábeltelevíziós társaságok alap kínálatának viszonyában a helyettesíthetőség értékelésekor pedig azt is számításba kell venni, hogy a megközelítő tartalmú szolgáltatásra való egyéni, de főleg kisközösségi áttérés jelentős összegű egyszeri beruházást igényel⁵⁶, valamint további költségként jelentkezik, hogy

---

⁵⁵ A szociális csomag versenyjogi szempontból leginkább a televízió műsorhoz való hozzájutás lehetőségeként írható le. Ebből a szempontból viszont adódik, hogy a szociális csomag előfizetői számára a tartalmi különbségek ellenére is megfelelő alternatívát jelenthet a csupán tetőantenna beszerzése árán elérhető kínálat, tehát a földi sugárzású adók egyedi vétele. Tetőantennával ugyanis, ahogy azt jeleztük elérhető a két legnézettebb magyar nyelvű kereskedelmi és legnézettebb magyar közszolgálati csatorna. Arról van szó tehát, hogy a belépés egyszeri kiadása és a rendszeres havi díj miatt relatíve költségesebb kábeltelevíziós szociális csomag igénybevétele egy eltérő – alapvetően a három magyar közszolgálati csatornát jelentő –, de nem feltétlenül preferáltabb tartalmat jelent számukra annál, mint amihez tetőantenna segítségével olcsóbban is hozzáférhetnek. A kábeltelevíziós szociális csomagban elérhető közszolgálati tartalom, mint jellegzetesség nem versenypolitikai, hanem egyéb közpolitikai kategória. Mindezen fejtegetés azonban akkor releváns, ha a szociális csomagról, mint elkülönült termékről akarunk beszélni. Amennyiben erről nincs szó, akkor egységében értékelve a kábeltelevíziós műsorjelelosztó szolgáltatást a helyettesítés hiányára vonatkozó feltevésünk igaz.

⁵⁶ Minden műholdvevő ún. tükörből (parabola antenna), vevőfej/ek/ből és beltéri egység/ek/ből áll. (A vevőfej, ill. a beltéri egység – attól függően, hogy analóg, ill. digitális sugárzású adásokat kívánunk fogni – lehet analóg,

a rendszer fenntartásával, javításával és pótlásával járó kiadás teljes egészében a fogyasztót terheli. A szolgáltatást további folyamatos költség (havi előfizetési díj) nem terheli, ami e szolgáltatást a kábeltelevízió szolgáltatásoktól az áru ára szempontjából megkülönböztetheti. A folyamatos és egyszeri kiadások ugyan összevethetők és meghatározható egy olyan működési idő, amely alatt az egyszeri beruházás költsége megtérül, ez a körülmény azonban legfeljebb az esetben teheti ésszerűen helyettesíthető áruvá az egyszeri jelentős beruházással járó szolgáltatást, ha a helyettesítendő és az esetlegesen helyettesítő áru a minőség és az igénybevétel egyéb jellemzőit tekintve is közel azonos. Ez a feltétel pedig azért nem teljesül, mert a fent említett szempontok mellett figyelembe kell még venni, hogy a kódolatlanul fogható csatornák száma tendenciájában csökken, ezért ha egy adott kábeltelevíziós programcsomag egy adott pillanatban elő is állítható egy tetőantenna-műholdvevő kombinációval, a helyettesíthetőséget a fogyasztó számára korlátozhatja annak statikus jellege.⁵⁷

A UPC Direct Kft. a műholdról sugárzott, holland jogtulajdonos által kódolt, zömében magyar nyelvű műsorokból álló programcsomag magyarországi vételéhez szükséges szerződést, eszközöket biztosítja a magyarországi előfizetők részére. A nagy választékot

---

ill. digitális.) Ha mindegyik egységből csak egy van, akkor az egység csak egy műhold vételére alkalmas. Egy analóg műholdvevő egység ára – általánosan – kevesebb, mint 20.000 Ft, a digitálisé 40–50.000 Ft. Ha egy műholdról mind az analóg, mind a digitális sugárzású adókat is kívánjuk fogni, akkor két beltéri (analóg+digitális) egység szükséges. A műholdvevő esetén a rácsatlakoztatott televíziókon csak ugyanaz a csatorna vehető. A két műhold vételére is alkalmas rendszer két vevőfejet tartalmaz. A szabadon fogható magyar nyelvű adásokat az Astra (19,2 fok K), a HotBird (13 fok K) és az Amos1 (356 fok K) műhold sugározza. Ezek közül csak az Astra és a HotBird vételére alkalmas vevőfejet lehet egy tükörbe építeni, mert ezek a műholdak viszonylag közel vannak egymáshoz. A kétféjes rendszer kb. 10.000 Ft-tal drágább. Az Amos1 vétele önálló tükörrel és vevőfejjel lehetséges; e három egység egy beltéri egységgel csatlakoztatható a vevőkészülékhez, azonban a vevőkészülékeken itt is csak ugyanaz a program nézhető. Ha televízióként különböző program nézhetőségének igénye felmerül, az mindegyik esetben egy-egy külön beltéri egység alkalmazását vonja maga után. A szerelési díj – a szükséges szerelvényekkel együtt – min. 15.000 Ft. A fentebb jelölt egy-, ill. kétféjes alaprendszereken kívül – a különleges igények kielégítésére – számtalan egyedi megoldás tervezhető és telepíthető, azonban ezek költségei, árai igen magasak lehetnek.

⁵⁷ A kombinált vétel a műsortartalom mellett a technikai fejlődés szempontjából nézve is gyengébb minőségű szolgáltatásnak tekinthető, mint a kábeltelevízió szolgáltató szolgáltatása, mivel elvileg sem alkalmas telefon, Internet, illetve PPV szolgáltatás igénybevételére.

biztosító *UPC Direct* szolgáltatás sem tekintethető a kábeltelevízió szolgáltatások ésszerű helyettesítőjének, mivel a szolgáltatásból annak magas díja és a további költségek ellenére hiányoznak a földi sugárzású magyar közszolgálati és kereskedelmi adások, a szükséges kiegészítő eszköz tovább növeli a megközelítő szolgáltatás eléréséhez szükséges ráfordítást. Továbbá ésszerű helyettesítésre alkalmatlanná teszi a szolgáltatást az a körülmény is, hogy amennyiben egy háztartásban több készüléket üzemeltetnek, az egyszeri költségként felmerülő letéti díj többszörösén kívül – beltéri egységenként – több előfizetési díjat is fizetni kell, mely a szolgáltatást lényegesen megdrágítja.

A Budapesten élők közül azoknak, akik parabola-antennával a Széchenyi hegyről, ill. az óbudai átjátszó állomásról érkező jeleket árnyékolás nélkül, közvetlen rálátással képesek fogni, lehetőségük van az Antenna Hungária Rt. ún. *AntennaMikro (AM)* mikrohullámú földfelszíni műsorelosztó *szolgáltatásának* igénybevételére. Az elvi technikai helyettesítés is tehát csupán e földrajzi területen nyújtott kábeltelevízió szolgáltatások viszonyában áll fenn.

Az AM szolgáltatás a műsorok kódolt formában való elosztását jelenti, ezért a szolgáltatás jelei csak a szolgáltató által biztosított dekódoló berendezéssel foghatók. A szolgáltatáshoz egyszeri díj (dekóder egyszeri hozzáférési díja), és havonta fizetendő díjak (dekóder használati díja és a választott programcsomag szerinti előfizetési díj) ellenében, szerződés alapján juthat az igénylő. Ha a lakásban több TV készülék is van, és az az igény, hogy azokon azonos időben külön-külön program legyen nézhető, minden TV-hez külön dekódoló egység szükséges. A dekódoló berendezéshez csatlakoztatott TV készülékeken ugyanis csak azonos műsor látható (ellentétben a kábeltelevízió szolgáltatási ponttal, amely úgy ad lehetőséget több vevőkészülék csatlakoztatására, hogy azokon önállóan választható a nézni kívánt csatorna). Több televízió készülék használata esetén tehát készülékenként külön-külön dekóder szükséges, amelyeknek mind egyszeri, mind havi hozzáférési díját meg kell fizetni. Összességében azonban az egyszeri belépési költségeket tekintve nincs lényeges különbség a kábeltelevízió szolgáltatások és az AM között.

Az AM szolgáltatás induló csomagjának és a kábeltelevízió szolgáltatók szociális csomagjainak tartalma lényegében fedi egymást. Az AntennaMikro havidíja valamivel olcsóbbak, mint a legtöbb kábeltelevíziós társaságé, de a csomag kevesebb csatornát is tartalmaz. Ami a középső csomagot illeti, az AM alapsomagjának csatorna száma kisebb,

mint általában a kábeltelevízió szolgáltatók alapsomagjaié, azonban ára is alacsonyabb, ezért a két szolgáltatás között a minőségi különbségeket is tükröző helyettesítés lehetséges. A harmadik AM programcsomag tartalma nem összevethető a kábeltársaságok bővített csomagjával, mert jóval kevesebb, mindössze egy plusz csatornát tartalmaz, másrészt ez a plusz csatorna – az HBO – a kábeltársaságok bővített csomagjában nem található meg, hanem az ún. prémium csatornaként külön előfizetés ellenében érhető el a fogyasztók számára. A kábeltelevíziós szociális csomag előfizetői számára a szolgáltatóváltás jelentős többletköltségei korlátozzák a tényleges helyettesítést. A kábeltelevíziós alapsomag igénybevevőinek egy része számára a szűkebb kínálat miatt nem helyettesíti az AM alapsomagja a kábeltelevízió szolgáltatást, egyébként pedig statikusan esetleg igen, de dinamikájában nem áll fenn helyettesítési viszony a két szolgáltatás között. Arról van szó ugyanis, hogy az AM alapsomagnak megfelelő szükséglet kibővítése szolgáltatóváltás nélkül csak az HBO irányában lehetséges, mivel az AntennaMikro szolgáltatásban nincs a kábeltelevíziós bővített csomagokhoz hasonló összetételű programcsomag, a kábeltelevíziós alapsomagok előfizetői számára viszont azonos szolgáltatási platformon belül rendelkezésre áll igény esetén a választékbővítés lehetősége.⁵⁸

---

⁵⁸ Az Antenna Hungária Rt. ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt korábban folytatott két versenyfelügyeleti eljárásból (Vj-178/2000, Vj-206/2000) ugyankor kitűnik, hogy piacelemzés eredménye lehet az ellenkező relációjú ésszerű helyettesítés megállapítása, vagyis az AntennaMikro szolgáltatást bizonyos piaci körülmények között helyettesítheti ésszerűen valamely kábeltelevízió szolgáltatás. A vizsgálatok annak megállapítására irányultak, hogy *egy speciális piaci helyzetben, az AM-mikro szolgáltatásról az AntennaMikro szolgáltatásra áttéréskor* az Antenna Hungária Rt. gazdasági erőfölényben volt-e, illetve gazdasági erőfölényes helyzet esetén azzal visszaélt-e. Az AntennaMikro kódolt, analóg, mikrohullámú földfelszíni műsorelosztás szolgáltatásra való áttérés időszakában az AM-mikro szolgáltatást szerződéssel igénybevevő fogyasztók döntési helyzetbe kerülhettek abban a vonatkozásban, hogy az eljárás alá vont vállalkozás új tartalommal, új feltételek mellett kínált szolgáltatását igénybe veszik-e, vagy áttérnek más szolgáltatásra. Az eljárások során tehát abban kellett állást foglalni, hogy a korábbi AM-mikro előfizetők olyan, ún. fogvatartott fogyasztóknak tekinthetők-e, akiknek nem volt reális piaci alternatívájuk más, az Antenna Hungária Rt. által ajánlott új termékeket ésszerűen helyettesítő termék vagy termékek igénybevételére. A Versenytanács az AntennaMikro szolgáltatás ésszerű helyettesítésére alkalmasnak találta a döntési helyzetben lévő fogyasztók számára az Antenna Hungária Rt. sugárzási területén működő kábeltelevíziós vállalkozások szolgáltatását, akik kínálata elérte illetve meghaladta az AntennaMikro kínálatát és a szolgáltatások között ésszerű helyettesítési viszony állt fenn a szolgáltatások igénybevételéért fizetendő havi és egyszeri díjak alapján is. Mindezek figyelembevételével a Versenytanács az érintett árupiacot az eljárás alá vont szolgáltatása, illetve az azt ésszerűen helyettesíteni képes kábeltelevízió szolgáltatások együttesében határozta meg, következőképpen megállapította, hogy az Antenna Hungária Rt. – mivel áruját ésszerűen helyettesítő áru beszerezhető a földrajzi piacon – az ügy elbírálásakor hatályban lévő

Mindezek alapján a fenti, több csatorna vételét lehetővé tevő megoldások a felhasználási cél hasonlósága ellenére az eddigi versenyfelügyeleti eljárásokban elvégzett piac elemzések alapján nem voltak figyelembe vehetők a vizsgált kábeltelevízió szolgáltatást ésszerűen helyettesítő áruként⁵⁹.

A Tpv. 14. § (3) bekezdésében írt földrajzi területen – melyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlen feltételek mellett tudja az árut beszerezni – azt a területet kell érteni, melyen az érintett árut igénybe vevő fogyasztó a szolgáltatást ténylegesen igénybe veszi. A jogszabályhelyben használt fogyasztó kifejezésen az eljárás alá vont vállalkozás eljárás tárgyát képező magatartásával érintett fogyasztókat kell érteni. Az igénybevétel szempontjából lakóhelyhez kötött (hálózati típusú) szolgáltatások esetében a vizsgált magatartással érintett földrajzi piac a vizsgált kábeltelevíziós vállalkozás szolgáltatási területével (területeivel) egyezik meg.

A gazdasági erőfölény megállapítása

A Tpv. 22. § (1) bekezdés értelmében gazdasági erőfölényben van az a vállalkozás, amely gazdasági tevékenységét a piac többi szereplőitől nagymértékben függetlenül folytathatja anélkül, hogy tekintettel kellene lennie vevőinek, versenytársainak vele kapcsolatos piaci magatartására. A gazdasági erőfölény megítéléséhez, az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés költségeit (befagyott költség), kockázatát, illetve műszaki, gazdasági és jogi feltételeit kell különösen vizsgálni, figyelembe véve az érintett vállalkozás vagyoni

---

Tpv. 22. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásában nincs gazdasági erőfölényben azon előfizetőkkel szemben, akik az új szolgáltatás megindulása előtt előfizetői voltak. Tekintettel továbbá arra, hogy az eljárás alá vont vállalkozás régi előfizetői meghatározó többségének máshoz fordulási lehetősége nem volt korlátozott, mely azt jelenti, hogy gazdasági tevékenysége meghatározásakor tekintettel kellett lennie előfizetői várható magatartására, a Tpv. 22. § (2) bekezdése értelmében sem volt gazdasági erőfölényes helyzete megállapítható.

⁵⁹ A Legfelsőbb Bíróság egy korábbi ügyben hozott ítéletében (Kf. IV. 28168/1998/5) az érintett piacot ettől tágabban határozta meg, ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az LB által e jogerősen elbírált ügyre az akkor hatályos 1990. évi LXXXVI. törvényt (Vtv.) kellett alkalmazni, továbbá az érintett árupiac nem statikus kategória, a piaci viszonyok változása folytán mind az ésszerű helyettesítésre alkalmas áruk köre, mind a vizsgált szolgáltató gazdasági erőfölényes helyzete változhat. Ahogy azt jeleztük, a GVH a Tpv. alapján minden egyes versenyfelügyeleti eljárásban részletes piacelemzést végez, melyek megállapításait a felülvizsgálati kérelmek nyomán időközben született bírósági határozatok minden esetben helybenhagyták.

helyzetét, valamint a piaci részesedése arányát, illetve a piac más résztvevőinek magatartását is (22. § (2) bekezdés).

Az érintett termékpiac fentiek szerinti meghatározása alapján egy vizsgált kábeltelevíziós vállalkozás áruját az érintett piacon ésszerűen helyettesítő áru kizárólag más kábeltelevíziós vállalkozások által nyújtott kábeltelevízió szolgáltatás lehet. A vizsgált kábeltelevízió szolgáltató vevőivel (előfizetőivel) szemben tanúsított piaci magatartása akkor tekinthető nagymértékben függetlennek a működési területén vagy annak határán működő másik kábeltelevízió szolgáltató magatartásától, ha nem kell attól tartania, hogy az előfizetőinek számottevő része átvált a másik kábeltelevíziós társaság szolgáltatására⁶⁰. Ennek megállapításához azt kell megbecsülni, hogy a vizsgált szolgáltató szolgáltatási területein külön-külön, illetve valamennyi működési területen együttevve mekkora az ún. fogvatartott fogyasztók aránya, akik számára a szolgáltatóváltás nem racionális választási lehetőség. Más kábeltelevízió szolgáltatók által nyújtott kábeltelevízió szolgáltatás igénybevétele csak a szolgáltató azoknak az előfizetőinek számára racionális választási lehetőség, akiknek a lakóhelye olyan helyen van a vizsgált szolgáltató szolgáltatási területén, ahonnan egy másik kábeltelevízió szolgáltató szolgáltatása ésszerűen elérhető. Ezen előfizetők szolgáltatóváltásban meglévő tényleges korlátozottságának mértékét pedig technikai⁶¹ és

---

⁶⁰ Annak vizsgálata esetén, hogy a szolgáltató által alkalmazott ár tisztességtelen-e, így annak értékelésére van szükség, hogy az eljárás alá vont megtehetette/megteheti-e, hogy ellátási területén jelen lévő más szolgáltatók díjaira tekintet nélkül, azoknál magasabb összegben állapítsa meg a szolgáltatása igénybevételeért az előfizetők által fizetendő díjakat, mert nem kell attól tartania, hogy fogyasztói jelentős részét egy ilyen díjemeléssel elveszíti. A számítás középpontjában a különböző döntések meghozatala által feltételezhetően elérhető nyereség összevetése áll.

⁶¹ Az olyan területeken lakó előfizetők vonatkozásában, akik a szolgáltató szolgáltatási területének olyan részén laknak, ahol más szolgáltatónak nincs kiépített hálózata, de határos egy másik szolgáltató működési területével, vizsgálni kell, hogy a határos másik szolgáltató társaság hajlandó-e, és ha igen, milyen konkrét feltételekkel megteremteni a szolgáltatóváltás hiányzó technikai feltételeit. Itt adott esetben szükséges figyelembe venni a piac megtámadhatóságának feltételeit is. A megtámadhatóság két alapfeltétele, hogy a piacra való belépés ne ütközzön nehézségekbe, és viszonylag költségmentes legyen a piacról való kilépés. A hálózati típusú – így a kábeltelevízió - szolgáltatások piacára való belépés, illetve terjeszkedés – bár jogi nehézségekkel nem jár – azonban jelentős beruházási költségeket (gazdasági feltétel) igényel, és más hálózat kiépítettsége esetén jelentős kockázattal is jár figyelembevéve azt, hogy a kábeltelevízió szolgáltatás csak nagyszámú, koncentráltan elhelyezkedő előfizető esetén gazdaságos tevékenység, a beruházás csak viszonylag hosszabb időszak alatt térülhet meg.

/vagy gazdasági (elsüllyedt költségek) tényezők alapján részletesen elemezni szükséges. Ha a szolgáltató szolgáltatási területén lakó előfizetőinek számottevő hányada így korlátozott a szolgáltató váltásban a szolgáltató gazdasági erőfölényes helyzete megállapítható. Továbbá, a csupán az előfizetők egy részének lehetséges máshozfordulás a vizsgált szolgáltató gazdasági erőfölényes helyzetét nem szünteti meg, a vállalkozás piaci helyzetét mindig a fogyasztók nagyobb hányadának választási (reagálási) lehetősége határozza meg.

Mindezen szempontok alapján mérlegelve a GVH eddig a túlzó ár tárgyában lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásaiban arra a megállapításra jutott, hogy a vizsgált kábeltelevízió szolgáltató műsorjelelosztó szolgáltatása által lefedett szolgáltatási területein gazdasági erőfölényes helyzetet élvez.⁶²

4.2.3 A kábeltelevízió szolgáltatás előfizetési díjának vizsgálata

A Tptv. 21. § a) pontja a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés egyik példaként nevesíti azt, ha az erőfölényben lévő vállalkozás üzleti kapcsolataiban tisztességtelenül állapít meg eladási árakat. A joggyakorlat a Tptv. által tiltott tisztességtelenül megállapított eladási ár egyik példáján a túlzottan magas (túlzó) árakat érti. A túlzó ár alkalmazása miatt indított versenyfelügyeleti eljárás egyik lehetséges kiinduló pontját annak az árnak a meghatározása jelenti, amelyhez képest meg kell ítélni, hogy a vizsgált szolgáltató által alkalmazott ár túlzottan magas-e. Az összehasonlítás alapjaként elfogadható ár meghatározásával kapcsolatos probléma lényege, hogy a vállalkozás gazdasági erőfölényes pozíciójából adódóan az érintett piacon ténylegesen általában csak az az ár érvényesül, amelynek túlzott voltát értékelni szükséges. Minél intenzívebb a vállalkozás erőfölénye, következésképp nagyobbak a lehetőségek a visszaélésre, annál inkább ez a helyzet. Mindazonáltal, az összehasonlítás alapját egy olyan ár – egy ún. számított ár – kellene, hogy képezze, amely az érintett piacon az adott időben verseny körülmények között érvényesülne.

A számított ár meghatározásához elméletileg több lehetséges módszer vezethet el:

---

⁶² A piacmeghatározás fent levezetett sajátosságai következtében – amely szerint egyetlen piaci szereplő jelenléte állapítható meg az érintett piacon – az erőfölény vizsgálatának középpontjában a megtámadhatóság, a potenciális verseny elemzése állott. Mindez nem jelenti azt, hogy több tényleges versenytárs jelenléte esetén nem állhat fenn egyedüli vagy közös erőfölényes helyzet. A piac sajátossága következtében ezen vizsgálati tapasztalatok hiányában ezzel a témával részletesen nem foglalkozik a tanulmány.

- a) földrajzi/területi összehasonlítás,
- b) időbeli összehasonlítás,
- c) költségalapú elemzés.

(a) Földrajzi/területi összehasonlítás esetén egy **más régióban lévő versenyző piacon kialakult árat hasonlítjuk a vizsgált földrajzi piac árához**. E módszer alkalmazásának minimális feltétele, hogy legyen versenypiacként definiálható földrajzi terület, ilyen azonban a versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatai alapján kábeltelvíziós műsorelosztó szolgáltatások esetében nem vagy alig fordul elő. Másrészt, az esetlegesen versenypiacként jellemezhető földrajzi piacon vagy versenykörülményekkel jellemezhető időszakban érvényesülő versenyárat a térbeli eltéréseket kifejező korrekciókkal összehasonlíthatóvá kellene tenni a vizsgált árral. Hiszen ahol beszélhetnénk is versenyről, az azon a területen kialakult ár csak az ugyanolyan vagy nagyon hasonló műszaki állapotú rendszerek esetén alkalmas korrekciók nélkül az összehasonlításra (pl. egy soros rendszer díja, ahol csak egy programcsomag van, nem hasonlítható össze egy háromcsomagos csillagpontos hálózattal). Mivel gyakorlatilag – jelenleg – nincsen összehasonlításra alkalmas terület és így díj, ezt a módszert nem alkalmazzuk a vizsgálatok során.

(b) **Időbeli összehasonlítás** esetén azonos földrajzi piacon egy korábbi, ún. **bázis időpont díjával vetjük össze az adott vizsgálat tárgyát képező díjat**. A bázis díj alkalmazásának feltétele, hogy a korábbi ár még a jelenlegi körülményekkel összehasonlítható technológiai viszonyok között kialakult versenyár legyen, vagy – ahogy a GVH alkalmazza – a Versenytanács megállapítsa egy korábbi eljárás során, hogy nem túlzó, ezért elfogadható az összehasonlítás alapjaként. A GVH-ban az elemzésben szereplő, túlzó díj miatt indult vagy azt is vizsgáló eljárásokban ezt a módszert alkalmazták mind a vizsgálók, mind a Versenytanács. Az időbeli összehasonlítás alapját jelentő díjat a földrajzi összehasonlítás módszeréhez hasonlóan összehasonlíthatóvá kell tenni a vizsgált árral, jelen esetben az időbeli eltérések figyelembevétele érdekében.

A máshol/máskor érvényesülő árral való összehasonlításhoz **szükséges korrekciók** miatt részletesen elemezni kell a vizsgált vállalkozás gazdálkodási feltételeit, illetve

azok objektív eltéréseit, az azokban bekövetkezett objektív változásokat. A gazdálkodási körülményekben bekövetkezett változások árakra gyakorolt hatása – nem kizárólagosan, de – legközvetlenebbül az adott árut terhelő költségek változásával jellemezhető. A költségek növekedése feletti áremelés általában csak gazdasági erőfölényes helyzet esetén érvényesíthető, amelyben a vállalkozásnak nem, vagy csak korlátozott mértékben kell attól tartania, hogy vevői elfordulnak tőle. A Versenytanács a valamely szolgáltató által alkalmazott díjak vizsgálatánál abból indul(t) ki, hogy tisztességtelenül megállapítottnak (túlzottan magasnak) minősülhet az ár, ha a gazdasági erőfölényben levő vállalkozás a korábban érvényesített árat nagyobb mértékben emeli/emelte, mint azt a gazdálkodási körülményeiben objektíve bekövetkezett változások indokolják. A gazdasági feltételekben bekövetkezett változásnak minősül az is, ha a vállalkozásnak működőképessége fenntartása érdekében növelnie kell nyereségét, illetve megszüntetni korábbi veszteségét.

Az előfizetési díj a szolgáltatónál a szolgáltatás érdekében felmerülő költségeket kell, hogy tartalmazza. Ezek a költségek két nagy csoportra bonthatók aszerint, hogy objektíve mennyire meghatározhatók:

- Az egyik csoportba az egyes csatornák, programok után fizetendő jog- és műsordíjak tartoznak, amelyek egyértelműen meghatározhatóak. Az előfizetési díjnak átlagosan kb. egyharmadát teszi ki ez a költség. Ez minden – jogdíjfizetési kötelezettségének eleget tevő – szolgáltatónál megjelenik, számszerűsítése gyakorlatilag nem jelent problémát.
- A másik, nagyobbik része a díjnak, a jog- és műsordíjak feletti rész. Ez többféle költségelemet tartalmaz – tulajdonképpen mindent, ami a műsordíjon felül a vállalkozásnál a szolgáltatás érdekében (esetleg még azon túl is) megjelenik. Mivel minden vállalkozás életútja (pl. mikor alakult, építette vagy vette a hálózatait stb.), befektetései (pl. akvizíciók, hálózat átépítések stb.), tulajdonosi köre (pl. van-e anyavállalata vagy sem, illetve az tőkeerős vagy sem), vezetése (pl. részt vesz-e a tulajdonos a mindennapi munkában stb.) stb. eltérő, ezért ezen költségek számszaki meghatározása igen nehézkes. Egyrészt nehéz meghatározni, hogy melyek azok a költségek, amelyek valójában a szolgáltatás érdekében merültek fel; majd ezek előfizetőnkénti számszerűsítése is bonyolult. Elég csak a következőt végiggondolni:

tegyük fel, hogy van egy szolgáltató, amelyik a kábeltelevízió hálózaton nem csak műsorelosztást végez, hanem Internet hozzáférés szolgáltatást és pl. biztonsági szolgáltatást (pl. liftfelügyelet) is nyújt bizonyos tömbházakban. Ez összesen háromféle szolgáltatás, azonban egy ilyen hálózaton számtalan további – a 2.1 fejezetben már említett – szolgáltatást is lehet végezni. A hálózatépítését vagy vásárlását nem is tekintve, a hálózatfenntartás költségei milyen módon oszthatók meg az egyes szolgáltatásokat igénybe vevő előfizetők között?

A vállalkozások általában nem rendelkeznek megfelelő, az eljárás során ellenőrizhető olyan költségelemzéssel, amely minden díjban érvényesített költség esetében objektíve bizonyítaná, hogy az inflációt meghaladó mértékben emelkedtek, tehát változásukat indokolt ennél nagyobb mértékben figyelembe venni és elfogadni. Így a túlzó ár vizsgálata során az elmúlt hat évben mind a vizsgálók, mind a Versenytanács azt a módszert alkalmazta, hogy az előfizetési díj műsordíj feletti részét az inflációval felszorozva vette figyelembe. Az így kapott számított versenyár ezért tulajdonképpen csak egy becslés. Ez a számítás egyrészt azzal járhat(ott), hogy azon költségelemek esetén, amelyeknél az emelkedés alacsonyabb az inflációnál, esetleg csökken, maga a GVH is túlzó mértékű emeléssel számol. Ebben az esetben természetesen fel sem merül, hogy a számítások helytelenségét bizonyítandó költségelemzést nyújtson be a vállalkozás. Másrészt előfordulhat, hogy olyan költségelemek esetén, amelyek az infláció mértékét meghaladó mértékben emelkedtek, a vizsgálat csak inflációkövetéssel számol⁶³. Ilyenkor gyakrabban fordul elő, hogy a szolgáltató valamilyen – gyakran pénzügyi, számviteli dokumentumokkal megfelelően alá nem támasztott és így figyelembe nem vett – költségelemzést nyújt be a Versenytanácshoz. Ugyanakkor a szolgáltatók által készített erre vonatkozó, és a vizsgálat által megfelelően ellenőrizhető kimutatások hiányában bizonytalan annak megítélése, hogy

---

⁶³ A kábeltelevíziós hálózat kiépítésével és fejlesztésével összefüggésben felmerülő jelentős beruházások indokolhatják például egyes további költségek, és a nyereség infláció mértékénél nagyobb emelkedését. Felmerül továbbá, hogy az előfizetők túlnyomó hányadát magukénak tudható nagyobb és kisebb kábeltelevízió szolgáltatók ún. vegyesprofilú vállalkozások, tehát a kábeltelevíziós műsorjelelosztás mellett egyéb tevékenységeket is folytatnak, például szélessávú Internet hozzáférési szolgáltatást nyújtanak. Egy vegyesprofilú vállalkozás esetén a számvitel által kimutatott nyereségből csak több, nehezen elvégezhető áttételen keresztül lehet következtetni a vizsgált szolgáltatás árának tényleges nyereségtartamára, mert a számviteli nyilvántartásból közvetlenül csak a vállalkozás egészének nyeresége állapítható meg.

a szolgáltató gazdálkodási feltételei közül melyek azok, melyekben ténylegesen olyan változások következtek be, amelyek objektíve igazolják egyes költségek inflációt meghaladó emelkedését és azt, hogy ezek díjban való érvényesítése gazdaságilag indokolhatóan történt.

Az összehasonlítás alapját képező ár előzőekben bemutatott módszerek szerinti meghatározását követően az ár túlzott mértékének megítéléséhez a versenyjogi gyakorlat szerint minősíteni kell a számított versenyárnak, valamint a vizsgált árnak egymáshoz viszonyított eltérését. Arra, hogy milyen mértékű eltérés esetén állapítható meg a versenytörvény megsértése, értelemszerűen nem adható egyértelmű szabály, annyi jelenthető ki csupán, hogy minél nagyobb pontossággal állapítható meg a számított versenyár, annál kisebb eltérés esetén minősíthető az ár túlzottan magasnak, s ez fordítva is igaz. Másként fogalmazva, minél inkább meghatározható a közvetett költségek tartalma – miáltal csökken a számított díj becslésből eredő hibája –, illetve minél jobban lehet ezeket számszerűsíteni, annál kisebb eltérés fogadható el. Ez azonban összességében azt jelenti, hogy a versenyfelügyeleti eljárást valójában kettős bizonytalanság terheli: az összehasonlítás alapját képező ár meghatározásának módszerei korántsem tekinthetők egzaktak, és ugyanez a helyzet a minősítéssel is.

Az időbeli összehasonlítás egyes 2002. évi versenyfelügyeleti eljárások során⁶⁴ a Versenytanács által alkalmazott másik módszere az előző évi nyereség normatív nyereséggel való viszonyának vizsgálata. Ennek első lépéseként a jog- és műsordíjak nélküli nettó előfizetési díjak előző évhez képesti átlagos – a vállalkozás egészét jellemző – emelésének mértékét szükséges meghatározni, majd ezen átlagos díjemelés infláció feletti részét az előző évi árbevétel-arányos nyereséggel összevetni.

A nyereség meghatározásakor a vállalkozás-szinten értelmezett nyereség vizsgálandó, figyelembe véve, hogy a díjakban csak a gazdaságilag indokolt költségek térülhetnek meg, vagyis a gazdaságilag indokolatlan költségekkel a nyereséget növelni, míg a vállalkozás kimutatásaiban meg nem jelenő, indokolt költségekkel csökkenteni kell.

Amennyiben az átlagos díjemelés infláció feletti része kisebb, mint amennyivel a vállalkozás előző évi nyeresége a befektetés adott szakmát jellemző kockázatával arányban álló hozam mértéke (normatív nyereség) alatt maradt, akkor a díjemelést

---

⁶⁴ Vj-37/2002

követően sem alakul ki túlzott mértékű nyereség, vagyis a díj nem tekinthető túlzottan magasnak.

Az átlagosan nem túlzottan magas díjszint esetén a szolgáltatási területenkénti eltérő mértékű díjemelés (árdiszkrimináció) csak abban az esetben jelent gazdasági erőfölénnyel való visszaélést, ha a vállalkozás a versenynek, vagy annak lehetőségének kitett területein – nem a versenytársakéhoz viszonyított nagyobb hatékonyságon alapuló – túlzottan alacsony díjakat (felfaló árakat) alkalmaz, és az ebből eredő veszteségét a többi területen érvényesített díjaiból keresztfinanszírozza. Ez egyrészt alkalmas lehet a versenytársak piacról való kiszorítására, vagy piacra lépésük akadályozására, másrészt – akár kiszorító hatás hiányában is – ezen veszteségek a többi területen gazdaságilag indokolatlan költségként jelennek meg, és túlzottan magas árat idézhetnek elő.

Ezen módszer nehézségét elsősorban az iparági normatív nyereségráta meghatározása jelentheti; az eddigi – nem túl bőséges – joggyakorlat során még nem került alkalmazásra.

- (c) Ha a túlzottan magas árak vizsgálata összehasonlító (versenyző) földrajzi piac vagy összehasonlításra alkalmas időszak hiányában nem lehetséges, akkor a versenyhatóság a **költségelemzés módszeréhez** folyamodhat. Ennek keretében tulajdonképpen szintén a versenyző szituációban kialakuló árat kellene szimulálni, azaz – a közgazdasági elmélet tanítása szerint – a vállalkozás határköltségét kellene kiszámolni, ahol költség alatt a közgazdasági értelemben vett, tehát a tőkeköltség révén a befektetők által elvárt hasznot is magában foglaló kategóriát kell érteni.

A telekommunikációs szektorban azonban az iparág hálózatos jellege, magas infrastrukturális beruházási igénye, az állandó és általános költségek magas hányada miatt a határköltség-alapú árazás nem biztosítaná az összes költség megtérülését, téves befektetői döntéseket eredményezhetne. Éppen ezért a szektor-specifikus szabályozás a távközlés területén a határköltség-alapú árazás helyett a különbözeti költségeken alapuló (LRIC - Long Run Incremental Cost) árképzést alkalmazza a szabályozott áru nagykereskedelmi termékek esetében. Ebben a költség számítási módszertanban a verseny lehetséges hatása azáltal is leképeződik, hogy **költségként csak a „hatékony” szolgáltató költségeit** veszik figyelembe, valamint a technikai-technológiai fejlődés hatásait is becsatornázzák a rendszerbe.

A hatályos magyar távközlés-szabályozás értelmében a fenti kötelezettség, azaz a költség-alapú árképzés követelménye – a költség-számítási módszertan részletes szabályainak egyidejű előírásával – csak a távbeszélő szolgáltatási, az összekapcsolási és a bérelt vonali piacon jelentős piaci erővel (azaz legalább 25%-os piaci részesedéssel) rendelkező szolgáltatókra érvényes, tehát a kábeltelevízió szolgáltatók esetében nem alkalmazandó.

Szektor-specifikus jogszabályi kötelezés hiányában a kábeltelevízió szolgáltatók árképzésére a Tpv. erőfölénnyel való visszaélést tiltó – általánosabb – rendelkezései és a túlzottan magas ár versenyjogi szempontú vizsgálatának részben a versenytanácsi határozatokban is megjelenő gyakorlata lehet irányadó. Ennek keretében elsősorban azt lehet és kell vizsgálni, hogy **az alkalmazott ár hogyan viszonyul a vállalkozás által elszámolt, számvitelileg elkönyvelt költségek és az iparágban szokásosan elvárt profit összegéhez.** A módszer gyakorlati alkalmazását azonban számos körülmény nehezíti.

A problémák egyik csoportja a **beruházásokhoz** kapcsolódik. A vállalkozások által elszámolt befektetések származhatnak egyrészt a hálózat kiépítéséből, bővítéséből, másrészt korábbi hálózat vagy kábeltelevízió szolgáltatást nyújtó cég megvásárlásából, harmadrészt pedig gyakoriak a hálózat-korszerűsítő beruházások. Előbbiek esetén a befektetés bizonyos része az előfizetők belépésekor felszámított ún. bekötési díj révén megtérül, így a havi előfizetési díjakban csak az e feletti rész amortizációjának figyelembevétele lehet indokolt. A képet tovább árnyalja azonban az a körülmény, hogy a penetráció növelése érdekében az egyszeri belépési díjából a szolgáltatók a listaárhoz képest gyakran jelentős árengedményt nyújtanak az új előfizetők számára, így a bekötés költségének megtérülése már nem biztosított számukra ezen előfizetők vonatkozásában, az előfizetési díjat viszont a belépés időpontjától és körülményeitől függetlenül – az erőfölényes vállalkozások esetében szintén tiltott diszkriminatív magatartás elkerülése okán – minden előfizetőre azonos mértékben kell megállapítaniuk.

A régi – legtöbbször önkormányzati tulajdonú – hálózatok és/vagy kábeltelevíziós vállalkozások megvásárlásával kapcsolatban elszámolt beruházások is felvetnek néhány problémát. A befektetett eszközök elszámolt értékét ugyanis nyilvánvalóan a vételár alapján állapították meg a vállalkozások, azonban az is természetes, hogy a kialakított, kifizetett vételárban a megvásárolt hálózatok, vállalkozások jövőbeli

jövedelemtermelő képessége, az előfizetők értéke is megjelenik, amit a számviteli elszámolások nem tudnak kezelni. Ennek a goodwill-értéknek a megállapításához a hálózatok részletes műszaki-gazdasági szempontú felmérésére lenne szükség, ami a versenyhatóság rendelkezésére álló anyagi-emberi erőforrások segítségével kivitelezhetetlen feladatnak tűnik.

A korszerűsítő beruházások esetében – azon túl, hogy azok indokoltságának fogyasztókkal való elfogadtatása sem minden tekintetben biztosított – további problémát jelent ezek költségeinek a műsorjelelosztás díjában való figyelembevétele. Ezek a beruházások ugyanis jellemzően javítják a műsorjelelosztás minőségét, ugyanakkor csökkentik a vállalkozás beszedési kockázatát (azáltal, hogy a csillagpontos hálózatról a nemfizető előfizetők egyszerűen lekapcsolhatók), és más szolgáltatások nyújtására is alkalmassá teszik a hálózatot, ez utóbbi miatt pedig tulajdonképpen a beruházás költségeinek különböző szolgáltatások közötti megosztására lenne szükség. A költségek ilyen jellegű megosztása azonban szükségképpen sok szubjektív elemet tartalmazhat, illetve a vállalkozásoknak ez gyakran nem is érdeke, hiszen az új szolgáltatások (szélessávú Internet, kábeltelevíziós hálózaton keresztül nyújtott telefon-szolgáltatás, stb.) zöme iránt jelenleg még nincs kereslet, vagy azok tényleges nyújtása feltételeinek megteremtéséhez további fejlesztések szükségesek.

A fentiekben kifejtett minden beruházás-típus esetén felmerül az amortizációs időszak hossza, az értékcsökkenési leírási kulcs indokoltságának kérdése is. A vállalkozások jelentős része az adótörvényben megállapított amortizációs kulcsokat alkalmazza az egyes eszközök értékcsökkenésének elszámolásakor, ez azonban nem feltétlenül tükrözi az eszköz tényleges elhasználódásának, erkölcsi és fizikai „kopásának” mértékét. A várható hasznos élettartam ugyanis a telekommunikációs szektorban általában elég hosszú, viszont a technikai-technológiai fejlődés az alkalmazott megoldások viszonylag gyors avulását eredményezheti.

A **költségek tevékenységek közötti megosztásának problematikája** azonban nem csak a beruházásokkal összefüggésben jelentkezik. A több tevékenységgel rendelkező vállalkozások esetében az operatív, működési költségek megosztására is szükség lenne, ennek a követelménynek azonban a legtöbb szolgáltató nem felel meg. Különösen aggályos ez a gyakorlat versenyjogi szempontból akkor, ha az egyéb tevékenységek esetén a vállalkozás versenyző piaccal szembesül, mert így lehetősége

nyílik az egyes tevékenységek közötti keresztfinanszírozás felhasználásával a monopolizált piac tevékenységeinek bevételeiből támogatnia a versenyző piaci tevékenységét. A probléma legegyszerűbb megoldását az jelentené, ha a hírközlési jogszabályokban a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókra megfogalmazott számviteli szeparációs kötelezettség a kábeltelevízió szolgáltatókra is vonatkozna.⁶⁵

A költségek megosztására azonban adott tevékenység-típuson belül is szükség lehet. A több operációs területen is szolgáltató vállalkozások gyakran csak összevont kimutatásokkal rendelkeznek, nem bontják meg – még működési, folyó költségeiket sem – szolgáltatási területenként, ami pedig a különböző szolgáltatási területek közötti keresztfinanszírozás lehetőségét teremti meg.

A legtöbb szolgáltató – néha még a soros hálózatot üzemeltetők is – több programcsomag formájában kínálják szolgáltatásukat. A költségek egy része – a műsor- és szerzői jogi díjak – közvetlenül a megfelelő csomagra terhelhető, a működési és beruházási költségek programcsomagok közötti megosztására azonban nincs egységes, a szakma által elfogadott és követett megoldás. A felosztás a közös költségek természetéből adódóan szintén részben szubjektív tényezőkön alapul, és megítélését tovább nehezíti az a körülmény, hogy a programcsomagok eltérő díjazása nyilvánvalóan árdiszkriminációs célokat is szolgál. Ezzel kapcsolatban tehát az árazásnál különösen azt kellene a versenyjogi szempontú elemzés során megvizsgálni, hogy az alkalmazott árdiszkrimináció valóban jólét-növelő hatású-e.

Végezetül, de nem utolsósorban ki kell térni az alkalmazott **tőkeköltség mértékének** meghatározása során jelentkező problémákra. A befektetők által elvárt haszon mérőszámaként elvileg a súlyozott átlagos tőkeköltséget kell alkalmazni. Ennek kiszámítása, illetve az alkalmazandó vetítési alap – azaz a befektetett tőke piaci értéke – megállapítása azonban szintén szubjektív elemeket is tartalmaz, ezért nem alkalmas a versenyző piaci helyzet szimulálására. Hazai iparági benchmark-érték számítására viszont nincs lehetőség, hiszen az összehasonlítási alapnak versenypiaci körülmények között kialakult tőkeköltségnek kellene lennie, erre pedig Magyarországon nemigen találunk példát, és külföldi benchmark alkalmazása hasonló okokból kifolyólag illetve részben a szükséges erőforrások hiányában szintén nem lehetséges.

---

⁶⁵ Természetesen az adott szektorra, tevékenységre jellemző sajátosságok figyelembevételével kialakított kötelezettség érvényesítésével.

A versenyjog rendelkezésére álló elméleti módszerekből fakadó bizonytalansági tényezők következménye, hogy versenyfelügyeleti eljárás keretében csak a kirívó mértékben túlzó ár kontrolljára nyílik lehetőség. Nem várhatjuk azt sem a versenyfelügyeleti beavatkozástól, hogy a szolgáltató számára összességében előírja a jövőben alkalmazható, tisztességesnek tekinthető árat, hiszen a túlzó ár megítélhetősége során az összehasonlítás alapját képező számított ár nem egzakt összegben, hanem elfogadható szélső értékek között kerül meghatározásra.

A fent ismertetett módszertani nehézségek mellett a versenyfelügyeleti fellépésnek a túlzó ár alkalmazás elvi megítélése is korlátokat állít. A piaci folyamatokba történő beavatkozás rációja, hogy a túlzó ár érvényesítése a nem hatékony elosztásból fakadó holtteher veszteséget eredményez, vagyis az árak túl magasak, a kínálat túl alacsony a versenypiac e tényezőihez képest. Mindazonáltal a versenyjogilag túlzottnak minősülő ár alkalmazásába történő versenyfelügyeleti beavatkozás hosszabb távon nem kívánt hatásokkal is járhat. Az elérhető profittal kapcsolatos várakozások a költségek csökkentésére és új termékek és technológiák bevezetésére ösztönözhetik a vállalkozásokat, azonban annak lehetősége, hogy az elérhető profit nagyságát ellenőrzik, kontrollálják, amint a vállalat gazdasági erőfölényes helyzetbe kerül, visszavetheti e kedvező folyamatokat.⁶⁶ Továbbá, egy esetlegesen túlzottan magas ár gyakran éppen új piaci szereplők belépését, s ezáltal az ár objektíve tisztességes szintjéhez vezető piaci folyamatokat segíthet elő. Jellemző, hogy a versenyjog nemzetközi gyakorlatában is igen ritkán fordulnak elő a túlzó ár vizsgálatával érdemben foglalkozó esetek, amennyiben adott piaci körülmények miatt erre lehet számítani, akkor általában a szabályozás eszközével élve próbálkoznak megakadályozni a túlzottan magas árak alkalmazását.⁶⁷

---

⁶⁶ Ugyanezen jellegű probléma felmerül a profitrátát középpontba emelő árszabályozási megoldásokkal, hiszen nem fogalmaz meg hatékonysági ösztönzést a vállalkozás számára. („Amennyiben költséghatékonyabb vagy, nagyobb lesz a profitod/nagyobb profitot engedek meg számodra.”)

⁶⁷ A túlzó ár vizsgálatának fentebb bemutatott nehézségei miatt még nem alakult ki következetes *gyakorlat* arra vonatkozóan, hogy milyen költségelemeket fogad el a Versenytanács árnövelő tényezőként. Ebből a szempontból a túlzó árat vizsgáló eljárások – annak ellenére, hogy mindegyik az árat veszi górcső alá – mindegyike egyedi. A tanulmány 1. sz. melléklete egy felsorolást tartalmaz azokról a költségelemről illetve egyéb tényezőkről, amelyeket valamely vizsgálatban a Versenytanács számításba vett. A felsorolás hangsúlyozottan egy, az egyedi esetekből összeállított lista, amely még korántsem a kialakult gyakorlatot mutatja.

4.2.4 *A kábeltelevíziós vállalkozások által alkalmazott általános szerződési feltételek vizsgálata*

A kábeltelevízió szolgáltatók által követett általánosnak tekinthető gyakorlat, hogy a szolgáltatásuk igénybevételéért felszámított havi és egyszeri díjak, valamint a szolgáltatott műsorcsomagokban lévő műsorok, illetve azok műsorcsomagon belüli elhelyezésének megváltoztatására⁶⁸ egyoldalú jogot kötnek ki maguk számára általános szerződési feltételeikben.

A kábeltelevízió szolgáltatók ilyen tartalmú általános szerződési feltételeit a Gazdasági Versenyhivatal számos versenyfelügyeleti eljárásban vizsgálta a versenytörvény 21. § a) pontja alapján, amely szerint akkor tekinthető visszaélésszerűnek az általános szerződési feltételekben alkalmazott kikötés, ha az a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozásnak indokolatlan előnyt biztosít, vagy az a fogyasztókra hátrányos feltétel kikényszerítését jelenti⁶⁹.

A Tpvt. 21. § a) pontjának alkalmazása során – önálló definíció hiányában – a joggyakorlat a Ptk. 209/C. §-ában körülírt fogalmat használja. A Tpvt. 21. § a) pontja alapján az erőfölényben lévő vállalkozás előnykikötése jogellenes abban az esetben, ha indokolatlan. Az indokolatlan előnykikötés megállapítása feltételezi, hogy az általános szerződési feltétel olyan egyoldalúságot teremt a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás javára, mely előny piaci körülmények között, mellérendelt szerződő felek viszonyában általában nem érvényesülne. Mindemellett, a Tpvt. 21. § a) pontban írtak szerinti visszaélés a sérelmet szenvedett féllel – jelen esetben az előfizetővel - szemben kikényszerített, ránézve hátrányos feltételek elfogadtatásával is megvalósul. Ez utóbbi magatartásnál az indokolatlanság nem tényállási elem, szükséges viszont a jogsértés megállapításához valamely hátrányos feltétel kikényszerítése.

Az ilyen típusú visszaélések megítéléséhez alapvető fontosságú annak rögzítése, hogy mi az általános szerződési feltételek megítélésének mércéje, vagyis, hogy mihez képest tartja a

---

⁶⁸ A szolgáltatók számára egyoldalú programcsomag összeállítási jogot biztosító ászf értékelésére vonatkozó versenyjogi gyakorlatot a tanulmány 4.2.5.3 pontjában mutatjuk be.

⁶⁹ A Versenytanács ezen ügyekben irányadó gyakorlatának elméleti alapjait Várné Dr. Labát Éva: *Érdekösszeütközések jogi kezelése a versenyjogban és a Ptk. szerződési szabályaiban* című munkája alapján foglaljuk össze.

feltételt indokolatlannak, illetve hátrányosnak a versenyjog. A GVH Versenytanácsa által kialakított következetes gyakorlat alapján az általános szerződési feltétel indokolatlanságának/hátrányos jellegének zsinórmértéke a polgári jog rendelkezései, figyelembe véve azonban a piaci viszonyokat és értékelve az egész jogviszonyt.

A polgári jog vonatkozó rendelkezéseit a Polgári Törvénykönyvnek az általános szerződési feltétel tisztességtelenségéről és ezek jogkövetkezményeiről rendelkező normái és az ezekhez kapcsolódó a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet tartalmazzák. A Ptk. 209/B. § (1) bekezdése szerint az általános szerződési feltétel akkor tisztességtelen, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg. Megállapítható, hogy a Ptk. a jóhiszeműség követelményének megsértése többlettényállási elemet használja a Tpv-t-hez képest, vagyis a szubjektív mozzanatnak a jogellenesség megállapításához szükséges jelentőséget tulajdonít.

A versenyjog viszont, mely a jóhiszeműség kérdését nem tartja relevánsnak a jogellenesség feltételül, csak az indokolatlan és egyben egyoldalú előnyt vagy kikényszerített hátrányt kívánja meg azon túl, hogy az egyik fél domináns piaci helyzetben legyen. Ennek következtében a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozásnak

- legalább azt a magatartást tanúsítania kell, amit az egyébként a rá jellemző elveknél szigorúbb elvárásokat támaztó Ptk. is elvár piaci viszonyok között az általános szerződési feltételt használó vállalkozástól, ugyanakkor
- az erőfölényben lévő vállalkozásokkal szemben – mivel a versenyjog a polgári jogban is erősnek feltételezett általános szerződési feltételt használó vállalkozások közül az erőfölényes helyzetben lévő ezért még erősebb vállalkozások magatartását ítéli meg – adott esetben fokozottabb elvárást is támaszt.

Így előállhat az a helyzet, hogy a versenyjog indokolatlannak illetve hátrányosnak, vagyis jogsértőnek találja az általános szerződési feltétel egyes kikötéseit az esetben is, ha a jóhiszeműség követelménye nem sérül. Ez utóbbi tényállási elem nélkül viszont a polgári jog a feltételt nem szankcionálja, míg a versenyjog alapján a jogellenesség megállapítható. Másképp megfogalmazva, az általános szerződési feltétel versenyjogi megítélésének alapelve,

hogy ami a Ptk. és a kapcsolódó jogszabályok alapján tisztességtelennek minősül, az az elkövető gazdasági erőfölényes helyzete esetén nagy valószínűséggel kimeríti a Tpv. 21. § a) pontja által visszaélésként definiált tényállást. Az a körülmény viszont, hogy valamely magatartást a polgári jog nem minősít tisztességtelennek, még nem zárja ki a versenyjog megsértését.

Ennek a megközelítésnek a magyarázata a Polgári Törvénykönyv és a versenytörvény kiindulópontja közötti alapvető különbség: a polgári jogi normák feltételezik a felek mellérendeltségét, egyenrangúságát, míg a versenytörvény arra való tekintettel védi a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás üzletei partnereit így a fogyasztókat, mert ez utóbbiak hozzá képest gazdasági értelemben alárendeltségi viszonyban vannak. A Ptk. az erősebb, a feltételt egyoldalúan meghatározó és a gyengébb felek szerződési kapcsolatát rendezi piaci körülmények között, míg a versenyjognak ezt is figyelembe véve kell állást foglalnia – valós piaci viszonyok hiányában –, adott esetben ugyanazon szerződési feltételekről arra a körülményre is tekintettel, hogy a visszaéléssel érintett másik fél ez esetben kiszolgáltatottabb.

Ezen elvek alapján leggyakrabban versenyjogi kontroll alá vont és jogellenesnek ítélt kábeltelevízió szolgáltatók által alkalmazott szerződési feltétel az, amelyben a szolgáltató egyoldalú díjmódosítási jogának feltételeiről az alábbiak szerint rendelkezik:

„A szolgáltató jogosult az előfizetői szolgáltatások díját módosítani évente legalább a hivatalos (KSH által leközlött) árindex mértékével, továbbá minden olyan esetben, amikor a szolgáltatás fenntartásának költségeit befolyásoló tényezők a KSH árindexet meghaladó mértékben megváltoznak, ideértve különösen

- a szolgáltatott műsorokért fizetendő jogdíjak, üzemeltetési, működési költségek,
- a hálózatépítés, korszerűsítés, fenntartás költségei,
- programválaszték módosítása,
- jogszabályi, hatósági kötelezettségen alapuló fizetési kötelezettségek megváltozását.”⁷⁰

---

⁷⁰ Ez nem egy adott szolgáltató által megfogalmazott rendelkezési forma, hanem a jellemzően előkerülő rendelkezések összegzése.

A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése szerint tilos az olyan feltétel a fogyasztó és a gazdálkodó szervezet közötti szerződésben, mely a szerződés bármely feltételének értelmezésére a gazdálkodó szervezetet egyoldalúan jogosítja. A rendelet 2. § d) pontja pedig azt a feltételt is tisztességtelennek minősíti, amely lehetővé teszi, hogy a gazdálkodó szervezet a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét megemelje, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani.

Ennek alapján a GVH Versenytanácsa következetesen a Tpv. 21. § a) pontjába ütközőnek minősíti a fenti tartalmú, gazdasági erőfölényes helyzetben lévő kábeltelevízió szolgáltató által meghatározott általános szerződési feltételt. A feltétel jogszerűtlenségének alapja a Versenytanács érvelése szerint, hogy a szolgáltató úgy biztosítja magának az egyoldalú díjemelés jogát, hogy a díjemelés lehetséges indokai az előfizetők számára értelmezhetetlenek azok határozatlansága folytán. Az indokok egyrészt azért nem tekinthetők határozottnak, mert felsorolásuk példálózó jellege valójában nem teremt a szolgáltató számára korlátot arra, hogy a hivatalos árindex mértékét meghaladó díjemelését csak az általános szerződési feltételekben rögzített és az előfizető számára az esedékes díjemelés előtt ismert indokokra alapozza. Másrészt, a szolgáltató nemcsak a hivatalos árindex mértékét meghaladó díjemelés indokainak önkényes megjelölésére, hanem azok egyoldalú értelmezésére is jogosult. Így nem biztosított a jogszerűségnek az a Legfelsőbb Bíróság GK. 68. számú állásfoglalása értelmében meghatározott feltétele, hogy a mindenkor teljesítés időpontjában a szolgáltatás ára egyértelműen kiszámítható - meghatározható és ellenőrizhető - legyen mindkét fél által, tehát nemcsak a szolgáltató, hanem az előfizető számára is⁷¹. Így e szerződési feltétel lehetővé teszi, hogy a vállalkozás egyoldalúan módosítsa a feltételt az abban írt alapos ok nélkül. A joggyakorlat alapján a vizsgált általános szerződési feltétel indokolatlan előny kikötés miatti jogszerűtlenségének további feltétele, hogy, a kifogásolt kikötés alapján kiközölt díjfizetés elmulasztása szankciót vonjon maga után. Ez valószínűsíthetően arra a körülményre vezethető vissza, hogy a joggyakorlat alapján az előny indokolatlansága egyben azt is jelenti, hogy az egyoldalú, mely következhet az alábbi körülményekből:

---

⁷¹ Ennek hiányában a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása értelmében nem minősülnek érvényes díjkikötésnek, mivel nem tekinthetők határozottnak.

- ha az előfizetőt a megváltozott díj el nem fogadása esetére semmilyen jog – így például az ellentmondásé/kifogásolásé - nem illeti meg a szerződéses alku keretében, vagy
- az előfizetőnek biztosított ellentmondást követő jogvita bírósági útra terelésére a szolgáltató az előfizetőt kötelezi, vagy
- az előfizető által megfelelően közölt ellentmondás ellenére a megemelt díj hatályossá válik, és akár csak a szolgáltató és az előfizető között keletkezett jogvita befejezésének időpontjáig történő meg nem fizetése esetén is az előfizető késedelembe esik, melyet a szolgáltató szankcionál – pl. a kábeltelevízió szolgáltatás szüneteltetésével, amikor is a visszakapcsolást a szolgáltató külön díjhoz köti, illetve a nemfizetés végső soron az előfizető más vállalkozástól igénybe nem vehető szolgáltatásból való kizárását eredményezi.

A gazdasági erőfölényt élvező általános szerződési feltételeket alkalmazó szolgáltatók esetében a jogsértést – a polgári jog szabályaival szemben – nem hártja azonban el az a jog, hogy a szerződő másik fél felmondhatja a szerződést. Ez esetben ugyanis az előfizető fogyasztó a szolgáltatás ésszerű helyettesítőjének végső soron más kábeltelevízió szolgáltatóhoz való fordulás lehetőségének hiányában önmagát zárna ki az adott típusú szolgáltatásából. Ezért fent írt egyoldalú, határozatlan, nem kiszámítható általános szerződési feltétel alkalmazásának jogszerűtlensége a versenytanácsi határozatok alapján versenyjogi értelemben úgy küszöbölhető ki, ha a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás az előfizető számára ésszerű kifogásolási idő mellett megfelelő felszólalási jogot és érdemi jogérvényesítési lehetőséget biztosít az egyoldalú díjemeléssel szemben. A joggyakorlat által leginkább kívánatosnak tekinthető megoldás olyan szerződéses kikötés (ún. csúszó árklauzula) alkalmazása lenne, amely összhangban a Legfelsőbb Bíróság GK. 68. számú állásfoglalásával lehetőséget biztosít arra, hogy az előfizetési díjak a mindenkori teljesítés időpontjában az előfizető által ellenőrizhető módon egyértelműen kiszámíthatók legyenek, vagy versenyjogi szempontból az a szerződéses kikötés is jogszerű lehet, amely szerint az előző évi fogyasztói árindexet meghaladó mértékű díjemelés esetére az előfizetők az általános szerződési feltételekben rögzített módon megismerhetik és ellenőrizhetik az eljárás alá vont vállalkozásnak a díjemelés indokoltságát bizonyító számításait.

Ennek megfelelően kialakított magatartás hiányában azonban a szolgáltatóknak az előfizető egyoldalú díjemeléssel szembeni felszólalása esetén legalább azt kell vállalniuk, hogy az alapján megkísérlik a szerződés közös módosítását a díj vonatkozásában, vagy ennek sikertelensége illetve hiánya esetén a szolgáltató kéri az előfizetői szerződés bírósági úton történő módosítását a Polgári Törvénykönyv 241. §-a alapján⁷².

A versenyjogi gyakorlat és a szabályozási eszközök különbsége

A fenti probléma megítélésére irányadó versenytanácsi gyakorlatból kitűnik, hogy a kábeltelevízió szolgáltatók számára egyoldalú díjmódosítást biztosító általános szerződési feltétel jogszerűtlenségének alapja, hogy a fenti tartalmú klauzula alkalmazásával a szolgáltató indokolatlan előnyt köt ki a maga számára. Arra azonban, hogy a Tpvt. alkalmazásában mi minősül előnynek, a törvény nem ad útmutatást, mindössze a tisztességtelenül kialakított vételi és eladási árakat nevesíti, tehát az ezektől eltérő módon kikötött előnyök meghatározása a jogalkalmazó feladata. Hiszen ahhoz, hogy e tényállás alapján a gazdasági erőfölényben lévő szolgáltató által alkalmazott kikötést visszaélésszerűnek lehessen minősíteni, mind a kikötött előnyt, mind annak indokolatlanságát meg kell állapítani.

A kikötés jogszerűtlenségére vonatkozó fent ismertetett érvelésben nem különül el az előny és az indokolatlanság értelmezése. A **Versenytanács érvelésének** a vizsgált szerződési kikötés egészével való összevetése alapján a **kikötés jogszerűtlen**, mert abban a szolgáltató a hivatalos fogyasztói árindex mértékét meghaladó **egyoldalú díjemelése esetére indokolatlan előnyt köt** ki magának azzal, hogy a fenti mértéket meghaladó **díjemelésre jogosító**, a szerződésben példálózva meghatározott **okot** – vagyis a KSH árindexet meghaladó mértékben megváltozó szolgáltatás-fenntartási költségeit befolyásoló tényezőket – **a szolgáltató**

---

⁷² A Tpvt. 77. § (1) bekezdésének vonatkozó d), e) f) és g) pontjai alapján a versenytanács határozatában a magatartás törvénybe ütközését állapíthatja meg, elrendelheti a törvénybe ütköző állapot megszüntetését, megtilthatja a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását, a törvénybe ütközés megállapítása esetén kötelezettséget írhat elő. A Versenytanács amennyiben úgy ítéli meg, hogy a vállalkozás jogsértést valósított meg egyoldalú díjemelésre és a programcsomag változásra előírt szerződéses kikötések alkalmazásával, a határozat rendelkező részében ezt megállapítja, és az általános szerződési feltétel jogsértő rendelkezéseinek további alkalmazásától eltiltja a határozat kézhezvételét követően. A szövegben idézett versenytanácsi előírások a határozatok indokolásában szerepelnek, nem kötelezettség előírás formájában.

önkéntesen jelölheti meg, illetve egyoldalúan értelmezheti. Így az előfizető számára nem biztosított, hogy a mindenkori teljesítés időpontjában a szolgáltatás ára egyértelműen kiszámítható és ellenőrizhető legyen.

Álláspontunk szerint felmerül a kérdés, hogy versenyjogi alapon indokolatlan előny kikötésére történő hivatkozással **kifogásolható-e a fenti általános szerződési feltétel akkor, ha a szolgáltató nem él a feltételben rejlő lehetőséggel, tehát nem állapítja meg tisztességtelenül a díjait.** A Versenytanács számos határozatában⁷³ igenlő választ adott a kérdésre, anélkül azonban, hogy válaszában indokait a fent ismertetett elveket meghaladóan kifejtette volna. Így az a következtetés vonható le, hogy a joggyakorlat nem azonosítja az általános szerződési feltétellel a szolgáltató által saját maga számára kikötött előnyt azzal az árbevétellel, amihez a szolgáltató akkor jut, ha a fogyasztói árindex mértékét meghaladó díjemelését követően megállapított ár nem igazolható a szolgáltató gazdaságilag indokolt költségeivel, az objektíve szükséges befektetés nagyságával és a szolgáltató számára a tisztességes nyereségnél számottevően nagyobb nyereséget biztosít, vagyis a szolgáltató szolgáltatásának ellenértékéért túlzó árat állapít meg. Így a joggyakorlat alapján végeredményben gazdasági erőfölényben lévő szolgáltató versenyjogi visszaélés miatt történő elmarasztalására kerül sor a polgári jog szerint tisztességtelen vagy a szolgáltatás árának határozatlansága folytán érvénytelen szerződési kikötés alkalmazása miatt anélkül, hogy a jogalkalmazó egyértelműen meghatározná, hogy mi az a jogtalan, a fogyasztó kizsákmányolásából származó előny, ami a versenyjogi beavatkozás szükségességét a szolgáltató tisztességtelen ármegállapítása hiányában is megalapozza.

Másik oldalról viszont fontos megvizsgálni azt is, hogy mi lehet az eredménye annak, ha egy vállalkozás a jogalkalmazói gyakorlat szerinti követelményeknek megfelelően alakítja ki az általános szerződési feltételei módosításának lehetőségeit? A helyzet hasonló az előbb felvetett szituációhoz: mivel az indokolatlanság az egyoldalú értelmezés lehetőségében, illetve a módosítás kiszámíthatatlanságában rejlik, ezért a gyakorlat nem képes magában foglalni az indokolatlan előny mivoltát. Ennek következtében akár az is előfordulhat, hogy a vállalkozás az ÁSZF módosítása tekintetében jogszerű gyakorlatot folytat, ám mégis tisztességtelen vételi áraknak minősülő, túlzott díjakat számol fel az előfizetőknek. A korábbiakban pedig azt már bemutattuk, hogy a piac sajátos jellege – egyetlen piaci szereplő

---

⁷³ Vj-7/1997, Vj-72/1997, Vj-91/1997

és nem megtámadható piac – a túlzott árazás lehetőségének a visszaszorítása számít a fogyasztói jólét maximalizálása szempontjából középpontba helyezendő célkitűzésnek.

Az egyoldalú díjemelésre a szolgáltatót felhatalmazó általános szerződési feltételek versenyjogi kontrollja a polgári jog rendelkezéseivel való átfedésekből adódó jogalkalmazási problémák mellett mindeddig csupán a gyakorlatban vitatható eredményességgel alkalmazható megoldási javaslatokkal állt elő. A Versenytanács által javasolt csúszó árklauzulát, illetve a részletes díjkalkulációnak a kifogást emelő előfizető rendelkezésére bocsátását egyetlen elmarasztalt szolgáltató sem alkalmazza, a Versenytanács által jogsértőnek minősített szerződési feltétel helyett a szolgáltatók inkább az egyoldalú módosítással egyet nem értő előfizetővel közös szerződésmódosítás megkísérlését és sikertelenség esetén a szerződés bírósági módosításának kezdeményezését vállalták.

A feltételezett jogsértéssel szembeni fellépés alternatív módját jelentheti, hogy amennyiben a szolgáltató által alkalmazott szerződési kikötés a polgári jog rendelkezései alapján tisztességtelen, a Ptk. felhatalmazása alapján a sérelmes kikötést a sérelmet szenvedett fél mellett a jogszabályban⁷⁴ meghatározott szervezet is megtámadhatja a bíróság előtt. Mint országos hatáskörű szervek vezetői e felhatalmazás alapján a Gazdasági Versenyhivatal elnöke, a hírközlési felügyelet elnöke és a fogyasztóvédelmi felügyelőség főigazgatója egyaránt jogosultak ilyen tárgyú közérdekű kereset benyújtására, az utóbbi két hatóságnak egyúttal feladatkörébe is tartozik a szolgáltatók általános szerződési feltételei jogszerűségének rendszeres ellenőrzése⁷⁵. Adott szervezet eredményes perindítás hatására született, a tisztességtelenség tényét megállapító ítélet a kikötést alkalmazó szolgáltatóval szerződő valamennyi fél vonatkozásában hatályos.

---

⁷⁴ 1978. évi 2. Tvr. Ptké.

⁷⁵ A Hkt. 84. § (2) bekezdése szerint a hírközlési hatóság piacfelügyeleti tevékenysége során figyelemmel kíséri a hírközlési piacra vonatkozó jogszabályok megtartását, ezen belül vizsgálja különösen az általa egyeztetett, jóváhagyott szerződési feltételek megfelelő alkalmazását, érvényesülését. A Hkt. 78. § (3) bekezdése alapján a hírközlési hatóság a hírközlés szolgáltató általános szerződési feltételeit annak jóváhagyása előtt a fogyasztóvédelemmel összefüggő rendelkezések véleményezése céljából megküldi a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség részére. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségnek a a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 43. § h) pontja alapján szintén általános feladata a a fogyasztókat érintő általános szerződési feltételek figyelemmel kísérése.

A szolgáltatót egyoldalú díjmódosításra jogosító szerződési feltétel megtámadásának egyik valószínűsíthetően eredményes példája lehet, ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a feltétel alapján a feltétel értelmezésére a gazdálkodó szervezet egyoldalúan jogosult. Ilyen tartalmú szerződési feltétel alkalmazása ugyanis a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdése szerint tilos és megtámadható függetlenül attól, hogy ebben az esetben a fogyasztó számára biztosított-e a felmondás joga vagy sem.

A Legfelsőbb Bíróság Gf. 30. 732/1993. sz. határozata alapján egymásnak mellérendelt és egyenrangú, a szerződést a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével létrehozó és a Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint ekként is módosító polgári jogviszonyokban is csak bizonyos feltételekkel érvényes bármely fél részéről a szerződés - így a szolgáltatásért fizetendő díj összegének - jövőbeli módosításához való előzetes hozzájárulás. A hozzájárulás érvényességéhez az szükséges, hogy a felek megállapodjanak abban, hogy milyen körülmények megváltozása, milyen vonatkozásban, irányban, illetve milyen mértékben szolgálhat a szerződésmódosítás alapjául anélkül, hogy a másik fél részéről újabb jognyilatkozatra lenne szükség. Abban az esetben, ha a díjváltoztatásra e feltételeknek akár a szerződésben, akár a féllel előzetesen közölt üzleti feltételekben való előzetes kikötése nélkül jogosult lenne a szerződő partner, ez számára olyan indokolatlan egyoldalú előnyt jelentene, amely a polgári jogviszonyoktól idegen.⁷⁶

A szolgáltató által alkalmazott általános szerződési feltételek megítélésekor ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a szempontot, hogy az ilyen feltételeket magába foglaló megállapodás létrejöttében a fogyasztó szerepe lényegében az elfogadásra szorítkozik, a konszenzus nem az ügyletkötési nyilatkozatok akaratformáló alkujában jön létre sem a szerződés megkötésekor, sem pedig annak módosításakor. Ráadásul, a távközlési előfizetői szerződésekről szóló 249/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet közvetve feljogosítja a szolgáltatót a szerződés egyoldalú módosítására, kivételt teremtve ezáltal a szerződésmódosítás közös megegyezéssel történő módosításának a Ptk. 240. § (1) bekezdésébe foglalt főszabálya alól. Ezért – a szolgáltató által egyoldalúan meghatározott díjak esetén - különösen fontos, hogy legalább a fogyasztó elfogadáshoz való joga ne sérüljön, érdemi legyen, mely nélkül a

---

⁷⁶ BH 1995.414

módosítás nem válhat a fogyasztó vonatkozásában hatályossá. Az egyoldalú módosítás előfizető részéről való elfogadását két vonatkozásban szükséges tárgyalnunk.

Az egyik, hogy ennek keretében a fogyasztót megillető jogokat illetve a módosításról való tájékoztatás módját úgy kell biztosítani, hogy érvényesüljenek a Ptk. 205. § (3) és (5) bekezdésében fogalt követelmények. Az előbbi alapján az általános szerződési feltétel csak akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten, vagy ráutaló magatartással elfogadta. Az utóbbi szerint külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely a valamely korábban a felek között alkalmazott kikötéstől eltér. Ilyen feltétel, csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél – a külön, figyelemfelhívó tájékoztatást követően – kifejezetten elfogadta. Felmerül, hogy ésszerűnek illetve jogszerűnek tekinthető-e az a jelenleg általánosnak nevezhető gyakorlat, hogy a nyilatkozattétel elmulasztásának formájában (hallgatásban) megnyilvánuló ráutaló magatartást elfogadásnak tekintik. A hallgatás csak abban az esetben minősülhet ráutaló magatartásnak, ha az kétséget kizáróan kifejezi a szerződés létrehozására, illetőleg módosítására irányuló akaratot (BH1987. 365.). Kérdéses, hogy olyan körülmények között, amikor a szolgáltató által egyoldalúan módosított díj közlésének előfizetőhöz való megérkezése, illetve a módosítás előfizető általi tudomásulvételének ténylegessége és valós megtörténte a díjmódosításról való értesítés rendelet által megengedett egyes formáinak (sajtóközlemény, információs csatorna) jellegzetességei miatt vitatható, teljesül-e az elfogadás kétséget kizáró kifejezésének feltétele.

A Ptk. szabályai szerint⁷⁷ a nyilatkozat írásbeli közlés esetében a másik félhez való megérkezéssel válik hatályossá. Egy bírósági ítélet szerint azonban nem tekinthető hatályosan közöltnek a nyilatkozat a címzett tagadása esetén az ajánlott postai küldeményként való feladás, illetve a küldeménynek a levélszekrény útján történő kézbesítése⁷⁸.

Mindezeket a szempontokat azért tartottuk lényegesnek összefoglalni, mert a távközlési előfizetői szerződésekről szóló 249/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet az a jogszabály, amely a korábban bemutatott rendelkezésein túl a Ptk.-hoz képest további speciális szabályokat tartalmaz például az előfizetők tájékoztatásának lehetséges formáiról is. Álláspontunk szerint

---

⁷⁷ Ptk. 214. § (1)

⁷⁸ FPK 1995/48

annak érdekében, hogy a jogszabály megfelelően töltse be célját, - amely a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény 2. § (1) bekezdésének e) és f) pontjaiból következően nem lehet más, mint a piaci résztvevők jogainak, kötelezettségeinek, esélyegyenlőségének, érdekérvényesítési lehetőségének, különösen pedig a fogyasztók érdekeinek védelme a hírközlési piac valamennyi szereplőjével fenntartott kapcsolataikban - **a jelenleg hatályos rendeleti szabályozás, különösen a kábeltelevízió szolgáltatókra vonatkozó előírások tekintetében feltétlenül módosításra szorul.** Az egyoldalú jogokkal felruházott, kedvezőbb gazdasági helyzettel bíró szolgáltatóval szemben a gyengébb pozícióban, fokozottan kiszolgáltatott helyzetben lévő előfizető mindenképpen védelemre szorul, ezért indokolt, hogy a rendeleti szabályozás ne lerontsa, hanem szükség szerint inkább növelje a szolgáltató egyoldalú jogérvényesítése esetére a fogyasztót a Ptk. szerint megillető jogosultságokat, a Ptk. elveiből és rendelkezésiből fakadó védelem szintjét.

Másrészt, nem szabad megfeledkeznünk arról a Versenytanács által is kiemelt körülményről, hogy a kábeltelevízió szolgáltató egyoldalúan módosított előfizetési díjának, illetve más szerződési kikötésnek előfizető részéről való el nem fogadása esetén nem kielégítő szerződéses megoldás, ha az előfizetőt erre az esetre megillető egyetlen jogosultság, hogy felmondja a szerződést, vagy a szolgáltató az előfizető el nem fogadását a szerződés felmondásával szankcionálja. Versenyjogi alapon azonban az ilyen rendelkezés annyiban minősíthető jogsértőnek, ha ilyen tartalmú feltételek alkalmazásával a szolgáltató kimeríti a hátrányos feltétel elfogadásának kikényszerítését. Adott esetben azt szükséges megítélni, hogy a szolgáltató által egyoldalúan megállapított díj annak mértékére tekintettel jelent-e az előfizető számára hátrányt, amelynek elfogadását a szolgáltató azzal kényszeríti ki, hogy el nem fogadása esetén felmondja az előfizetői szerződést. **Álláspontunk szerint a fogyasztót érő hátrányról a díj vonatkozásában kizárólag akkor beszélhetünk, ha annak mértékét a szolgáltató tisztességtelenül állapította meg. Végeredményben tehát az előfizetővel szemben alkalmazott díj kontrolljára van szükség.**

Összefoglalásul: nyilvánvaló, hogy a joggyakorlat által a szolgáltató számára egyoldalú díjemelési jogot biztosító szerződési feltétellel szemben felállított követelmények – az egyértelmű kiszámíthatóság, az indokoltság előfizető vagy a bíróság által történő ellenőrizhetősége – is azt a célt szolgálják, hogy a szolgáltató az egyoldalú díjemelés őt megillető jogát ne érvényesíthesse oly módon, hogy az egyoldalú díjemelés számára

indokolatlan előnyt eredményezzen. Ebből nem következik más, mint hogy **a versenytörvény vonatkozó tilalmának ultima ratioja a szolgáltató által történő túlzó áralkalmazás megelőzése, az egyoldalú díjmelésre jogosító általános szerződési feltétellel kapcsolatos magatartási előírás valójában kiegészítő jellegű, járulékos kötelezettségnek minősül.**

4.2.5 A programcsomagok összeállításának, tartalmának vizsgálata

A „programcsomag ” összeállításának, tartalmának vizsgálata témakörbe az eddigi versenyfelügyeleti eljárások alapján négy jól elkülöníthető probléma sorolható:

- 1) Tpvt.-be ütközik-e az a magatartás, hogy a szolgáltatók programcsomagokat kialakítva szolgáltatnak és nem teszik lehetővé, hogy az előfizető egyedileg válogasson a csatornákból és állítson össze magának csomagot?
- 2) A legnézettebb magyar nyelvű kereskedelmi csatornák (TV2, RTL Klub) legdrágább programcsomagban történő elhelyezése.
- 3) Egyéb – nem a TV2 és RTL Klub – csatornák programcsomagba behelyezése illetve áthelyezése egyik csomagból a másikba.
- 4) Prémium csatornák (pl. HBO) programcsomagba helyezése.

4.2.5.1 A csatornák csomagolásának ténye

A Médiatörvény 120. § (1) bekezdése szerint a kábeltelevízió szolgáltatók a díjazás összegére tekintettel eltérő műsorcsoportokat alakíthatnak, azaz programcsomagokat képezhetnek. A műsorcsomagok kialakításának módjával, illetve kötelező tartalmával kapcsolatban a Médiatörvény 117. § (1) bekezdésében írt rendelkezésen (mely szerint a szolgáltatók a közszolgálati műsorszolgáltató valamennyi műsorát kötelesek alapszolgáltatásként elosztani), illetve a 118. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésen (miszerint a műsorelosztókat szerződéskötési kötelezettség terheli a helyi műsorszolgáltatók szerződéses ajánlatára) túl nincs további kötelező rendelkezés.

Az előzőek szerinti szabályozás értelemszerűen nem zárja ki – tekintettel a Tpvt. hatályát megfogalmazó 1. §-ra –, hogy a Gazdasági Versenyhivatal vizsgálja a programcsomagok összetételét – mint az áru értékesítésével összefüggő piaci magatartást – abból a szempontból, hogy az sérti-e a Tpvt. rendelkezéseit.

A Tpvt. 21. § b) pontja szerint tilos a termelést, forgalmazást vagy a műszaki fejlődést a fogyasztók kárára korlátozni; f) pontja szerint tilos az áru szolgáltatását, átvételét más áru szolgáltatásától, átvételétől függővé tenni. 2000-ben három eljárás indult – a UPC

Magyarország Kft., az Antenna Hungária Rt. és a MatávkábelTV Kft. ellen – annak eldöntésére, hogy a programcsomagok létrehozása a fenti jogszabályhelyekbe ütközik-e. A kérdés tisztázáshoz figyelembe kell venni a műszaki lehetőségeket, a szolgáltatók, de főleg a vásárlók/előfizetők anyagi lehetőségeit – fizetőképes kereslet felmérése –, s végül a szakmai szokásokat is; valamint a műsorszolgáltatók, jogtulajdonosok szerepét a műsorcsomagok kínálatának alakításában. A kábeltelevízió szolgáltatás tartalmát ugyanis a műsorszolgáltató biztosítja, azonban ahhoz, hogy a tartalom a hálózaton keresztül eljusson a nézőhöz, a műsorelosztóval való megállapodásra van szükség.

Technikai-gazdasági adottságok eredőjeként a kábeltelevízió szolgáltatók jelenleg nem közvetlenül műsorcsomagokat kínálnak az előfizetők számára, hanem azokat tartalmazó programcsomagokat. A jelenlegi *műszaki fejlettség* már lehetővé tenné az egyedi programcsomagok összeállítását, azonban mind a szolgáltató, mind az előfizető oldalán további *beruházást* igényelne. A szolgáltatónak minden csatornát egyenként kódolnia kellene, míg az előfizetőnél minden esetben szükség lenne – analóg vagy digitális – feltételes hozzáférést biztosító berendezésre, ún. set-top-boxra. Analóg technika – ami olcsóbb a digitálisnál – alkalmazása esetén is előfizetőnként jelentős, egyes esetekben a TV készülék árát is meghaladó beruházásra lenne szükség⁷⁹. Azt sem szabad elfelejteni, hogy bármilyen módon – szolgáltató által vagy egyénileg – összeállított programcsomagokról is van szó, az alaphálózat, amelyen a jelek továbbítása történik, ugyanaz. Tehát a hálózat fenntartásának költségeit annak is meg kell fizetnie, aki egyénileg állította össze programcsomagját. Az előfizetési díjak nagyobb hányada (kb. 60-70 %) a hálózat kiépítéséhez, fenntartásához illetve a számlázáshoz, ügyfélszolgálathoz kapcsolódó költség. Mivel az egyedi programcsomag összeállítása valamilyen beruházást a szolgáltató részéről is igényel, ez az összeg a hálózathoz kapcsolódó költségekben meg fog jelenni.

A technikai jellemzőkön túl fontos tényező a kábeltelevíziós szolgáltatási csomag elengedhetetlen inputja, a műsorszolgáltatók csatornái vételi lehetőségének kérdése. Amint azt fentebb is említettük, az egyedi vételi lehetőség szempontjából a műsorszolgáltatói üzleti

---

⁷⁹ Az előfizetőt terhelő egyszeri nagyobb összegű ráfordítás kiküszöbölhető a bérleti konstrukció alkalmazásával, amelynek hátránya, hogy az még esetleges versenyhelyzet esetén is korlátozhatja a szolgáltatóváltást, mert a szolgáltató rendszerint csak hosszabb távra vállalt elkötelezettség ellenében biztosítja előfizetője számára ezt a megoldást.

modell meghatározó tényező. A **műsorszolgáltatókat többféle szempont szerint lehet csoportosítani, árbevételi forrásaik szerint** az alábbi módon:

- Csak *reklámbevételből* élő csatornák: számukra a reklámbevételek növelése a cél, amelyet erősen befolyásol a nézőszám. Minél nagyobb a potenciális nézőszám, annál több lehet a tényleges is; így nekik cél a potenciális nézőszám növelése is. Az ilyen csatornák rendszerint nem kódolják a műsoraikat, tehát szabadon hozzáférhetőek. Jellemzően a kereskedelmi csatornák tartoznak ebbe a csoportba.
- Csak *előfizetési díjből* (műsordíjból) élő csatornák: ezek az ún. pay-tv-k vagy prémium csatornák. Műsoraikat kódolják, egyedi hozzáférésű csatornaként kerülnek elosztásra. Az előfizetési díj gyakran eléri vagy meghaladja a programcsomagok díját. A műsorkészítő számára természetesen csak a tényleges előfizetős szám a fontos, hiszen kizárólag ebből van bevétele, a műsordíjat a műsorelosztó jelentése alapján kapják. A kábelhálózatokon továbbított műsorok közül jelenleg csak az HBO tartozik ebbe a kategóriába. Ide sorolható még az ún. pay-per-view (PPV) is, amikor az előfizető nem egy-egy csatornára, hanem csak egy-egy eseményre (pl. sport) vagy filmre fizet elő. (Ez utóbbi kategória Magyarországon a kábeltelevíziós hálózatokon még nem elérhető.)
- *Reklámbevételből és műsordíjból* is élő (vegyes finanszírozású) csatornák: számukra ugyanolyan fontos a potenciális és a tényleges nézőszám is. Rendszerint kódolják a műsort, így az csak valamely szolgáltatón keresztül hozzáférhető – ide nem értve az illegális jelvételezést –, ami biztosítja számukra a műsordíjból származó bevételt. Így azok a nézők, akik pl. egyéni parabola antenna segítségével veszik a jeleket és nem előfizetők valamely – nem feltétlenül kábeltelevízió – szolgáltatónál, nem tudják nézni ezeket a csatornákat; valamint egyénileg nem is tudnak szerződni a műsorkészítővel. Jellemzően az ún. tematikus (vagy szakosított) csatornák – pl. sport, rajzfilm, természetfilm stb. – tartoznak ebbe a csoportba.

Az egyes csatornák egyedi kiválasztásával járó szolgáltatási modell bevezetése esetén azzal is számolni kell, hogy azon csatornák, amelyek eddig csak reklámbevételből éltek, vagy vegyesen reklámbevételből és műsordíjból is, változtatni fognak árbevételük maximalizálását biztosító stratégiájukon, hiszen számukra is csak a tényleges nézőszám válik fontossá⁸⁰, tehát az adott csatornát a saját csomagjukba beválasztók száma. Ennek következtében a műsordíjak

---

⁸⁰ Nem beszélhetnénk ugyanis ezt követően potenciális nézőszámról.

megnövekednének, azt azonban, hogy pontosan mennyivel, nem lehet megmondani. Ugyanis valószínűleg nincs egyetlen egy csatorna sem, amely a jelenlegi előfizetők mindegyikénél biztosan bekerülne az egyedi csomagba. Tehát a jelenlegi műsordíjak mellett az abból származó bevétel csökkenne. Azonban a csatornák működését a továbbiakban is biztosítani kell, amelynek egyik forrása a megemelt műsordíj lenne. Így a hálózati költség, a megemelt műsordíjak és az egyszeri – a magyar viszonyok között az átlagnézőnek jelentős – beruházás mellett a jelenlegi előfizetési díjknál valószínűleg többet kellene fizetni még akkor is, ha néhány csatornával kevesebbet néz az előfizető.

S végül a *szakmai szokásokról*, amelyet részint a fentebb kifejtett pénzügyi okok magyaráznak. Az Európai Unió országaiban jellemzően az alábbi megoldások léteznek a televíziós műsorjelek továbbítására:

- A szolgáltató *nem alakít ki programcsomagokat*, ami viszont nem a rendszer műszaki állapotával⁸¹ van összefüggésben. Az előfizetők ebben az esetben az igen széles választékot biztosító, nagyszámú csatornára kell, hogy előfizessenek viszonylag magas – de a csatornák számával és a választékkal összhangban álló – díjért.
- *Programcsomagos* megoldás, amely Magyarországra is jellemző.
- Tulajdonképpen a kettő keverékének tekinthető az ún. *set-top-boxos* megoldás, amikor a szolgáltató egy alap programcsomag mellett több kisebb, néhány csatornát tartalmazó csomagot alakít ki, amelyekhez szükséges a feltételes hozzáférést biztosító berendezés. Magyarországon hasonló jellegű szolgáltatásra volt/van példa, de egyelőre nem várható az elterjedése.

A fentieket mérlegelve döntött úgy a Versenytanács az említett eljárásokat lezáró határozataiban, hogy **önmagában az a gyakorlat, hogy a szolgáltatók a szolgáltatás tartalmát programcsomagok formájában juttatják el az előfizetőkhez, nem ütközik a Tpv-t-be.** Ez viszont nem jelentette/jelenti azt, hogy a programcsomagok összeállításának

---

⁸¹ Magyarországon a nagyobb szolgáltatók soros hálózatait jellemzi az egy programcsomag, de itt is vannak kivételek. A kisebb szolgáltatók néhány száz vagy ezer előfizetős rendszerűek, még ha nem is soros a hálózat, akkor is gyakran egy, ritkán kettő csomag van.

módjával vagy díjának mértékével ne valósíthatnának meg a gazdasági erőfölényben lévő kábeltelevízió szolgáltatók jogsértést⁸².

A programcsomagot érintő többi kérdés már a programcsomag tartalmát érinti, amelyre vonatkozóan a Versenytanács kimondta⁸³, hogy a programcsomagok összeállításának versenyjogi értékelésekor azon túl, hogy elfogadja, jelen körülmények között programcsomagokban képesek csak szolgáltatni a vállalkozások, figyelemmel kell lenniük a fogyasztók eltérő igényeire is. A B. és C. pont ezt mutatja be.

4.2.5.2 A Tv2 és RTL Klub elhelyezése

A Versenytanács 1999-ben, majd 2001-2002-ben számos határozatot hozott abban a kérdésben, hogy a legnézettebb, magyar nyelvű kereskedelmi csatornák – TV2, RTL Klub – mely programcsomagban kerülhetnek elhelyezésre. Kifejtette, hogy ugyan a magyar nyelvű közszolgálati csatornák elhelyezésére vonatkozó médiatörvénybeli szabályon kívül semmi nem ír elő a szolgáltatókra vonatkozó hasonló kötelezettséget, de ez nem zárja ki a vállalkozások Tpv. szerinti ilyen irányú vizsgálatát. Ezek során a Versenytanács az vizsgálta, hogy jogsértő-e a fent említett csatornák kizárólag a bővített, tehát a legdrágább csomagban történő elhelyezése. Az alábbi indok szerint több esetben jogsértést állapított meg a Versenytanács⁸⁴:

„...egyértelmű, hogy a fogyasztó számára nem közömbös, hogy az egyes programcsomagokban milyen konkrét programok jelennek meg. A fogyasztók ebből a szempontból természetesen heterogének: az adott program tematikája, nyelve alapján a fogyasztók egyes csoportjai más-más programokat preferálnak, a programok egy jelentős része kifejezetten réteg (pl. gyermek-, sport- stb.) műsort sugároz. Az azonban nem vitatható, hogy a magyar nyelvű programok a magyar fogyasztók számára kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Különösen igaz ez a nézettségre vonatkozóan nyilvánosan közzétett adatok szerint a

---

⁸² Az említett eljárásokban a határozatok több mint két éve születtek. Ugyan az eltelt időben ezen a téren nem történtek olyan jelentős változások az iparágban, ami szükségessé tette volna a téma vizsgálatát, ám ez nem befolyásolja azt a körülményt, hogy egy esetleges eljárásban a Versenytanács másként értékelje a változásokat.

⁸³ Pl. Vj-36/2002

⁸⁴ Az esetek többségében az eljárás alá vont önként vállalta, hogy szünetelés esetére változtat a csatornakiosztásán – tehát átteszi alacsonyabb díjú csomagba a csatornákat – így az eljárás szünetelés után megszüntetésre került

TV2, az RTL Klub és – bizonyos műsorok tekintetében – a TV3 esetében, amelyek a legnézettebb adóknak tekinthetők. Ez a körülmény a fenti programoknak a további (nem magyar nyelvű) programoktól eltérő jelleget kölcsönöz.”

Mindez értelemszerűen nem jelenti azt, hogy a Gazdasági Versenyhivatal olymértékben beleszólhatna a kábeltelevíziós vállalkozások üzletpolitikájába, hogy meghatározza a programcsomagok összetételét.

„Ezen programok⁸⁵ szolgáltatását a különböző külföldi programok átvételétől tette függővé az eljárás alá vont vállalkozás a programcsomagok összetétele folytán. Más oldalról – az alapsomag előfizetőinek szempontjából – ez azt is jelenti, hogy a fogyasztókkal szemben korlátozta a forgalmazást (szolgáltatást), mely magatartás indokolatlanságát egyértelműen mutatja azt, hogy a magyar nyelvű kereskedelmi programokat csak minimális közvetlen költség (műsor) terheli. (...)

A Versenytanács álláspontja szerint az eljárás alá vont vállalkozás fenti magatartása – tekintettel arra, hogy az egyes programok nem minősülnek önálló árunak – formálisan ugyan nem sérti a Tpv. 21. § b), illetve f) pontját, tartalmát tekintve azonban – mint árurészek összekapcsolása, illetve árurész szolgáltatásának korlátozása – a tiltott árukapcsolással és szolgáltatás korlátozással azonos módon hátrányos a fogyasztók számára. Ezért a magatartás a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést általánosan tiltó rendelkezésbe (Tpv. 21. §) ütközik, melyre tekintettel a Versenytanács a magatartás törvénybe ütközését a Tpv. 77. § (1) bekezdés c.) pontja alapján megállapította. (...)⁸⁶

4.2.5.3 Egyéb műsorok elhelyezése

A TV2 és az RTL Klub kivételével a Versenytanács egyetlen egy esetben sem kötelezte a szolgáltatókat arra, hogy valamely csatornát meghatározott csomagban helyezzenek el. Ahogy több határozatában is kifejtette: nem lehet és nem is célja a versenyfelügyeleti eljárásoknak és a versenytanácsi határozatoknak, hogy meghatározott programcsomag összeállítására kötelezze a szolgáltatókat. Azonban az előző pontban is bemutatott szempontok mentén vizsgálat alá vonhatók a programcsomagok. Azokban az eljárásokban, ahol nem a TV2 és az

---

⁸⁵ TV2, RTL Klub (megj.: a tanulmány szerzői)

⁸⁶ Vj-5/1999

RTL Klub vagy valamely prémium csatorna képezte a vizsgálat tárgyát, azt elemezték a vizsgálók, majd a Versenytanács, hogy megtörtént-e adott programcsomagból bizonyos tematikus műsorok kiürítése. Ugyanis a Versenytanács „ (...) álláspontja szerint egy programcsomag átalakítása az esetben alkalmas versenyjogi jogsértés megvalósítására, ha valamely programcsomagban foglalt egyes adásokat úgy helyez át egy másik programcsomagba valamely vállalkozás, hogy ezáltal az adott olcsóbb árfekvésű programcsomagot **"kiüríti"**⁸⁷, ezáltal terelve a fogyasztókat egy magasabb árfekvésű programcsomag felé, vagy amennyiben az adott programcsomag **műsorait úgy cseréli**⁸⁸ ki, hogy ezáltal az érintett programcsomag ára (díja) aránytalanul magas lesz.”⁸⁹

Azonban, hogy valójában mikor valósít meg egy vállalkozás kiürítést a joggyakorlat nem szolgáltat konkrét példával, mert egyetlen elmarasztaló határozat sem született e tárgyban, holott több eljárásban⁹⁰ is vizsgálat tárgyát képezte pl. az, hogy az összes gyerek- vagy rajzfilmszatóna csak a legdrágább csomagban volt elérhető.

A műsorok cseréjével kialakuló túlzó ár az előfizetési díjak vizsgálatának körébe tartozik, melyet a tanulmány előző fejezetében tárgyaltunk.

„A programcsomagok átalakítását különböző okok idézhetik elő.

A szolgáltató a piacon újonnan megjelenő csatornát (pl. SPORT1), vagy általa korábbiakban nem szolgáltatott programot vehet fel a választékba, illetve a már meglévő általa szolgáltatott csatornák helyét változtatva alakíthatja át programcsomagjai szerkezetét.”⁹¹

Ugyanakkor az itt tárgyalt probléma körbe tartozik az a kérdés is, amikor úgy változtatja meg a csatornakiosztást a szolgáltató, hogy emeli az előfizetési díjakat, de azok nem lesznek túlzóak. A Versenytanács gyakorlata alapján a szolgáltató ezzel a magatartással is megsértheti

---

⁸⁷ kiemelés a tanulmány szerzőitől

⁸⁸ kiemelés a tanulmány szerzőitől

⁸⁹ Vj-59/2000

⁹⁰ Vj-20/2001; Vj-36/2001: „A Versenytanács álláspontja szerint az a körülmény, hogy valamennyi rajzfilm műsor az EBS programcsomagba került – függetlenül attól, hogy ez fogyasztói szempontból kedvezőtlen – nem eredményezi a versenyjogi jogsértés megállapítását az eljárás alá vont vállalkozás Basic programcsomagjának ismeretében, mivel bár abból a tárgyalt rétegműsor hiányzik, a szolgáltatás továbbra is tartalmaz, illetve az abban szolgáltatott egyes műsorok is tartalmaznak hasonló tematikájú adásokat.” (megj.: az EBS programcsomag a szolgáltató legdrágább csomagja, míg a Basic az EBS-nél olcsóbb csomag)

⁹¹ Vj-48/2002

a Tpv-t, ha az általános szerződési feltételeiben egyoldalú szerződésmódosítási – egyoldalú programcsomag módosítási - jogot biztosít magának, a szolgáltatott programcsomagok tartalmi változásaira nézve indokolatlan előny kikötését megvalósítva ezáltal.

A szolgáltatás – tehát jelen esetben a kábeltelevízió szolgáltató programcsomagja - és az ellenszolgáltatás (mindenkori díj) kölcsönhatásban áll egymással. Ezek meghatározása szerződéses kapcsolat esetén – főként az esetben, ha az egyik szerződő fél gazdasági erőfölényben van – nem történhet egyoldalúan. A szolgáltatás tartalmának egyoldalú megváltoztatása – a díjra is kiható – indokolatlan előnykikötésnek minősül, mivel módot ad a gazdasági erőfölényes vállalkozásnak arra, hogy a csomag-átalakítást kizárólag üzleti érdekei, megfontolásai alapján hajtsa végre anélkül, hogy erre a másik szerződő félnek, vagyis a fogyasztónak bármilyen ráhatása lenne. Mivel a programcsomag átalakítás (a műsorköltségek miatt) – az eljárás alá vont vállalkozás által alkalmazott ászf szerint is – kihatással van a díjra, a csomagok átalakítása miatti díjnövekedés el nem fogadása is a szolgáltatásból való kizárást eredményezheti.

A fogyasztói igények jóval nagyobb mértékben differenciáltak, mint a technikai-gazdasági korlátok miatt jellemzően három programcsomagra szűkített kínálat, melyek által kínált programválaszték valójában igen kevés fogyasztó konkrét műsorigényét elégítheti ki. Amíg programcsomagokban kínálják a kábeltelevíziós vállalkozások a szolgáltatásukat, bárhogy is állítja össze az egyes programcsomagokat a szolgáltató, mindig lesznek/vannak olyan előfizetők – talán az összes előfizető ilyen –, akik nem óhajtott, nem nézett csatornákért is fizetnek, amit egyéni programcsomag összeállításakor biztosan nem választanának. Ugyanakkor valószínűsíthetően szívesen fizetnének egy drágább műsorcsomagban lévő csatornára, ha nem kellene vele az egész csomagot megvásárolniuk. Ezek a fogyasztók számukra hátrányos feltételekkel kénytelenek elfogadni egyik vagy másik programcsomagot. A Versenytanács álláspontja szerint: „egy kábeltelevízió szolgáltató akkor jár el jogszerűtlenül, ha önkényesen, **kellő fogyasztói igény nélkül** ⁹² változtatja meg a csomag összetételét. A fogyasztók számára költségalapon indokolt, bővítésből adódó, érezhető mértékű díjemelést előtt a monopól helyzetben levő vállalkozás lehetőséget kell, hogy adjon az előfizetőknek arra, hogy azok a tervezett módosításról véleményt mondhassanak. Amennyiben az előfizetők többsége nemtetszését fejezi ki az érezhető díjemelést okozó

---

⁹² kiemelés a tanulmány szerzőitől

módosítás vagy bővítés kapcsán, akkor azt a szolgáltató jogszerűen nem teheti meg. Ezzel ugyanis az előfizetők nagy részét arra kötelezi, hogy egy általuk nem igényelt árut, áru-elemet is megvásároljanak. A monopóliumnak kiszolgáltatott előfizető ezt kényszerként, indokolatlan jövedelemátrendeződésként éli meg, nincsen reális lehetősége máshoz fordulni.”⁹³

Arra azonban még nincs kialakult gyakorlat, hogy az előfizetők többségén az előfizetők pontosan hány százalékát értjük, illetve hogyan kellene megvalósítani a megkérdezésüket.

Egy 2002. decemberében hozott határozat szerint „(...) a vállalkozásnak a Versenytanács álláspontja szerint olyan – az Általános Szerződési Feltételekben rögzített – kapcsolatot kell kialakítani előfizetőivel, hogy valamely, többletköltséggel járó műsor programcsomag(ok)ba történő felvételekor biztosítva legyen az előfizetői érdekek figyelembevételének lehetősége (például oly módon, hogy a programcsomagok átalakítása előtt megfelelő határidő mellett – igazolhatóan és az átalakítás díjkihatásaival együtt – közli az átalakításra vonatkozó elképzeléseit a fogyasztókkal, és csak az értesített előfizetők többségének tiltakozása hiányában valósítja meg a programcsomag átalakítását).”⁹⁴ Egy lényeges feltételnek azonban nem szabad elkerülni a figyelmünket, ez pedig az, hogy igazolhatónak kell lenni a fogyasztók megkeresésének. Az egyoldalú díjmódosításra jogosító általános szerződési feltételekkel kapcsolatos joggyakorlat tárgyalásakor már bemutattuk, hogy az igazolhatóság kritériumának megnyugtató teljesüléséhez a kábeltelevízió szolgáltatók által jelenleg követett és részben a távközlési előfizetői szerződésekre vonatkozó rendeleti szintű jogszabály hiányosságainak, ellentmondásainak kihasználására visszavezethető gyakorlat átalakítására van szükség, melyhez az előfizetők tájékoztatásának hatályos rendeleti szabályait is módosítani szükséges. Említést érdemel az is, hogy a Versenytanács egy 2003. januárjában hozott határozatában⁹⁵ elfogadta a közvéleménykutatás helyett az önkormányzati képviselőtestület egyetértését illetve interpellációját egy adott csatorna (SPORT1) csomagba helyezése kérdésében. Mivel itt egy volt prémium csatornáról van szó ez egyúttal részben átvezet az utolsó, programcsomaggal kapcsolatos problémához. Azonban előtte érdemes kicsit a SPORT1-nél időzni.

SPORT 1 – a műsorszolgáltató szerepe a programcsomag összeállításában

---

⁹³ Vj-31/2002

⁹⁴ Vj-36/2002

⁹⁵ Vj-31/2002

2001. harmadik negyedévéig a SPORT1 az HBO-hoz hasonlóan szolgáltatott prémiumcsatorna volt, amelyre csak a UPC cégcsoport (UPC Magyarország Kft., Monor Kábeltelvízió Kft., Zuglói Kommunikációs Kft.) szolgáltatását igénybe vevők fizethettek elő. 2001. negyedik negyedében a műsorkészítő úgy döntött, hogy a továbbiakban nem prémiumcsatornaként juttatja el az előfizetőkhez a csatornát, hanem más elosztási struktúrában, programcsomag részeként terjeszti, illetve 2002. elejétől eljuttatja a nem UPC előfizetőkhez is. Így a SPORT1 prémium csatornából ún. vegyes finanszírozású csatornává vált. A finanszírozási forma megváltozása a műsordíj jelentős csökkenésével is együtt járt, ám a csomagban továbbított csatornákhöz képest még így is magas maradt a műsordíja. A SPORT1 csatorna programcsomagba helyezése azzal a következménnyel járt, hogy a műsorelosztók az érintett – már korábban is a legdrágább – programcsomagok díját jelentős mértékben, és a SPORT1 csatorna elosztására hivatkozással megemelték. Ezt számos bejelentő kifogásolta arra történő hivatkozással, hogy nincs igényük erre a speciális rétegigényt kielégítő, tematikus és drága csatornára. Felmerült annak gyanúja, hogy a csatorna programcsomagba helyezését a műsorszolgáltató jogellenesen korlátozza, illetve a műsorszolgáltató a kábeltelvízió szolgáltatók végfelhasználói árait jogellenesen befolyásolja, valamint a SPORT1 csatorna szolgáltatását más csatornák megvételéhez köti. A GVH mindezek vizsgálatára versenyfelügyeleti eljárást indított. A versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy az eljárás alá vont szolgáltató egyik feltételezett jogsértést sem valósította meg. Az ügy érdekes tanulságokkal szolgált azonban a tartalmat kínáló műsorszolgáltatók és a tartalom fogyasztókhöz való eljuttatását lehetővé tevő műsorelosztók piaci kapcsolatainak megismerését illetően.

A SPORT1 műsorszolgáltatója keretszerződéseket kötött a kábeltelvízió szolgáltatók szinte mindegyikét tömörítő két kábeltelvíziós érdekvédelmi szervezettel, a Magyar Kábeltelvíziós és Hírközlési Szövetséggel (a továbbiakban: MKHSZ) valamint a Magyar Kábelkommunikációs Szövetséggel (a továbbiakban: MKSZ), illetve – e keretszerződések alapján – az egyes kábeltelvíziós műsorjelelosztó vállalkozásokkal a csatorna kábeltelvíziós hálózatokon való elosztásának biztosítása céljából.

A kábelszövetségek képviselőinek nyilatkozata alapján a vizsgálat során a GVH megállapította, hogy a műsor elosztási feltételeinek kereteit rendező szerződések kötése a szakmában általánosan, illetve a szövetségek által korábban is követett gyakorlat. A két szövetség együttes tagságába beletartozik szinte valamennyi Magyarországon legálisan

működő műsorjelelosztó vállalkozás. A két szövetség, mint a kábeltelevízió szolgáltatók érdekképviselői szervei, tagjaik érdekében és megbízásából képviselik tagjaikat az egyes műsorszolgáltatókkal az ezek által kínált műsorok terjesztésének tárgyában folytatott tárgyalásokon, hogy lehetőség szerint a kábeltelevízió szolgáltatók által – különösen a díjra vonatkozó kikötés tekintetében – minél inkább elfogadható feltételekkel történhessen az egyes csatornák elosztása. A kábelszövetségek ugyanakkor nem korlátozzák, hogy tagjaik milyen programokat osztanak el, és a kidolgozott szerződések is csak ajánlás jellegűek. A kábeltelevízió szolgáltatók számára nyitva áll a lehetőség, hogy amennyiben szükségesnek tartják, megpróbáljanak a műsorszolgáltatóval a keretszerződésben rögzítettél számukra kedvezőbb feltételekben megállapodni.

Ez az elv érvényesült a SPORT1 terjesztésére vonatkozó keretszerződés esetén is.

A műsorszolgáltató és a műsorelosztó közötti együttműködés keretszerződésben rögzített célja, hogy a műsorszolgáltató által terjesztett műsor a szövetség tagjain keresztül egységes, de eltérést megengedő rendszerben, a lehető legmagasabb számú előfizetőhöz jusson el. Az egyik keretszerződésben alkalmaznak a felek egy ún. legnagyobb kedvezmény elvére vonatkozó kikötést is, amelyben az szerepel, hogy amennyiben a műsorszolgáltató a szerződésben meghatározott kedvezményeknél jobb szerződési feltételeket biztosítana más kábelhálózat-üzemeltetőnek, úgy köteles a többlet kedvezményeket a műsorelosztónak és a szövetségnek haladéktalanul írásban bejelenteni, és egyidejűleg biztosítani. A keretmegállapodásokban rögzítettektől az egyedi szerződésekben el lehet térni a legnagyobb kedvezmény elvének sérelme nélkül.

A kábeltelevíziós műsorelosztó a csatorna vezetékes elosztásának ellenértékeként a keretmegállapodásban meghatározott havi szolgáltatási díjat köteles fizetni. A keretmegállapodások kidolgozása során – a szakmai szokásoknak megfelelően – a SPORT1 képviselői a kábelszövetségekkel tárgyalási folyamatba kezdtek a díjról, és figyelembe vették a szövetségek annak érdekében tett észrevételeit, hogy a díj a tagok számára még reális/gazdaságos mértékű, nagyjából elfogadható legyen, tehát alkufolyamat kezdődött a műsorszolgáltató és a műsorelosztók képviselői között. A műsorszolgáltatókkal folytatott áralkuk során a szövetségek általában nem kapnak a díjra vonatkozó részletes kalkulációt, ezért annak elfogadhatóságáról a kínált tartalmat/minőséget és díjat együttesen, a piac hasonló kínálatával összevetve próbálnak megegyezésre jutni. Tagjaik érdekében a végsőkig

próbálnak alkudni, addig az összegig eljutni, ami a műsorszolgáltató számára még éppen elfogadható.

A Versenytanács állást foglalt abban a kérdésben is, hogy ilyen körülmények között megállapítható-e a SPORT1 műsorszolgáltatójának erőfölényes helyzete a kábeltelevíziós műsorelosztók vonatkozásában az érintett piacon.

Az érintett termékpiacot a Tpv. 14. § (1) bekezdése alapján a megállapodás tárgyát alkotó áruból kiindulva kell meghatározni. A vizsgált megállapodások az eljárás alá vont és a kábeltelevíziós társaságokkal megkötött egyedi és a szövetségeikkel megkötött keretszerződések, amely az eljárás alá vont termékének, a SPORT1 műsorcsatornának a szolgáltatására vonatkoztak. A lehető legszűkebben meghatározott termékpiac következésképpen a SPORT1 csatorna jelszolgáltatása. A Tpv. 14. § (2) bekezdése alapján az érintett termékpiac meghatározása során figyelembe kell venni a versenytársak helyettesítésre alkalmas termékeit is. A SPORT1 esetében a szóba jöhető helyettesítő termékek köre igen korlátozott. A hazai kábelszolgáltatók kínálatában csak egyetlen alternatív sportcsatorna található, a Eurosport. A két csatorna kínálata azonban a kábelszolgáltatók nyilatkozatai szerint lényeges mértékben eltér egymástól. A SPORT1 csatorna kínálatában lényegesen több az élő közvetítés széles közönségérdeklődésre számot tartó, kiemelkedő sporteseményekről, a többi között az angol, a német, a spanyol és az olasz első osztályú labdarúgó bajnokságból. A kínálatban kiemelkedő magyar sportesemények közvetítése is megtalálható. Az élő közvetítéseket ismert magyar sportszakértők kommentálják. Mindezek miatt a sportot kedvelő magyar nézők számára valószínűsíthető, hogy a Eurosport nem közeli helyettesítője a SPORT1-nek.

Az érintett piac fenti meghatározásából eredően a SPORT1 unikális termék, amelynek a kábeltelevíziós társaságok jelenlegi kínálatában nincs közeli helyettesítője. A helyettesítés a fogyasztásban nem független a termékek relatív árától. Amíg a SPORT1 csak prémium-csatornaként volt hozzáférhető, az ára havi 2.000 Ft körül mozgott. Ilyen körülmények között a fogyasztók nagy többsége számára a programcsomagban elérhető Eurosport ténylegesen helyettesítette a SPORT1-et, ezért csak kevesen fizettek elő a prémium sportcsatornára. A SPORT1 programcsomagba kerülésének többletköltsége már csak néhány száz forint. Ezen alacsonyabb relatív ár mellett a SPORT1 már számottevően több fogyasztó számára elérhető, akik ezért a két csatornát már tartalmuk szerint hasonlítják össze, az előző pontban kifejtettek szerint.

A SPORT1 műsorszolgáltatója azonban nem közvetlenül a fogyasztókkal, hanem a kábeltelevíziós társaságokkal van üzleti kapcsolatban. Az unikális termék szolgáltatója a kábeltelevízió szolgáltatókkal szemben nem szükségszerűen van gazdasági erőfölényben. A Tpv. 22. (1) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon

- a) az, akinek az árúját ésszerűen helyettesítő árut nem, vagy csak a szakma és az adott áru szempontjából a szokásosnál számottevően kedvezőtlenebb feltételekkel lehet beszerezni, vagy
- b) az olyan áru megrendelője, amely árut másnak nem, vagy csak a szakma és az adott áru szempontjából a szokásosnál számottevően kedvezőtlenebb feltételekkel lehet értékesíteni.

Az a) pontban foglalt tényállás a fentebb említettek miatt az eljárás alá vontra vonatkozóan megállapítható, hiszen termékét máshonnan nem lehet beszerezni. Ugyanakkor a b) pontban foglalt tényállás a kábeltelevíziós társaságokra is megállapítható. A kábeltelevíziós társaságok két érdekképviselői szövetségén keresztül folytatta le a tárgyalásokat a SPORT1 programcsomagba helyezésére vonatkozóan. A SPORT1 közvetlenül csak a UPC Direct szolgáltatás keretében juttatható el közvetlenül a fogyasztókhoz, amelyről a Versenytanács több határozatában is megállapította⁹⁶, hogy nem helyettesítője a kábeltelevízió szolgáltatásnak. Ebből következően megállapítható, hogy a SPORT1 termék megrendelőjeként a kábeltelevíziós szövetségek olyan helyzetben vannak, hogy a terméket másnak nem tudja a műsorszolgáltató értékesíteni.

A Tpv. 22. § (2) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. Az előző pontból következően az eljárás alá vontnak piaci magatartásának meghatározásakor nagyon is tekintettel kellett lennie az érdekképviselői szövetségek által képviselt kábeltelevíziós társaságok vele kapcsolatos piaci magatartására. A kábeltelevíziós társaságok szövetségeik révén hatékonyan tudták érvényesíteni érdekeiket a keretszerződés feltételeinek kidolgozása során. Ezen érdekeket az eljárás alá vont nem hagyhatta figyelmen kívül.

---

⁹⁶ Lásd pl. Vj-81/2002, Vj-76/2002, Vj-20/2001

A SPORT1 ügy érintette annak a kérdésnek a problematikáját is, hogy abban a piaci helyzetben, amikor a műsorszolgáltató termékét nem tudja más módon az azt preferáló fogyasztókhöz eljuttatni, csak valamely műsorelosztó közreműködésével, amely viszont technikai korlátok miatt csak valamely programcsomagja egyik elemeként képes azt hozzáférhetővé tenni, megalapozott-e a versenyfelügyeleti beavatkozás pusztán azzal az indokkal, mert a műsorelosztó előfizetőinek akár a többséget is jelentő hányada azt jelzi, hogy ő nem igényli a csatornát. Amennyiben a műsorelosztó szolgáltató egyértelműen kínálatbővítő döntését köti olyan feltételekhez, hogy azt csupán előfizetői megkérdezésével és többségük hallgatólagos vagy kifejezett beleegyezésével teheti meg, akkor a többség elutasítást eredményező döntése esetén megfosztunk valamennyi, a csatornára igényt tartó fogyasztót attól, hogy igényét megfelelően kielégíthesse, a műsorszolgáltatót pedig attól, hogy a létező kereslet ellenére belépjen a piacra. Vitatható tehát, hogy ilyen piaci körülmények között beszélhetünk-e olyan mértékű, a szolgáltató erőfölénnyel való visszaélésével előidézett általános fogyasztói sérelemről, mely abban az esetben is megállapítható, ha a kínálatbővítés következtében megemelt előfizetési díj mértéke nem tisztességtelen.

4.2.5.4 A prémium csatornák

Ez a pont elsősorban abban tér el az előzőtől, hogy itt prémium csatorna csomagba helyezéséről van szó. Az ún. prémium csatornákat önállóan szolgáltatják a programcsomagok mellett. Fentebb már volt róla szó, hogy a prémium csatornák kizárólag az előfizetői díjából élnek, nincsenek jelentős reklámbevételeik. Ez az oka annak, hogy előfizetési díjuk gyakran eléri vagy meghaladja a programcsomagok díját. Magyarországon prémium csatornaként az HBO-t lehet említeni, illetve a SPORT1 volt még ebbe a körbe tartozó 2001 negyedik negyedévéig.

Több esetben volt versenyfelügyeleti eljárás tárgya a szolgáltatók HBO-val kapcsolatos magtartása, pl. csomagba helyezése⁹⁷ illetve az, hogy a szociális csomag mellé nem lehet(ett) előfizetni. A csomagba helyezés esetén a versenytanács jogsértőnek találta – a Tpv. 21. § b) és f) pontjába ütközőnek – a magatartást, mert ugyan így alacsonyabb lett az HBO műsordíja, de jelentősen növekedett annak a programcsomag előfizetési díja, amelybe „belecsomagolta” a szolgáltató. Az ügy elbírálásánál a Versenytanács figyelembe vette a szakmai szokásokat, azaz azt, hogy az HBO-t önálló „árúként” kínálják a szolgáltatók, mely a programcsomagok

---

⁹⁷ Vj-119/2000

mellett külön előfizethető. Továbbá figyelembe vette a korábbi gyakorlatát a vállalkozásnak, amely megegyezett az előbb említett szakmai szokással⁹⁸, ezenkívül a fogyasztók döntésére gyakorolt hatását is. Ugyanis az összes előfizető közül csak azoknál volt kimutatható e döntésből származó előny, akik korábban is az HBO előfizetői voltak. Ők összességében így olcsóbban jutottak hozzá a programcsomaghoz és az HBO-hoz. A többi előfizető esetén a jólét növekedése nem mutatható ki, hiszen voltak, akik átváltottak a legolcsóbb csomagra, tehát ők egyértelműen rosszabbul jártak; s voltak, akik nem váltottak, de így kénytelenek voltak jelentősen magasabb – a korábbinál kb. 25 %-kal – díjat fizetni, ha a bővebb kínálatú, a korábban is igénybe vett programcsomagot akarták nézni.

Azt, hogy az HBO-t a szociális csomaggal nem lehet előfizetni, egyetlen esetben⁹⁹ sem találta jogsértőnek a Versenytanács. A szociális csomag díja általában jelentős kedvezményt tartalmaz a többi csomaghoz képest. Amennyiben a hálózati vagy az ún. közvetett költségeket ugyanúgy tartalmazná a legolcsóbb csomag is, alig lenne különbség a díjban, viszont a tartalma jelentősen kevesebb a következő díjú csomaghoz képest is. Ilyen körülmények között semmi sem indokolja, hogy egy jelentős kedvezménnyel továbbított csomag mellé igénybe lehessen venni egy olyan prémium szolgáltatást, aminek a díja többszöröse a szociális csomagénak. Másrészt ahol van is lehetőség, általában ott sincs erre igény.

---

⁹⁸ Három programcsomagot kínált a vállalkozás: minimum (5 csatorna), optimum (23 csatorna), extra (optimum + HBO).

⁹⁹ Vj-5/1999, Vj-6/1999, Vj-23/1999

5 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Mind az inflációt meghaladó mértékű díjemelés, mind a szolgáltató számára ennek jogát indokolatlan előny elérését lehetővé tevő módon biztosító általános szerződési feltétel a gazdasági erőfölényben lévő szolgáltató által érvényesített tisztességtelenül megállapított (túlzó) ár alkalmazásának lehetősége miatt veti fel a piaci folyamatokba történő beavatkozás szükségességét. Versenyjogi szempontok alapján ugyanezen ok miatt lehet indokolt a szolgáltató műsorkínálata meghatározására vonatkozó jogának korlátozása is.

Ahogy azonban rámutattunk, a **túlzó ár problémájának kezelésére a versenyfelügyeleti eljárás**, természetéből adódóan csak **utólagos**, korlátozott eszköztárára tekintettel pedig **elégtelen beavatkozási lehetőséget** kínál. Kiemelendő továbbá, hogy a tapasztalatok szerint a versenyfelügyeleti eljárásokban kiszabott szankciók generális prevencióként nem voltak képesek betölteni a szerepüket - az egyes ügyekben konkrétan nem érintett vállalkozások jellemzően nem tekintették követendő mintának a Versenytanács által a határozatokban megszabott irányokat.

Ezért a jelenlegi gyakorlattól eltérően, a túlzó árakkal szembeni versenyfelügyeleti beavatkozás a probléma kezelésének kiegészítő eszköze kell legyen, melyet megelőznek a túlzó ár alkalmazását hatékonyabban akadályozó **szabályozási megoldások**. A lehetséges szabályozási megoldások közé sorolható minden olyan eszköz, mely a szolgáltatók túlzó áralkalmazásának kiküszöbölése mellett szolgálja a piac dinamikus fejlődését is. Ennek érdekében számításba veendő a szabályozási beavatkozás legkülönbözőbb eszközei: a szolgáltatók által érvényesített árak átláthatóságát **közvetve biztosító kötelezettségek** előírásától (számviteli szeparálás, költségallokáció, ármonitoring), az annak közvetlenebb formáját jelentő **áremelés előzetes bejelentésének**, továbbá az **ár indokoltságának hatósági ellenőrzését** biztosító költség alapú árképzés előírásáig.¹⁰⁰,

A közvetett beavatkozások sorában említettük meg a **számviteli szétválasztásra** és a **költségallokációra** vonatkozó előírásokat, amelyek a **vállalkozások működésének átláthatóságát** biztosítják az áralkalmazását felügyelő hatóság számára. Ezen **átláthatósági**

---

¹⁰⁰ További, az előzőeknél szigorúbb szabályozási megoldásnak számít a a közvetlen beavatkozást megtestesítő, hatóság által meghatározott módszer szerinti árkialakítás, illetve tételes maximált hatósági ár előírása, ám a szektor sajátosságára tekintettel ezt a megoldást nem tartjuk indokoltnak alkalmazni.

előírásokat meghatározó szabályok részletes kidolgozása a – tekintettel a szektorban működő vállalkozások nyilvántartási rendszereire vonatkozó, a lefolytatott versenyfelügyeleti eljárásokban szerzett versenyhivatali tapasztalatokra – **minimális követelménynek** számít annak érdekében, hogy az áralkalmazással kapcsolatos problémák megoldása felé elmozduljunk. A tanulmány mellékletében¹⁰¹ felvázoljuk azon alapvető, minimálisan megjelenítendő területeket, amelyekre vonatkozóan megbízható bevételi- és költséginformációkkal kell rendelkeznie bármely, a kábeltelevíziós vállalkozások műsorelosztási szolgáltatása árai ellenőrzésére hivatott hatóságnak.

Az előzőekben felvázolt minimális követelményrendszer előírásával még nem választottuk ki az optimális szabályozási megoldást az optimális hatáskör telepítéssel együtt. **Kizárólag közvetett szabályozási megoldások érvényesítése esetén** a túlzó ár alkalmazásával szemben végső soron bevethetőek lennének a **versenyfelügyeleti eszközök**. Ezen megoldás választása esetében azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során mindaddig meghiúsulhat a jogsértő magatartás feltárása és ex post szankcionálása, amíg szabályozási előírások nem segítik a hivatalra háruló bizonyítási feladatok teljesítését, például a versenyjogi értékeléshez szükséges költségadatokat kellő mértékben dokumentáló, részletező és alátámasztó számviteli nyilvántartás megkövetelésével. Amennyiben a nyilvántartásokra vonatkozó átláthatósági szabályok kellően segítik a versenyfelügyeleti eljárás gyorsabb lefolytatását, akkor is szembe kell nézni azzal, hogy az **eljárások utólagos jellege következtében állandó bizonytalanság** alakulhat ki a jogszerűen alkalmazott feltételek kérdése tekintetében. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indított versenyfelügyeleti eljárást ugyanis kizárólag egy adott, jogsértőnek vélt magatartás alkalmazását követően lehet megindítani, megelőző jellege nem biztosított. További problémaként jelentkezik egyrészt, hogy a túlzott díjak ellenőrzésével kapcsolatos versenyfelügyeleti eljárások rendelkezésére álló – sokszor kizárólagosan alkalmazható – **költség- és nyereség elemzés**¹⁰² lefolytatásához nem elegendő kizárólag a vállalkozástól beszerezhető adatok lehető legrészletesebbé és megbízhatóvá tétele (az átláthatósági szabályokon keresztül), **szükség van az iparágra vonatkozó egységes mutatók meghatározására** is. Ezen egységes mutató az iparágban **szokásosan elvárható profit**

---

¹⁰¹ 2. sz. melléklet: Szabályozási koncepció kábeltelevízió szolgáltatók díjmelésének ellenőrzéséhez szükséges átláthatósági előírásokról.

¹⁰² Ezzel kapcsolatban lásd a tanulmány 4.2.3. c) pontjában, az 52-56. oldalon található elemzést.

összege, amelyet indokolt számítási módszer alkalmazása mellett **normatív alapon** szükséges érvényesíteni az ellenőrzés folyamán. Még ezen mutató meghatározása mellett is rendelkezik azzal a hiányossággal **a versenyfelügyeleti eljárás, hogy kizárólag a kirívó mértékben túlzott ár kontrolljára biztosít lehetőséget**, illetve nem biztosítja az alkalmazandó jogszerű ár meghatározásának lehetőségét. Ez a megoldás természetesen valamely árhatósági feladatkört feltételezne, amely a Tpv. hatályos rendelkezéseiből nem következik a GVH számára.¹⁰³

A fentiek alapján belátható tehát, hogy a minimális követelményként megfogalmazott **átláthatósági szabályok bevezetése mellett szükség van iparági nyereség mutató meghatározására, illetve arra, hogy valamely hatóságot előzetes ellenőrzési lehetőséggel, az alkalmazott árak felülvizsgálatára – azaz jogszerű ár meghatározására – hatalmazza fel a jogalkotó.** Az átláthatósági előírások mellett tehát egyfajta előzetes bejelentési és jóváhagyási rendszert szükséges kialakítani, amely azt jelenti, hogy **egyaránt indokoltnak tartunk közvetett és közvetlen árszabályozási intézkedéseket a kábeltelevíziós szektorban.** A közvetlen beavatkozást jelentő megoldások bevezetése **azzal a következménnyel jár, hogy a – túlzó ár alkalmazásával szembeni fellépésre jelenleg önmagában nem alkalmas – versenyfelügyeleti beavatkozás kikerül a probléma kezelésének eszköztárából.**

A javasolt megoldás természetesen felveti a kérdést, hogy vajon mely hatósághoz indokolt telepíteni a feladatkört? Álláspontunk szerint erre a hírközlési területen egyébként is létező ár- és költségellenőrzési feladatkörrel ellátott Hírközlési Felügyelet¹⁰⁴ lehet hivatott, tekintettel az iparági tapasztalatokra, a szektor ismeretére és az árellenőrzés körében felhalmozott háttér bázisra. A kábeltelevízió szolgáltatók műsorelosztási szolgáltatásának ára előzetes bejelentésével és költség-, illetve nyereségesség ellenőrzést követő jóváhagyásával kapcsolatos feladat ellátáshoz szükséges erőforrás igény felmérése során szükséges egyrészt tekintettel lenni a Hírközlési Felügyelet egyéb tekintetben meglévő felkészültségével megfigyelhető szinergiára, illetve arra, hogy az átláthatósági szabályok következtében

---

¹⁰³ Hozzá kell tegyük, hogy a versenyhatósági feladatok árhatósági szerepkörrel való kiegészítése a hazai intézményi struktúra alapvető átalakítását igényelné, amely jelentősen túlmutatna egyetlen szektor áralkalmazási problémáinak szabályozási megoldásán.

¹⁰⁴ Vagy annak, a hírközlési törvény újrakodifikációját követő jogutódja.

kialakuló standard nyilvántartási rendszerek jelentősen lerövidítik az ellenőrzéshez szükséges időtartamot.

Összefoglalva: a kábeltelevíziós vállalkozások műsorelosztási szolgáltatásainak árai vonatkozásában lefolytatott versenyfelügyeleti eljárások tapasztaltára építve átfogó szabályozási reformot tartunk indokoltnak a területen. Szükségesnek tartjuk az átláthatóságot segítő, egységes nyilvántartási rendszerek létrehozását biztosító közvetett árszabályozási beavatkozások bevezetését (számviteli szeparáció, költségallokáció), illetve a Hírközlési Felügyelethez telepített, áremelés előzetes bejelentési módszerének működtetését. Ezen bejelentési szisztéma keretében biztosítani kell a szektor-specifikus hatóság számára, hogy az árak indokoltságának vizsgálata mellett meghatározhassa a jogszerűen alkalmazható árat és ennek alkalmazását kötelezővé tegye.

1. SZ. MELLÉKLET

INDOKOLT KÖLTSÉGELEMELK PÉLDÁI A VERSENYTANÁCS HATÁROZATAI ALAPJÁN

E melléklet egy felsorolást tartalmaz azokról a költségelemekről illetve egyéb tényezőkről, amelyeket valamely vizsgálatban a Versenytanács számításba vett. A felsorolás hangsúlyozottan egy, az egyedi esetekből összeállított lista, amely még korántsem a kialakult gyakorlatot mutatja:

- Az egyes programcsomagokban megvalósított műsorszámnövelés azonban - a külön már figyelembevett műsordíj növekedésén túlmenően - nem növeli arányosan a vállalkozás egészének költségeit. (Vj-17/1998) (Vj-36/2002)
- A több programcsomagos rendszerre történő áttérés esetén - amikor az egyes programcsomagok ára jelentősen eltér egymástól - a díjkalkuláció alapja nem lehet valamilyen elképzelt ("tervezett") előfizetői arány. (Vj-99/1998)
- Ha a jogelőd vállalkozás a korábbi díjjal veszteséges gazdálkodást folytatott, e veszteséges gazdálkodás megszüntetése az inflációnál nagyobb mértékű emelést indokol. (Vj-182/1998)
- Jogelőd szolgáltató tartozásának átvállalása nem fogadható el nyereségnövelés indokának, hiszen ez a reális vételárat csökkentette, annak alátámasztására azonban alkalmas, hogy a vállalkozás veszteséges. (Vj-182/1998)
- A szolgáltatótól nem várható nagyszámú kedvezmény fenntartása, célszerű a díj egységesítése, így az általános díjemelésben ez benne foglaltatik. (Vj-182/1998)
- Soros rendszer selejtezésének költségét nem terhelheti a vállalkozó a soros rendszer előfizetőire. (Vj-182/1998)
- Ha egy korábban veszteséges vállalkozás tevékenységét vette át a jogutód szolgáltató, mégpedig oly módon, hogy nagyobb részben már átépítette, illetve bővítette a hálózatot, és a korábbi szolgáltató által biztosítottnál bővebb programválasztékot nyújt, akkor a korábbi szolgáltató által érvényesített előfizetési díj még kiindulópontul sem szolgálhat az adott évi díj megítéléséhez. (Vj-5/1999)
- Ingyenes műsorújság költsége jellegénél fogva sem terhelhető az előfizetőre, de egy ilyen összegnek semmiféle súlya nem lehet a tisztességtelen magatartás megállapításánál. (Vj-113/1999)

- A Versenytanács az alábbi módon a kétszeri áremelését egységként kezelte: az 1999. évi árakból indult ki, amelyek akkor voltak érvényben, amikor az eljárás alá vont a hálózatokat megvásárolta. Azt, hogy 2000. január 1-én is helyenként áremelést hajtott végre, nem tekintette viszonyítási alapnak, mert annak indokoltságát a Versenyhivatal nem vizsgálta meg korábban. (Megj.: az eljárás tárgya a 2000. július 1-től alkalmazott díj volt) (Vj-115/2000)
- Ugyancsak egységként kezelte a Versenytanács díjemeléseket abban az esetben, amikor a bázis időszaki díj és a vizsgált időszak díja közötti időben is volt egyszer díjemelés. (Vj-36/2002)
- Az ún. szociális programcsomagokat éppúgy terheli az állandó költség, mint a többi, több csatornát tartalmazó programcsomagot. A valamennyi programcsomagra eső állandó költséghez képest a legalacsonyabb díjfekvésű csomag előfizetőinek adott kedvezmény mértéke, a Versenytanács álláspontja szerint – az adott esetben – nem alapoz meg tisztességtelen magatartást, ugyanis a vállalkozásoknak üzletpolitikájuk körében joguk van eldönteni azt, hogy a ténylegesen felmerülő költséghez képest adott kedvezményt milyen konkrét mértékben alkalmazzák. Nem kifogásolható tehát azon vállalkozói üzletpolitika, mely az 1996. évi I. törvény (Médiatörvény) 117. § (1) bekezdése által kötelezően szolgáltatandó műsorokat tartalmazó legkisebb műsorkínálatú programcsomagra kisebb kedvezményt ad, mellőzve ezáltal a ténylegesen felmerült költség áthárítását a nagyobb kínálatú programcsomagok előfizetőire, mint ahogyan az sem kifogásolható, ha egy más üzletpolitika mellett a legkisebb kínálatú programcsomag díját alacsonyabban határozzák meg. (Vj-5/2001)
- A Versenytanács a díjak megítélésénél figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy egyes közintézményeknek ingyenesen szolgáltat az eljárás alá vont; illetve, hogy egyes településeken a 70 éven felülieknek 10 százalékos kedvezményt ad. A vállalkozás által egyes üzletfeleknek üzletpolitikai – vagy egyéb – megfontolások alapján nyújtott engedmények ugyanis a Versenytanács álláspontja szerint nem terhelhetők rá más üzletfelekre, vagyis a nyújtott kedvezmények az általánosan érvényesített díjakra nem lehetnek hatással. (Vj-44/2002)
- A nyereség hiánya az esetben, ha az a vállalkozás pazarló gazdálkodásából, azaz indokolatlan költségekből származik, nem zárja ki a díjemelés jogszerűtlenségét. (Vj-30/2002)

- Adott évi áremelésben nem érvényesíthető az előző évi összes beruházás teljes összege, hanem csak a beruházásra fordított összeg adott évre eső amortizációját indokolt szerepeltetni a költségek között. (Vj-31/2002)
- A költségárányos nyereség nem alkalmas mérce a díjak versenyjogi megítéléséhez, ahhoz a befektetés arányos nyereség a megfelelő mutató. Emellett a tulajdonosnak (mint befektetőnek) - a vállalkozás működtetésében való aktív részvétele esetén a nyereség - munkájának (bérköltségként el nem számolt) ellenértékét is magában foglalhatja. (Vj-44/2002)
- A Versenytanács érdemben nem vizsgálta az eljárás alá vontnak azt a – csak néhány településre nézve dokumentált – hivatkozását, hogy a települések önkormányzatai elfogadták a díjemelések mértékeit. Az önkormányzatok ugyanis esetleges egyetértésüket nem közhatalmi funkciójukban (erre egyébként nincs is felhatalmazásuk), hanem a hálózatot bérbeadó vállalkozásként (Tpvt. 1. §) tették meg, így döntésüknek az eljárás alá vont és az előfizetők közötti jogviszonyra semmiféle kihatása nem lehet. (Vj-44/2002)
- Az a körülmény, hogy egy vállalkozás nem ér el túlzott mértékű nyereséget csak szükséges, de nem elégséges feltétele annak, hogy árai nem minősülnek tisztességtelenül megállapítottak. A nem túlzottan magas nyereség ugyanis alapulhat azon is, hogy a vállalkozás az indokoltnál magasabb költségek mellett végzi tevékenységét. (Vj-95/2002)
- A műsorköltségek gazdasági indokoltsága tekintetében kiemelt jelentősége van a műsorstruktúra változásaiból adódó műsorköltség növekedésnek. Ha ugyanis a vállalkozás a fogyasztói igények ismeretének hiányában változtatja meg a szolgáltatott műsorokat, akkor az abból fakadó műsorköltség növekedés gazdaságilag indokolatlannak minősülhet. (Vj-95/2002)

2. SZ. MELLÉKLET

SZABÁLYOZÁSI KONCEPCIÓ KÁBELTELEVÍZIÓ SZOLGÁLTATÓK DÍJEMELÉSÉNEK ELLENŐRZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ÁTLÁTHATÓSÁGI ELŐÍRÁSOKRÓL

A díjemelés mértéke, indokoltsága hatékony költségalapú ellenőrzéséhez alapvetően két feltételnek kell teljesülnie: (i) olyan struktúrájú adathalmazra van szükség, amely alkalmas a 4.2.3 fejezet c) pontjában kifejtett problémák orvoslására, illetve (ii) meg kell határozni azt a normatív nyereségrátát vagy más jövedelmezőségi mutatót, amely a befektetők által elvárt haszon figyelembe vehető mértékének meghatározása során nyújt segítséget.

A szolgáltatók által előállítandó adathalmaz kívánatos szerkezete a hírközlési jogszabályok által a távbeszélő szolgáltatókra előírt szabályok analógiájaként fogalmazható meg, figyelembe véve a kábeltelevíziós hálózatok e tekintetben releváns sajátosságait, különbözőségét. Ennek megfelelően a kábeltelevízió szolgáltatókra is szükséges kiterjeszteni a számviteli szeparáció kötelezettségét, illetve útmutatást kell adni számukra a költségszámítási eljárás vonatkozásában is – akár jogszabályi előírás révén, akár úgy, hogy az árelőírással megbízott hatóság az általa a vizsgálatai lefolytatásához kidolgozott és követett módszertant közlemény, ajánlás formájában a nyilvánosság elé tárja.

A számviteli kimutatások elkülönített vezetésére vonatkozó szabályok kialakítása során az alábbi szempontokat kell különösen figyelembe venni:

- lévén, hogy az egymástól elkülönült – saját fejállomással rendelkező – kábelhálózatok még azonos szolgáltatók esetében is sok egyedi vonást hordoznak, így a hozzájuk kapcsolódó költségek is igen eltérőek lehetnek, s ezek a sajátosságok az alkalmazott díjakban is megjelennek, a szolgáltatóknak az egyes fejállomásokhoz kapcsolódó szolgáltatási területenként elkülönített kimutatásokat kell készíteniük¹⁰⁵;
- a távbeszélő szolgáltatásokhoz hasonlóan a fenti szolgáltatási területek vonatkozásában szükségesnek tartjuk a bevételek és költségek, ráfordítások üzletágankénti elkülönített

---

¹⁰⁵ Ennek keretében külön „szolgáltatási területnek” tekintendő a több fejállomással, ellátási területtel rendelkező szolgáltatók esetében a központ.

nyilvántartását, ahol az egyes üzletágak az (alap)hálózat¹⁰⁶, a kiskereskedelem¹⁰⁷ illetve az egyéb tevékenységek¹⁰⁸ köre;

- a kiskereskedelmi üzletágon belül mind a bevételek, mind a költségek, ráfordítások tekintetében további elkülönítés indokolt; a bevételek esetében tevékenységenként¹⁰⁹, a költségek, ráfordítások kapcsán költség típusonként¹¹⁰;
- a fentiekén túl, részben azok alátámasztására (pl. értékcsökkenéshez) szükséges az is, hogy a szolgáltatók eszközeiket, illetve a lehetséges mértékben forrásaikat is szolgáltatási területenkénti és üzletágankénti bontásban tartsák nyilván.

A költségszámítási eljárással kapcsolatban a módszer (FDC vagy LRIC; illetve historikus vagy folyóáras értékelés) kiválasztása, a költségalap tevékenységek közötti megosztása, valamint a transzferárak kiszámítására vonatkozó megfontolások rögzítése látszik szükségesnek.

A nyereségráta vonatkozásában a hírközlési jogszabályok által a távbeszélő szolgáltatók tekintetében kialakított gyakorlat átvétele lehet indokolt, mely a befektetői elvárásokat a kamat- és saját-tőke költséget is magában foglaló súlyozott átlagos tőkeköltség (WACC) mutatón keresztül veszi figyelembe. Ennek kábeltelevíziós szektorban alkalmazandó mértéke megállapításához a Hírközlési Felügyelet által a vezetékes és mobil távbeszélő szolgáltatók indokolt WACC-értéke meghatározására elkészített tanulmányhoz hasonló munka (külső tanácsadó általi) elkészítése nyújthat inputot. Ezzel kapcsolatban megfontolandó, hogy méret szerinti különbözőségek érvényesítése indokolt lehet-e ebben a szektorban a WACC értékében.

---

¹⁰⁶ Alaphálózat: a hálózat kiépítéséhez, fejlesztéséhez, fenntartásához kapcsolódó költségek és a hálózat használatából származó bevételek (akár más szolgáltatótól befolyt, akár transzferként a saját szolgáltatás bevételében megjelenő tétel).

¹⁰⁷ Kiskereskedelem: a hálózat igénybevételével nyújtott szolgáltatásokat takarja, ez jelenleg a kábeltelevíziós műsorjelelosztást és a kábeltelevíziós Internet-szolgáltatást foglalja magában, de a későbbiekben elképzelhető más kiskereskedelmi szolgáltatások megjelenése is, mint pl. hangszolgáltatás.

¹⁰⁸ Nem közvetlenül a kábeltelevíziós hálózat révén nyújtott szolgáltatások illetve egyéb üzleti tevékenységek köre, pl. modemek beszerzése és letétbe helyezése az előfizetőnél.

¹⁰⁹ Ennek során a következő bontást javasoljuk: kábeltelevíziós egyszeri díjak, kábeltelevíziós rendszeres havi díjak programcsomagonkénti bontásban, egyéb kábeltelevíziós díjak, Internet egyszeri belépési díjak, Internet rendszeres havi díjak, egyéb kiskereskedelmi jellegű bevételek.

¹¹⁰ Úgymint műsor- és jogdíjak, marketing- és értékesítési költségek, ügyfélszolgálat, számlázás költségei, stb., valamint az alaphálózattól kapott költségtranszferek.